

Henna Kolehmainen

Nuorten kunniaan liittyvän väkivallan ennaltaehkäiseminen

Nuoruus ja kunnia – kouluttajakoulutusohjelman kehittäminen

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Toimintaterapeutti YAMK

Sosiaali- ja terveysalan johtaminen

Opinnäytetyö

24.10.2017

Tekijä Otsikko	Henna Kolehmainen Nuorten kunniaan liittyvän väkivallan ennaltaehkäiseminen Nuoruus ja kunnia – kouluttajakoulutusohjelman kehittäminen
Sivumäärä Aika	62 sivua + 11 liitettä 24.10.2017
Tutkinto	Toimintaterapeutti YAMK
Koulutusohjelma	Sosiaali- ja terveysala (ylempi AMK)
Suuntautumisvaihtoehto	Sosiaali- ja terveysalan johtaminen (YAMK)
Ohjaaja	Lehtori, TtT Pirjo Koski
<p>Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan (THL 2017) kunniaan liittyvä väkivalta viittaa henkilön psyykkiseen painostukseen tai väkivaltaan tilanteessa, jossa henkilöä epäillään yhteisöllisten siveysperiaatteiden loukkaamisesta. Kunniaan liittyvä väkivalta on ilmiönä haastavimpia, jonka kanssa työskentely edellyttää ammattilaisilta sekä kunniakäsityksiin ja väkivallan ilmenemiseen liittyvän dynamiikan ymmärtämistä että välineitä puheeksi ottamiseen ja työskentelyyn hoito- ja ohjaustilanteissa. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli kehittää kouluttajakoulutusohjelma Kalliolan Nuoret ry:n Sopu-hankkeen käyttöön nuorten kunniaväkivallan ennaltaehkäisemiseksi. Tavoitteena oli lisätä nuorten parissa työskentelevien ammattilaisten osaamista kohdata ja ohjata nuoria. Koulutusohjelman kautta sekä tietoisuus kunniakäsityksistä, että välineet ennaltaehkäistä kunniaan liittyviä konflikteja lisääntyvät nuorten parissa työskentelevillä ammattilaisilla. Opinnäytetyön tuloksena kehitettiin yhteistyössä Kalliolan Nuoret ry:n Sopun-hankkeen kanssa kunniaan liittyvän väkivallan kouluttajakoulutusohjelma nuorten kunniaan liittyvän väkivallan ennaltaehkäisemiksi.</p> <p>Kehittämistyön alussa kerättiin aiheesta tutkimustietoa ja tutustuttiin tukholmalaisen resurssikeskus Origon Hedra- kouluttajakoulutusmalliin. Tämän jälkeen selvitettiin ryhmähaastattelulla nuorten parissa työskentelevien ammattilaisten (n=4) näkemyksiä kunniakäsityksistä ja kunniaan liittyvästä väkivallasta sekä kouluttajakoulutuksen toteuttamisesta. Kouluttajakoulutusta testattiin nuorten parissa työskentelevien ammattilaisten pilottiryhmällä (n=16).</p> <p>Pilottiryhmän palautteiden mukaan kouluttajakoulutus lisäsi ammatillista osaamista kunniaan liittyvistä teemoista. Kehitetty Nuoruus ja kunnia -kouluttajakoulutus koostuu ennakko-tehtävästä, lähiopetuspäivistä, itsenäisestä työskentelystä ja käytännön harjoittelusta. Opetusmenetelminä käytetään kirjallisuuteen perehtymistä, kirjallisia tehtäviä, luentoja, itse-, pari- ja ryhmäreflektointia, yhteistoiminnallisia harjoituksia ja käytännön harjoittelua. Koulutus on tarkoitettu nuorten parissa työskenteleville sosiaali- ja terveysalan ja opetus- ja nuorisotoimen ammattilaisille. Koulutuksen laajuus on 2 op ja pilottikoulutuksen perusteella se voidaan suorittaa kuudessa viikossa. Koulutus antaa valmiudet tunnistaa ja ottaa puheeksi kunniaan liittyviä käsityksiä ja väkivaltaa nuorten kanssa ja pätevyyden kouluttaa nuoria kunniakäsityksistä.</p> <p>Koulutuksen jalkauttamista käytäntöön jatketaan yhdessä Metropolia ammattikorkeakoulun terveyden edistämisen osaamisalueen kanssa.</p>	
Avainsanat	kunniakäsitykset, kunniaan liittyvä väkivalta, nuoret, yhteisöllinen kulttuuri, kouluttajakoulutus, kulttuurisensitiivisyys

Author Title Number of Pages Date	Henna Kolehmainen Prevention of honour related violence against young people - Development of training of trainers program 62 pages + 11 appendices 24 October 2017
Degree	Occupational Therapist (Master of Health Care)
Degree Programme	Master of Health Sciences
Specialisation option	Leadership of Social and Health Care Services
Instructor(s)	Pirjo Koski, Principal Lecturer
<p>According to the Department of Health and Welfare (THL 2017), honour related violence refers to a mental pressure or violence in a situation where a person is suspected to brought shame to their family or community by doing something that is not in keeping with the traditional beliefs of their culture. Honour related violence requires the healthcare professionals to understand how the honour related perceptions affects on people's lives. Professionals need also tools for making an intervention in honour related guidance situations. The aim of this thesis was to develop training of trainers program for the Kalliola Nuoret Association's Sopusuomi project to prevent the honour related violence against young people. The aim was to increase the skills of professionals who are working with young people to face and guide them with honour related issues. The result of the thesis is the training of trainers program for preventing the honour related violence against young people.</p> <p>At the beginning of the development work, information on the topic was collected by the literature and by the Stockholm based Origo's Hedra Training Model. After this, a group interview was conducted for the professionals (n=4), who worked with young people facing honour related violence. The group was interviewed about honor related issues and violence as well as the implementation of training of trainers. Training of trainers program was tested by a pilot group, who all worked with young people (n=16). According to the pilot group's feedback, trainers training program increased professional competence on the themes of honor.</p> <p>Training of trainers program's teaching methods include literature, written assignments, lectures, self-, couple-, and group- rehearsals, collaborative exercises and practical training. The training is intended for professionals in social, health, educational and youth work who are working with young people. The scope of education is 2 credits and based on pilot training it can be done in six weeks. Education provides the ability to identify and address perceptions of the honour and violence with young people and the ability to educate young people about honour issues. Practicing the training will be continued along with the Metropolia University of Applied Sciences' Health Promotion Competence Area.</p>	
Keywords	honour, honour related violence, HRV, honour based violence, HBV, adolescents, cultural sensitivity, training of trainers program

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Opinnäytetyön tarkoitus tavoitteet ja toimintaympäristö	3
3	Opinnäytetyön keskeiset käsitteet	4
3.1	Väkivalta	4
3.1.1	Sukupuolittunut väkivalta	6
3.1.2	Kunniaan liittyvä väkivalta	6
3.2	Kunniaan liittyvä väkivalta nuoruusiässä	8
3.3	Kahden kulttuurin välissä	11
3.3.1	Akkulturaatio	11
3.3.2	Yhteisöllinen ja yksilöllinen kulttuuri	12
4	Aiheeseen liittyviä tutkimuksia ja kehittämishankkeita	15
5	Kouluttajakoulutus	17
5.1	Kouluttajakoulutuksen lähtökohdat	17
5.1.1	Konstruktivistinen oppimiskäsitys	19
5.1.2	Kokemuksellinen ja yhteistoiminnallinen oppiminen	19
5.1.3	Sukupuoli- ja kulttuurisensitiivisyys ryhmän ohjaamisessa	21
6	Kunniaan liittyvän kouluttajakoulutuksen kehittäminen	22
6.1	Tutkiva kehittäminen	22
6.2	Tutkimusten filosofiset ja metodologiset lähtökohdat	23
6.3	Tiedon kerääminen kehittämistyön aikana	23
6.4	Opinnäytetyöntekijän positio	25
7	Kehittämistyön eteneminen	26
7.1	Aloitussvaihe	27
7.2	Kehittämistyön aikana tehdyt tutkimukset	28
7.2.1	Kehittämisyhmän haastattelut ja tapaamiset	28
7.2.2	Haastatteluaineiston analyysi	30
7.2.3	Kouluttajakoulutuksen pilotoinnin aikana kerätty aineisto ja sen analyysi	34
7.3	Kouluttajakoulutuksen suunnittelu	34
7.4	Kouluttajakoulutuksen pilotointi ja arviointi	35

8	Aloitus- ja suunnitteluvaiheeseen liittyneiden tutkimusten tulokset	36
8.1	Nuorten kanssa työskentelevien ammattilaisten näkemykset kunniakäsityksistä ja kunniaan liittyvästä väkivallasta	36
8.1.1	Perheet suhtautuvat kunniakäsityksiin yksilöllisesti ja lasten kasvatukseen vaikuttavat perheen arvokäsitykset ja kotoutuminen	37
8.1.2	Kunniakäsitysten sukupuolisidonnaisuus ja kunniaan liittyvän väkivallan taustalla olevat tekijät	38
8.1.3	Siveyttä suojellaan kontrolloimalla seksuaali- ja sukupuolimoraalin nimissä	39
8.1.4	Etninen yhteisö koetaan voimavarana ja siitä irrottautuminen on vaikeaa	42
9	Toteutusvaiheen tulokset	44
9.1	Kunniaan liittyvää väkivaltaa ennaltaehkäisevä kouluttajakoulutusohjelma	44
9.1.1	Koulutuksen kehittämisen lähtökohdat	44
9.1.2	Koulutuksen kohderyhmä	47
9.1.3	Koulutuksen tavoitteet	47
9.1.4	Koulutuksen rakenne ja menetelmät	48
9.1.5	Koulutuksen eteneminen	49
9.2	Arviointien tulokset	51
9.2.1	Kouluttajakoulutukseen osallistuneiden arvioinnit	51
9.2.2	Koulutuksen yhteiskehittelyn arvioniti	54
10	Pohdinta ja johtopäätökset	55
10.1	Kehittämisen prosessin ja tuloksen pohdinta	55
10.2	Kehittämistyön eettisyys ja luotettavuus	57
10.2.1	Kehittämistyön eettisyys	57
10.2.2	Kehittämistyön luotettavuus	59
10.3	Johtopäätökset ja jatkotutkimusaiheet	60
10.4	Opinnäytetyönä tuotetun kouluttajakoulutuksen jalkauttaminen	61
	Lähteet	63

Liitteet

Liite 1. Saatekirje

Liite 2. Suostumuslomake

Liite 3. Kehittämisyhmän teemahaastatteluun osallistujan taustatiedot

Liite 4. Haastattelusuunnitelma kehittämissyhmä

Liite 5. Koulutuskirje

Liite 6. Suostumuslomake pilottiryhmä

- Liite 7. Nuoruus ja kunnia -kouluttajakoulutuksen ryhmäkeskustelun runko
- Liite 8. Nuoruus ja Kunnia -kouluttajakoulutuksen lisämateriaali kirjallisuuteen
- Liite 9. Nuoruus ja kunnia -kouluttajakoulutuksen osallistumistodistus
- Liite 10. Liite vain työn tilaajan käyttöön. Nuoruus ja kunnia -kouluttajakoulutusmateriaali
- Liite 11. Liite vain työn tilaajan käyttöön. Nuoruus- ja kunnia -kouluttajakoulutuksen harjoituskirja

Kuviot

- Kuvio 1. Erot nuoren itsenäisyyden kokemuksessa yksilöllisessä ja yhteisöllisessä kulttuurissa
- Kuvio 2. Kouluttajakoulutuksen kehittämisen eteneminen
- Kuvio 3. Kokemuksellisen oppimisen sykli
- Kuvio 4. Kouluttajakoulutuksen kehittämisprosessi mukailien Salosen kehittämistoiminnan konstruktivistista mallia
- Kuvio 5 Aineiston analysoinnin eteneminen
- Kuvio 6 Kunniaan liittyvän väkivallan ilmeneminen ja taustatekijät

Taulukot

- Taulukko 1 Kunniaan liittyvien käsitysten ilmenemiset erot ja yhteneväisyydet poikien ja tyttöjen elämässä
- Taulukko 2 Kotoutumiseen liittyvä akkulturaatiomalli
- Taulukko 3 Kulttuurin viisi ulottuvuutta
- Taulukko 4. Kehittämistyön tiedonkeruu kehittämiskysymyksiin
- Taulukko 5. Aineiston pelkistäminen
- Taulukko 6. Aineiston luokittelu
- Taulukko 7. Aineiston abstrahointi
- Taulukko 8. Kouluttajakoulutuksen opetussuunnitelma

1 Johdanto

Monikulttuurisuus on osa suomalaista todellisuutta. Tämän vuoksi myös sosiaali- ja terveysalan ammattilaiset kohtaavat uudenlaisia haasteita. Karkeasti katsottuna maailma voidaan jakaa yksilöllisyyttä korostavaan ja yhteisöllisyyttä korostavaan kulttuuriin. Jaon taustalla voidaan pitää perhekäsitystä, joka vaikuttaa yksilön minäkuvaan, perheen sisäisiin ihmissuhteisiin sekä suhteisiin lähiympäristön kanssa (Väestöliitto 2017.) Suomi on yksilöllisen kulttuurikäsitteen edustajana vähemmistöä, sillä noin 70% maailman väestöstä edustaa yhteisöllistä kulttuurikäsitettä (Kanervo – Saarinen 2004.) Vuonna 2015 Uudenmaan asukkaista oli ulkomaalaistaustaisia 11,5%. (Tilastokeskus 2017) Samana vuonna Suomesta haki ennen kokematon määrä ihmisiä (55 353) turvapaikkaa tai kansainvälistä suojelua. Turvapaikanhakijat ovat enimmäkseen yhteisöllisen kulttuurin maista, kuten esimerkiksi Irakista, Afganistanista ja Syyriasta (Migri 2016.)

Kunnia on yhteisöllisen kulttuurin avainkäsitteitä. Yhteisöllisestä kulttuurista tulevien ihmisten käyttäytymistä ja kasvatuseriaatteita ohjaavat usein kunniakäsitteet. Kunniakäsitteillä tarkoitetaan perheen ja yhteisön odotuksia siveellisestä ja kunniallisesta käyttäytymisestä. Kunniakäsitteisiin pohjautuvat yhteisölliset kulttuurit yhdistävät kunnian vahvasti etenkin tyttöjen ja naisten siveyteen, mutta rajoittaminen ja väkivalta voi kohdistua myös poikiin ja miehiin, etenkin jos he edustavat seksuaali tai sukupuolivähemmistöjä (Baladiz 2009: 13-14; Klemetti - Raussi-Lehto 2013: 78; Ihmisoikeusliitto 2017.) Kunniaan liittyvä väkivalta on väkivaltaisuutta, joka on tehty yksilölle perheen tai yhteisön kunnian suojelemiseksi tai puolustamiseksi. Kunniaan liittyvä väkivalta viittaa henkilön psyykkiseen painostukseen tai väkivaltaan tilanteessa, jossa kyseistä henkilöä epäillään yhteisöllisten siveuseriaatteiden loukkaamisesta. (Baladiz 2009: 13; Hansen – Sams – Jäppinen – Latvala 2016: 16; Lidman 2015: 198; THL 2017; Sedem – Ferrer-Wrede 2014: 226.)

Euroopan neuvoston (2009) mukaan kunniaan liittyvä väkivalta tulee yleistymään Euroopassa maahanmuuton lisääntymisen johdosta. Kunniaan liittyvää väkivaltaa tapahtuu Suomessakin jo nyt ja ilmiön lisääntyminen on todennäköistä, koska Suomeen saapuvat maahanmuuttajat ovat pääosin yhteisöllisistä kulttuureista. Kunniaan liittyvää väkivaltaa ei pidä kuitenkaan kulttuurisoida ja on syytä korostaa, että kunniaan liittyvä väkivalta ei ole sidoksissa tiettyihin maihin, etnisiin ryhmiin tai uskontoihin (Ihmisoikeusliitto 2017). Kunniaan liittyvää väkivaltaa ei esiinny myöskään ainoastaan vastikään maahan tulleilla

ihmisillä, sillä kunniakäsitykset ja kunniaan liittyvä väkivalta ovat läsnä myös jo kotoutu-
neiden perheiden elämässä (Kanervo - Nurmi - Gerbert 2011: 180.)

Kunniakäsitykset ja kunniaan liittyvä väkivalta ovat todellisuutta ammattilaisille, jotka työskentelevät yhteisöllisestä kulttuurista tulevien ihmisten kanssa. Kunniaan liittyvien teemojen kanssa työskentely edellyttää kunniaan ja siihen liittyvien taustatekijöiden ymmärtämistä sekä varmuutta ja välineitä asian käsittelyyn. Kunniaan liittyvän väkivallan tunnistaminen ei ole helppoa. Erityisesti lasten ja nuorten kanssa työskentelevien ammattilaisten riittävällä tiedolla ja osaamisella voitaisiin ennaltaehkäistä kunniaan liittyviä väkivaltatapauksia. Seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistämishjelmassa vuosille 2014 – 2020 esitetään, että jokainen kunniaan liittyvää väkivaltaa työssään kohtaava ammattilainen tarvitsee koulutusta ilmiöstä ja sen ehkäisystä (Klemetti - Raussi-Lehto 2013: 78.) Koko Euroopan laajuinen koulutus- ja työllisyyspoliittinen tavoite on elinikäisen oppimisen edistäminen, joka tukee alati muuttuvan maailman ja työelämän haasteisiin vastaamista. Ammattilaisilta siis edellytetään joustavaa ja jatkuvaa kykyä oppia ja hankkia uutta osaamista. Tähän tarpeeseen on luotava erilaisia keinoja ja kanavia. (OKM 2010.)

Tämä tutkimuksellinen kehittämistyö vastaa osaltaan kunniaan liittyvän väkivallan koulutustarpeeseen. Kehittämisen tuloksena on tuotettu kunniaan liittyvän väkivallan ennaltaehkäisyyn kouluttajakoulutusohjelma. Kouluttajakoulutus tarkoittaa ohjaajille, opettajille ja muille kouluttajille suunnattua teoreettista tai käytännön koulusta. (Terminology of European education and training policy 2014: 269). Kehittämistyössä tuotetun kouluttajakoulutuksen tarkoitus on lisätä kouluttajien tietoa kunniaan liittyvän väkivallan ennaltaehkäisemiseen liittyvistä tekijöistä sekä valmiuksia käsitellä kunniaan liittyviä teemoja nuorten kanssa. Kouluttajakoulutus soveltuu kaikille nuorten kanssa työskenteleville sosiaali- ja terveysalan ammattilaisille. Peruskoulun yläluokat ja toisen asteen oppilaitoksessa opiskelevat nuoret soveltuvat hyvin nuorten koulutuksen kohderyhmäksi, sillä kunniaan liittyvät teemat tulevat ajankohtaiseksi erityisesti murrosikäisillä ja aikuisuuden kynnyksellä olevilla nuorilla. (Holm – van Dijken 2009: 196; Sedem – Ferrer-Wrede 2014: 230.)

2 Opinnäytetyön tarkoitus tavoitteet ja toimintaympäristö

Tutkimuksellisen kehittämistyön tarkoitus on kehittää kouluttajakoulutusmalli Kalliolan Nuoret ry:n Sopus-hankkeen (Soputila 2015) käyttöön nuorten kunniaan liittyvän väkivallan ennaltaehkäisyn tueksi.

Kehittämistyössä luodaan ja pilotoidaan kunniaan liittyvän väkivallan kouluttajakoulutusohjelma, joka pohjaa ennalta tiedossa olevaan tietoon kunniaan liittyvästä väkivallasta. Kehittämisessä hyödynnetään tätä kehittämistyötä varten kootun kehittämisryhmän näkemyksiä kunniakäsityksistä ja kunniaan liittyvästä väkivallasta ja ammattilaisten kouluttamisesta: Lisäksi hyödynnetään kunniaan liittyvään väkivaltaan liittyvää kirjallisuutta, ruotsalaista kunniaan liittyvään väkivaltaa ennaltaehkäisevää kouluttajakoulutusta ja kouluttajakoulutuksen pilottiryhmään osallistuvien kokemusta koulutuksesta. Kehittämistyön tavoitteena on, että koulutusohjelman kautta sekä tietoisuus kunniakäsityksistä, että välineet ennaltaehkäistä kunniaan liittyviä konflikteja lisääntyvät nuorten parissa työskentelevillä ammattilaisilla.

Tutkimuskysymykset muodostavat tutkimusasetelman ytimen. Kehittämistoiminnan luonteen huomioon ottaen onkin tarkoituksenmukaisempaa puhua tutkimuksellisen kehittämistyön yhteydessä esimerkiksi kehittämiskysymyksistä tai kehittämistehtävistä, jotka tässä työssä ovat seuraavat: (Toikko - Rantanen 2009: 117.)

1. Millaisia näkemyksiä kunniakäsityksistä ja kunniaan liittyvästä väkivallasta sosiaali- ja terveystieteiden ammattilaisilla on?
2. Miten kehitetään koulutus kunniaan liittyvän väkivallan ennaltaehkäisyyn?
3. Miten kehitetty koulutus soveltuu nuorten kanssa työskenteleville ammattilaisille ja koulutukseen osallistujille?

Kouluttajakoulutus kehitetään Kalliolan Nuoret ry:n Sopus-hankkeen (Soputila 2015) käyttöön. Kalliolan Nuoret ry:n toiminta on sosiaalista nuorisotyötä, joka pohjautuu settlementtitarvoihin. Settlementtitarvoissa korostuu yksilön oikeuksien kunnioittaminen, moninaisuuden arvostaminen, luottamus ihmisen voimavaroihin, tasa-arvo sekä heikommassa asemassa olevien tukeminen (Settlementtiliitto 2016). Sosiaalisella nuorisotyöllä tarkoitetaan lasten ja nuorten yksilölliset tarpeet huomioivaa sosiaalista vahvistamista ja elämänhallinnan tukemista. Sosiaaliseen nuorisotyöhön liittyy sekä syrjäytymisen ehkäisyä, että korjaavaa työtä (Kalliolan Nuoret ry vuosikertomus 2014: 6.)

Sopu on Kalliolan Nuoret ry:n 2012 - 2017 toteuttama kehittämishanke, jonka tavoitteena on ennaltaehkäistä kunniakäsitteisiin liittyviä konflikteja ja väkivaltaa perheissä ja yhteisöissä sukupuoli ja kulttuurisensitiivisesti. Hankkeen kautta autetaan sekä nuoria että vanhempia tarjoamalla heille tukea ja välineitä kunnioittavaan vuorovaikutukseen. Toiminnan kohderyhmänä ovat nuoret, perheet ja yhteisöt, joissa esiintyy kunniaan liittyviä haasteita sekä monikulttuuristen nuorten ja perheiden parissa työskentelevät ammattilaiset (Soputila 2015.)

Sopu-hanke on toteuttanut nuorten tietoisuuskasvatuksia yläkoululaisille ja toisen asteen oppilaille vuoden 2015 alusta lähtien. Kasvatustuokioiden ideana on saattaa nuoret pohtimaan oma elämäänsä koskevia valintoja mm. tulevaisuutensa, harrastuksiin, ystävyys- ja seurustelusuhteisiin, seksuaalisuuteen, perhesuhteisiin ja muihin omaa elämää koskevien valintojen moninaisuutta. Kasvatusten kautta nostetaan tietoisuuteen omat oikeudet ja toisaalta ristiriidat ympäröivän yhteiskunnan tai perheyhteisön odotuksiin nähden. Tietoisuuskasvatukset lisäävät ymmärrystä omista oikeuksista elämänvalintoja kohtaan niin omakohtaisesti kuin luokkakaverinkin näkökulmasta. Malli nuorten tietoisuuskasvatukseen on saatu Ruotsin Origosta (Resurscentrum för hedersrelaterad förtryck och våld). Hankkeen työntekijät ovat soveltaneet koulutusmallia suomalaiseen yhteiskuntaan ja hankkeen toimintaperiaatteisiin sopivaksi (Sopu toimintakertomus 2015; Origo 2015.)

3 Opinnäytetyön keskeiset käsitteet

Tässä luvussa kuvaan väkivaltaa, erityisesti kunniaan liittyvää väkivaltaa, kotoutumiseen ja kulttuuriin liittyviä tekijöitä sekä kouluttajakoulutuksen suunnitteluun vaikuttavia käsitteitä. Kehittämistyön tuotos on kouluttajakoulutusohjelma erityisesti nuorten parissa työskenteleville ammattilaisille. Tämän vuoksi luvussa käsitellään myös nuoruuteen liittyvät erityispiirteitä kunniaan liittyvässä väkivaltakontekstissa.

3.1 Väki­valta

Väki­valta lienee aina ollut osa ihmiselämää ja sen aiheuttamat haitat ovat eri muodoissaan nähtävissä kaikkialla maailmassa. Joka vuosi yli miljoona ihmistä menettää henkensä ja vielä useampi saa vähäisempiä vammoja itse aiheutetun, ihmisten välisen tai kollektiivisen väkivallan seurauksena. (Krug – Dahlberg – Mercy – Zwi - Lozano 2005:

18). Väkivallan määrittelytapoja on useita. Maailman terveysjärjestön WHO:n käyttämän määritelmän mukaan väkivalta on fyysisen voiman tai vallan tahallista käyttöä tai sillä uhkaamista, joka kohdistuu ihmiseen itseensä, toiseen ihmiseen tai ihmisryhmään tai yhteisöön ja joka johtaa tai voi hyvin todennäköisesti johtaa kuolemaan, fyysisen tai psyykkisen vamman syntymiseen, kehityksen häiriytymiseen tai perustarpeiden tyydyttymättä jäämiseen. WHO jakaa väkivallan ehkäisyn kolmeen pääluokkaan: väkivallan ehkäisyyn ennen sen syntyä, väkivaltateon välittömään reagointiin ja väkivallan uhrien pitkäaikaiseen auttamiseen (WHO 2015.) Tämä kehittämistyö kuuluu luonteeltaan ensimmäiseen pääluokkaan. Väkivallan määrittelemisen, riippuu osallisten elämäntilanteesta, iästä ja ajattelutavoista. Lähisuhde- ja perheväkivallassa voidaan erottaa joitakin tyyppillisiä ilmenemismuotoja, kuten parisuhdeväkivalta, seurusteluväkivalta, lapsen kaltoinkohtelu, kunniaan liittyvä väkivalta, ikääntyneisiin kohdistuva väkivalta ja vammaisiin kohdistunut väkivalta (THL 2016.)

Väkivaltaa sisältäviä sosiaalisia käytäntöjä puolustellaan joskus esittämällä niiden olevan kulttuurisia ominaispiirteitä tai perinteitä. Globaalissa lapsiin kohdistuvan väkivallan tarkastelussa on otettava huomioon, että maailman kulttuurien kirjo sisältää myös hyvin erilaisia vanhemmuutta koskevia vaatimuksia ja odotuksia. Kulttuuriset uskomukset sisältävät käsityksiä siitä, miten ihmisten tulee toimia. Kulttuuri siis auttaa määrittelemään esimerkiksi yleisesti hyväksytyt lasten kasvatuksen periaatteet. Eri kulttuureissa on erilaiset hyväksyttävän vanhemmuuden säännöt. Joidenkin tutkijoiden käsityksen mukaan lasten kasvatusta koskevat näkemykset saattavat poiketa siinä määrin, että voi olla erittäin vaikeaa päästä yhteisymmärrykseen siitä, milloin on kyseessä kaltoinkohtelu tai laiminlyönti (Krug ym. 2005: 78.)

Naisiin kohdistuva väkivalta on maailmanlaajuinen ongelma, joka ylittää kulttuuriset ja yhteiskunnalliset rajat. Maahanmuuttajanaisiin kohdistuvassa pari- ja lähisuhdeväkivallassa on kyse samasta ilmiöstä, joka kohdistuu suomalaisiin naisiin Suomessa – joskin maahanmuuttajanaisilla ilmiöön liittyy tiettyjä erityispiirteitä. Kunniaan liittyvä väkivalta on yksi maahanmuuttajataustaisten väkivaltaan liittyvä tekijä Suomessa. (Kanervo – Nurmi - Gerbert 2011: 175). Keskityn jäljempänä väkivallan eri muodoista kunniaan liittyvään väkivaltaan, jonka katsotaan kuuluvan käsitteellisesti katsottuna osaksi suku-puolittunutta väkivaltaa (WHO 2015).

3.1.1 Sukupuolittunut väkivalta

WHO (World Health Organization) määrittelee sukupuolittuneen väkivallan pääosin naisiin ja tyttöihin kohdistuvaksi väkivallaksi. WHO:n mukaan sukupuolittunut väkivalta on väkivaltaa, joka johtaa tai pitää sisällään uhan fyysisestä, seksuaalisesta tai psyykkisestä vahingosta ja kärsimyksestä. Lisäksi sukupuolittunut väkivalta vaikuttaa yleiseen tai yksityiseen vapauden kokemukseen (WHO 2015.)

Sukupuolittuneen väkivalta – termin ohella puhutaan nykyisin myös sukupuolistuneesta väkivallasta. Sukupuolistuneella väkivallalla tarkoitetaan sitä, että tekijän ja uhrin sukupuolella on erityinen merkitys väkivallan syntyemisessä ja kokemisessa sekä käytetyssä väkivallan muodossa. Sukupuolistunut väkivalta on väkivaltaa, jonka muodot, käytännöt ja merkitykset ovat sidoksissa väkivallan osapuolten sukupuoleen (Hansen 2016: 16; Lidman 2015: 19.) Sukupuolella on keskeinen merkitys siinä, miten todennäköistä on joutua tietynlaisen väkivallan uhriksi tai olla sen tekijä. (Lidman 2015: 29). Teoksessa Leimattuna, kontrolloituna, normitettuna - Seksualisoitunut ja sukupuolistunut väkivalta kasvatuksessa ja koulutuksessa esitetään, että sukupuolittuneen väkivallan käsitteellä viitataan sellaiseen verbaaliseen, visuaaliseen tai muuhun tekoon tai strukturiin, joka perustuu epäkunnioittaviin, alistaviin tai aliarvioiviin asenteisiin toista tai toisia sukupuolia kohtaan. Näillä teoilla tai rakenteilla pyritään alistamiseen tai vaimentamiseen, mutta niissä ei suoranaisesti näytä olevan seksuaalisuus tai seksuaalisuuskonstruktiot mukana. (Sunnari – Kangasvuo – Heikkinen - Kuorikoski 2003: 13.)

3.1.2 Kunniaan liittyvä väkivalta

YK:n kaikkinaisen naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisemisen komitea (nk. CEDAW-komitea) ja YK:n lapsen oikeuksien komitea (Joint general recommendation 2014) määrittelevät kunniaan liittyvän väkivallan haitalliseksi perinteeksi, joka loukkaa ihmisoikeuksia ja kohdistuu useimmiten tyttöihin ja naisiin tilanteissa, joissa heidän käyttäytymisensä tulkitaan vaarantavan perheen tai yhteisön kunnian. Kunniaan liittyvän väkivallan katsotaan olevan siis olevan osa laajempaa sukupuolistunutta väkivaltaa. Kunniaan liittyvän väkivallan erityispiirteenä suhteessa muuhun sukupuolistuneeseen lähisuhte -väkivallaan on väkivallan yhteisöllinen luonne ja ilmiön kytkeytyminen tiiviisti sukupuolimoraaliin ja niihin sidottuihin odotuksiin kunniallisesta käytöksestä (Lidman 2015: 315.)

Kunniaan liittyvä väkivalta on kollektiivinen ilmiö, jossa perheiden isät, veljet, äidit ja tyttäret sekä koko suku ja yhteisö ovat väkivallan tekijöitä, kohteita tai yleisöä, jota varten väkivalta toteutetaan (Karimi 2009: 37). Kunniaan liittyvä väkivalta voi olla luonteeltaan psyykkistä, sosiaalista, seksuaalista tai fyysistä. Kunniaan liittyvä fyysinen väkivalta sisältää kaikki fyysisen väkivallan eri muodot. Myös painostamisen sukupuolittuneiden ja yhteisöllisen kulttuurin asettamien sukupuolinormien mukaan elämiseen katsotaan olevan kunniaan liittyvää väkivaltaa. (Hansen ym. 2016: 39.) Ihmisoikeusliiton selvityksessä *Kunniakäsitykset ja väkivalta* (2016) kunniaan liittyvä väkivalta määritellään seuraavasti:

Kunniaan liittyvällä väkivallalla tarkoitetaan sellaista väkivaltaa, jolla pyritään suojaamaan tai palauttamaan perheen, suvun tai yhteisön kunniaa tai mainetta. Tekojen taustalla on epäily siitä, että henkilö ei noudata tai ei aio noudattaa sukupuoleen ja seksuaalisuuteen liittyviä käyttäytymissääntöjä. Tekijöitä voi olla monta ja he voivat oleskella useassa maassa. Yhteisössä saatetaan ajatella, että näissä tilanteissa väkivalta on oikeutettua.

Kunniaan liittyvä väkivalta kohdistuu usein tyttöihin ja naisiin, mutta myös pojat ja miehet kokevat kunniaan liittyvää painostusta ja väkivaltaa. Poikia saatetaan esimerkiksi pakottaa kontrolloimaan siskonsa liikkumista tai ääritapauksessa jopa tappamaan hänet. Homoseksuaalit miehet saattavat joutua samanlaisen väkivallan kohteeksi kuin naiset ja heidän asemansa on kaikin tavoin heikko yhteisöllisissä kulttuureissa. (Klemetti – Raussi-Lehto 2013: 78; Hansen ym. 2016: 16; Ihmisoikeusliitto 2016.)

Kunnia-ajattelun mukaan menetetyn kunnian voi palauttaa rankaisemalla yhteisön syylliseksi katsomaa henkilöä. Kunniaan liittyvässä väkivallassa väkivallantekijä saattaa pitää toimintaansa oikeutettuna ja kokea että hänellä ei ollut muita vaihtoehtoja (Lidman 2015: 315.) Kunniaturha on ilmiön äärimmäinen muoto. Teko on yleensä julkinen, jotta se voisi viestittää yhteisölle kunnian palauttamisesta tai puhdistamisesta. Painostuksen alla elänyt tai masentunut henkilö, joka kokee myös tehneensä jotain väärää tai vahingoittaneensa perheen mainetta, saattaa tehdä itsemurhan. (Aapakallio 2015).

Kunniaan liittyvä väkivalta kietoutuu siis monimutkaisella tavalla sukupuoleen ja sukupuolistuneeseen valtaan, kulttuurisiin käsityksiin kunniaista sekä yhteisöjen sisäisiin ja sukupolvien välisiin suhteisiin. Kunniaan liittyvän väkivallan syntyyn esiintymiseen vaikuttavat moninaiset taustatekijät. Taustatekijöitä voivat olla esimerkiksi ikä, sukupuoli, koulutus, uskonto, maahanmuuton seurauksena muuttunut yhteiskunnallinen asema ja muutokset perhesuhteissa, etnisiin vähemmistöihin kuuluva syrjintä tai väkivallan teon taustalla olevat traumaattiset kokemukset ja muut terveydentilaan vaikuttavat tekijät

(Hansen 2016: 17.) Lidman määrittelee kunniaan liittyvän väkivallan määrittäviksi tekijöiksi esimerkiksi seuraavat tekijät; kunnian korostunut merkitys ja sen kääntöpuolena häpeän pelko, kollektiivisten arvojen hallitsevuus suhteessa yksilön päätösvaltaan, patriarkaalisen hierarkian ja sukupuolittuneiden seksuaalinormien keskeisyys ja väkivallan sallittavuus tietyissä tilanteissa. (Lidman 2015: 195.) Kunniaan liittyvä väkivalta ei kosketa ainoastaan maahan muuttaneita etnisiä vähemmistöjä, vaan kunniaan liittyvää väkivaltaa muistuttavia yhteisöllisen väkivallan muotoja esiintyy Suomessa esimerkiksi joissain uskonnollisissa ryhmissä ja jo Suomeen pysyvästi asettuneissa etnisissä vähemmistöissä, kuten vanhoillislestadiolaisten ja romanien keskuudessa. (Hansen ym: 2016: 17.)

3.2 Kunniaan liittyvä väkivalta nuoruusiässä

Nuoruusiässä kehityksen päämääränä on saavuttaa autonomia. Vaikuttavina tekijöinä kasvuprosessissa ovat aikaisemmat kehitysvaiheet, synnynnäinen kasvupotentiaali, pyrkimys kohti aikuisuutta ja sosiaalinen ympäristö. Kasvaessaan kohti aikuisuutta nuori sopeutuu muuttuvaan, aikuistuvaan ja seksualisoituneeseen ruumiinkuvaansa, tutustuu sen antamiin mahdollisuuksiin. Kasvun edetessä nuori jäsentää seksuaalisen identiteettinsä ja on valmis eroottiseen rakkaussuhteeseen (Kumpulainen ym. 2016: 35.)

Kunniaan liittyvällä väkivallalla on vahvat yhtymäkohdat murrosikäisyyteen, tytöstä naiseksi kasvamiseen ja vanhemmuuden haasteisiin näissä kohdin. Yleisesti ottaen murrosikään ja aikuistumiseen liittyviä kriiseinä voidaan ajatella olevan rajojen etsimistä ja omien mielipiteiden kehittymistä. Suomalaisen lainsäädännön mukaan 18-vuotias on aikuinen, jolla on oikeus omaa elämäänsä koskevaan päätöksentekoon, kun taas yhteisöllisessä kulttuurissa katsotaan, että täysi-ikäisen naimattoman naisen päätöksenteosta ja kunniallisuudesta on vastuussa perheyhteisö. Yhteisöt edustavat yksilöille luontaista turvaverkkoa ja oma identiteetti pohjautuu yhteisöllisyyteen. Sosiaalinen identiteetti on niin vahva, että jopa toisen tai kolmannen polven maahanmuuttajataustaiset nuoret samaistuvat oman taustayhteisönsä kunniakäsitteisiin (Tammisalo 2009: 196.)

Yhteisöllisestä kulttuurista tulevien vanhempien yrittäessä hallita ja suojella murrosikänsä myötä muuttuvaa lastaan, saattaa tilanne johtaa kunniaan liittyvään konfliktiin tai väkivaltaan. Vanhempien tai yhteisön painostus sukupuolinormien mukaan elämiseen saattaa liittyä esimerkiksi nuoren pukeutumisen, liikkumisen, yhteydenpidon, kaveri- ja ystävyssuhteiden, harrastusmahdollisuuksien ja vapaa-ajan rajoittamiseen. Painostaminen

ilmenee niin, että nuorta painostetaan noudattamaan kunnianormistoa ja edustamaan perhettä ja perheen kunniaa moitteettomasti yhteisön edessä. Painostamisen tukena saattaa esiintyä uhkailua. Nuorta uhkaillaan seurauksilla, jos hän ei noudata yhteisöllisiä siveysperiaatteita. Monesti vanhemmat käyttävät uhkailua ennaltaehkäisykeinona. Kunnian menetyksestä epäiltyä henkilöä uhkaillaan ja painostetaan erilaisin keinoin. Uhkailuun voi sisältyä esimerkiksi fyysisellä väkivallalla uhkailemista, entiseen kotimaahan lähettämällä uhkailemista ja avioliittoon pakottamisella uhkailemista. Mikäli perhe epäilee kunnian olevan uhattuna, perhe saattaa pakottaa nuoren avioitumaan perheen valitseman henkilön kanssa. Usein aviopuoliso on vanhempien entisessä kotimaassa oleva henkilö. Joissakin tapauksissa myös menetettyä kunniaa voidaan yrittää palauttaa tai puhdistaa avioitumalla. Seksuaalivähemmistöön kuuluvia saatetaan myös pakottaa heteroavioliittoon (Aapakallio 2015.)

Nuorisotutkimusverkoston ja Suomen Akatemian GENESO-hankkeessa (2012-2016) on tutkittu maahanmuuttajataustaisten nuorten ja perheiden näkemyksiä keinoista toimia yhteisymmärryksessä yli sukupolvirajojen ja löytävät ratkaisuja vakaviinkin erimielisyyksiin. Hankkeessa tehtiin havaintoja esimerkiksi maahanmuuttajataustaisten nuorien keinoista, jossa he voivat yhdistää omia toiveitaan vanhempien ja perheen näkemyksiin. Hankkeen havaintojen mukaan nuoret odottavat vanhempien kuuntelevan heidän mielipidettään seurustelukumppanin valinnassa ja muissa elämänsä keskeisissä päätöksissä. Vanhemmat puolestaan toivovat lastensa valitsevan hyvästä perheestä olevan ja luotettavan puolison, mutta he myös joustavat omista odotuksistaan. Hankkeessa huomattiin myös että, nuoriin kohdistuu sosiaalista kontrollia paitsi perheen, myös koulun, kaveripiirin, median ja lähiympäristön taholta. Sosiaalinen kontrolli ei kuitenkaan ole aina negatiivista, vaan vanhempien huolenpito ja perään katsominen myös suojaavat nuoria väkivaltakokemuksilta ja muilta sosiaalisilta riskeiltä. Joissain perheissä esiintyy erityisesti tyttöjen liikkumisen ja ajan käytön kontrollointia. Näissäkin tapauksissa nuoret pyrkivät ja usein myös onnistuvat neuvottelemaan ja laajentamaan toimintamahdollisuuksiinsa. Nuoret voivat jättää kertomatta tai suorastaan salata seurustelusuhteitaan, mutta myös vanhemmat voivat sivuuttaa havaintojaan seurustelusta, jotta aiheesta ei syntyisi avointa ristiriitaa tai konfliktia. (Peltola – Keskinen – Honkasalo - Honkatukia 2017: 533-548.)

Vaikka kunniaan liittyvä väkivalta liitetäänkin helposti koskettamaan tyttöjä ja naisia, on sillä oma merkityksensä myös poikien ja miesten sekä sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen elämässä. Taulukossa 1 on esitelty miten eri tavoin kunniakäsitykset vaikuttavat tyttöjen ja poikien elämään.

Taulukko 1. Kunniaan liittyvien käsitysten ilmenemisen erot ja yhteneväisyydet poikien ja tyttöjen elämässä. (Baladiz 2009: 147.)

	yhtäläisyydet tyttöjen ja poikien kunniakäsitksissä	Erot tyttöjen ja poikien kunniakäsitksissä	
		pojat	tytöt
seksuaalisuus ja avioliitto	<ul style="list-style-type: none"> puolisoaan ei voi valita vapaasti hyväksyntä avioliitolle tulee perheeltä puolisolla tulee olla sama etninen tausta ja uskonto kuin itsellä pakkoavioliittoja ja järjestettyjä avioliittoja tapahtuu seksistä puhuminen on tabu homo- ja biseksuaalisia tai transihmisiä ei hyväksytä. Heillä on riski joutua suljetuksi perheen ja yhteisön ulkopuolelle. 	<ul style="list-style-type: none"> voivat helpommin mennä naimisiin oman etnisen tai uskonnollisen ryhmän ulkopuolelta tulevan kanssa voi olla satunnaisia seksikumppaneita tulee naida neitsyt ja hyvämaineinen tyttö heidän odotetaan katkaisevan seurustelusuhte, jos työtöystävä ei vastaa perheen vaatimuksia 	<ul style="list-style-type: none"> ehdoton vaatimus mennä naimisiin oman etnisen ja uskontoryhmän miehen kanssa. seksiä ei saa harrastaa ennen avioliittoa, tai he ovat häpeällisiä, kunnes menevät naimisiin. tytöt eivät voi flirttailla tai ajautua rakkaussuhteisiin.
perhe ja etninen yhteisö	<ul style="list-style-type: none"> sisaruksista kannetaan vastuu on vaikea vastustaa vanhempien vaatimuksia ja toiveita rakkaus ja lojaliteetti on suuri perhettä kohtaan koetaan etnistä ryhmäpainetta ja nuorien odotetaan elävän oman etnisen ryhmän odotusten ja vaatimusten mukaan. kasvatus perinteisten sukupuoliroolien mukaan perhettä avustetaan taloudellisesti (jos ei opiskele) perheen hyvinvointi menee oman hyvinvoinnin edelle. 	<ul style="list-style-type: none"> heiltä odotetaan nuorempien siskojen suojelua ja puolustamista ulkopuolisilta vanhimpien poikien odotetaan olevan vara-isiä. poikien odotetaan vahtivan tai rajoittavan siskoja, jos he rikkovat kunniakäsitksiä vastaan. pojilta odotetaan isompaa taloudellista tukea perheelle. heiltä odotetaan päävastuuta perheen elättämisestä, kun he perustavat perheen. 	<ul style="list-style-type: none"> odotetaan pitävän huolta nuoremmista sisaruksista ja kotitöistä vanhimpien tyttärien odotetaan olevan lisä-äitejä perheessä odotetaan olevan hyvä esikuva nuoremmille siskoille ei odoteta niin suurta taloudellista tukemista kuin pojilta odotetaan ottavan vastuun kodista ja lasten kasvattamisesta, kun he perustavat perheen
rangaistukset ja pakotteet	<ul style="list-style-type: none"> kunnianormien noudattamatta jättämisestä seuraa juoruilua kunnianormien rikkomisesta seuraa häpeän ja syyllisyyden tunteita oma etninen ryhmä kyseenalaistaa ja häpäisee jos rikkoo kunnianormeja he ovat alttiita uhkailulle, väkivallalle ja vainoamiselle 	<ul style="list-style-type: none"> pojat saavat huonon maineen, jos ovat rikollisia tai väärinkäyttävät alkoholia tai muita päihteitä kohtaavat uhkaa tai väkivaltaa, jos johdattavat kunniakäsitysten mukaan elävän tytön suhteeseen kanssaan. 	<ul style="list-style-type: none"> on korkea riski joutua suljetuksi perheen ulkopuolelle, jos rikkovat siveys- ja kunniakäsitksiä. saavat huonon maineen, jos vain on epäilyskin siitä, että he ovat olleet seurustelusuhteessa. kohtaavat poikia useammin ja kovempia rangaistuksia, kuten fyysistä väkivaltaa, karkottamista, eristämistä tai kotiin lukitsemista.
vapaa-aika ja seuraelämä	<ul style="list-style-type: none"> omasta etnisestä ryhmästä ehditään vapaa-ajan tekemisiä nuoret tuntevat pelkoa ja levottomuutta vapaa-ajanvietosta koituvista juoruista. 	<ul style="list-style-type: none"> voivat osallistua erilaisiin aktiviteetteihin ja olla myöhään ulkona illalla. voivat viettää vapaa-aikaa sekä poikin että tyttöjen kanssa. 	<ul style="list-style-type: none"> rajoitetut vapaa-ajanviettomahdollisuudet ja joutuvat usein luopumaan vapaa-ajan toimintaan osallistumisesta voivat viettää aikaa toisten tyttöjen kanssa mutta ei mieluusti poikien.
ulkopuolisuus	<ul style="list-style-type: none"> nuoret voivat kokea ulkopuolisuuden tunnetta yhteiskunnasta nuoret voivat kohdata syrjintää tai muukalaisviha nuoret kokevat kulttuurien yhteentörmäyksiä 	<ul style="list-style-type: none"> pojat kokevat enemmän ulkopuolisuutta yhteiskunnasta kuin tytöt ja kohtaavat enemmän epäluuloisuutta. 	<ul style="list-style-type: none"> tytöt eivät kohtaa niin paljon epäluuloisuutta tytöt menestyvät poikia paremmin opinnoissa.

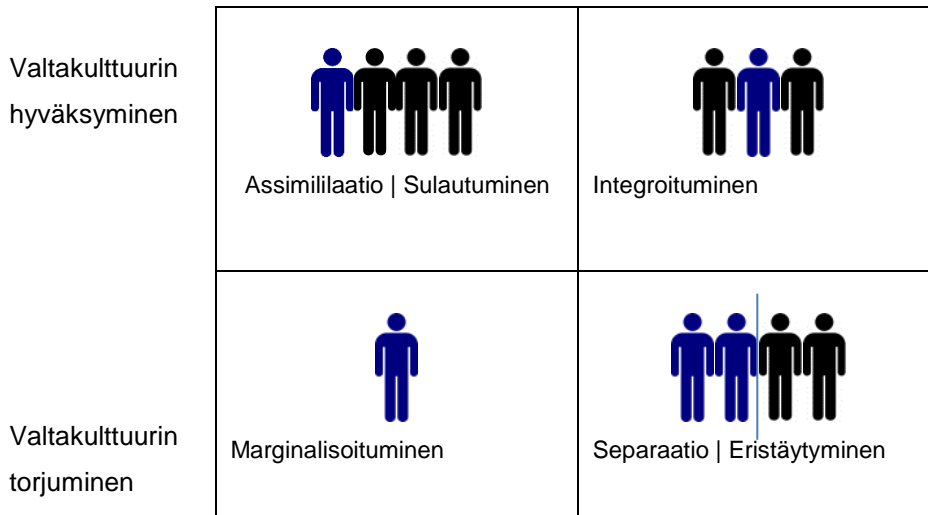
3.3 Kahden kulttuurin välissä

Kunniaan liittyvää väkivaltaa ymmärtääkseen on huomioitava ilmiön konteksti; yhteisön, perheen ja yksilöiden roolien lisäksi se, mitkä asiat motivoivat väkivallan tekoihin. Kulttuurintutkija Geert Hofsteden mukaan kulttuurien välisten erojen pohjalla on yksilön suhde ryhmään. Suurin osa ihmisistä elää yhteiskunnissa, joissa ryhmän etu menee yksilön edun edelle. Nämä yhteiskunnat ovat kollektiivisia, ja kollektiivisuudella tarkoitetaan ryhmän valtaa suhteessa yksilöön. Individualistiset yhteiskunnat yhdistetään usein moderneihin kulttuureihin, joissa korostuu ihmisten yksilöllisyys. (Tammisalo -Savolainen 2009: 37.) Kuvaan seuraavissa luvuissa kahden kulttuurin välissä elämistä, joka on osa monen maahan muuttaneen tai täällä syntyneen monikulttuurisen nuoren maailmankuvaa. Käytän viitekehystenä akkulturaaation (Berry 1997; Liebkind 2004) ja kansallisten kulttuurien ulottuvuuksien näkökulmaa (Hofstede 2001).

3.3.1 Akkulturaatio

Akkulturaatiolla tarkoitetaan maahanmuuttajan kulttuuriseen sopeutumiseen liittyviä tekoja, joita ovat esimerkiksi asenteiden, sosiaalisten verkostojen, kulttuurillisen identiteetin ja perhearvojen muutokset. John W. Berryn malli kaksisuuntaisesta akkulturaatiomallista on laajalti tunnettu. Berryn mallissa kotoutumisprosessille on keskeistä kaksi erilaista suhtautumistapaa, joilla maahanmuuttaja määrittelee paikkansa kahden kulttuurin välissä. Akkulturaatiostrategia tehdään sen perusteella, kuinka tärkeää maahanmuuttajalle on säilyttää omaa kulttuuria, kieltä ja tapoja tai kuinka tärkeänä hän kokee yhteydenpidon valtaväestön ja muun yhteiskunnan kanssa. (Berry 1997:21). Nämä linjaukset muodostavat neljä eri ulottuvuutta kotoutumisasenteisiin. Berryn kotoutumis-asenteet ovat kuvattu taulukossa 2.

Taulukko 2. Kotoutumiseen liittyvä akkulturaatiomalli Berryn mukaan (Berry 1997)

Assimilaatiolla (sulautuminen) tarkoitetaan tilannetta, jossa maahanmuuttaja hylkää entisen kulttuurinsa ja haluaa olla aktiivisessa yhteydessä valtakulttuurin jäsenten kanssa. Vastakohtana voidaan pitää tilannetta, jossa maahanmuuttaja pitää tiukasti kiinni kulttuuriperinnöstään ja välttelee kontakteja valtaväestöön. Tätä kutsutaan separaatioksi eli eristäytymiseksi. Integraatiovaihtoehdossa säilytetään oma kulttuuri mutta otetaan vaikutteita myös uudesta yhteiskunnasta, sen arvoista ja tavoista ja kanssakäyminen valtaväestön kanssa koetaan tärkeäksi ja arvokkaaksi. Viimeinen vaihtoehto on marginalisointi. Siinä maahanmuuttaja on menettänyt kiinnostuksensa sekä valtakulttuuria että omaa kulttuuriaan kohtaan. (Liebkind 2004: 63-65).

3.3.2 Yhteisöllinen ja yksilöllinen kulttuuri

Kunniakäsitykset ovat merkittäviä erityisesti yhteisöllisessä kulttuurissa. Kunniaan liittyvän väkivallan ymmärtämiseksi ja sen käsittelemiseksi on tarpeen ymmärtää siihen liittyvien henkilöiden todellisuus, se tausta, johon he ovat kasvaneet (Tammisalo -Savolainen 2009: 37.) Hollantilainen Geert Hofstede on viime vuosikymmeninä ollut vaikutusvaltaisimpia kulttuurien välisen vuorovaikutuksen tutkijoita. Hänen teorian mukaan on nähtävissä erilaisia jakaumia kulttuurien välillä, kuten suhtautumisessa maskuliinisuuden/feminiinisyteen, epävarmuuteen, valtasuhteisiin, aikajänteeseen ja yksilöllisyyteen /kollektiivisuuteen. Individualismi/kollektivismi-jakauma kuvaa sitä, miten merkittävää

ryhmien jäsenyys on ihmisille ja miten tiukasti ryhmien normit määräävät heidän ajatus-tapaansa ja käyttäytymistään. Hofsteden näkemyksiä kulttuurin eroavaisuuksista ja ulottuvuuksista pidetään tärkeimpänä, koska siihen liittyvät suurimmat eroavaisuudet ihmisten arvoissa, normeissa, asenteissa ja käyttäytymisessä ja luovat kulttuurista ilmapiiiriä (Hofstede 2001: 28-29.) Hofsteden kulttuurilliset ulottuvuudet esitellään Taulukossa 3.

Taulukko 3. Kulttuurin viisi ulottuvuutta (Hofstede 2001: 29).

VALTAETÄISYYS	Miten suhtaudutaan ihmisten eriarvoisuuteen tai samanarvoisuuteen. Millainen hierarkia yhteiskunnassa tai perheessä vallitsee.
EPÄVARMUUDEN VÄLTÄMINEN	Miten suhtaudutaan ja siedetään epävarmuutta yhteiskunnassa.
INDIVIDUALISTISUUS - YHTEISÖLLISYYS	Miten yksilöt liittyvät ympäröiviin yhteisöihin. Vallitseeko perheissä, työpaikoilla, yhteiskunnassa itsenäisyys tai yhteisöllisyys. Minä vai me – ajattelu.
MASKULIINISUUS - FEMINIINISYYS	Kovat vai pehmeät arvot ja suhtautuminen miehen ja naisen rooleihin.
SUHTAUTUMINEN AIKAAN	Suhtautuminen aikaan, Ovatko tavoitteet pitkän vai lyhyen aikavälin tavoitteita.

Kollektivistisia että individualistisia ilmiöitä esiintyy kaikissa yhteisöissä ja jokaisella yksilöllä on valmiudet kummankinlaiseen käyttäytymiseen. Yhteisöjen kollektivismiin asenteissa on silti niin selviä eroja, että voidaan puhua kollektivistisista ja individualistisista kulttuureista. Ihminen, joka kasvaa kollektiivisessa kulttuurissa samaistuu omaan yhteisönsä niin vahvasti, että yhteisön arvoista, normeista ja päämääristä tulee hänen persoonallisuutensa ja olemassaolonsa perusta. Kollektivistisessä kulttuurissa yhteisön sopivuuskäsitykset rajaavat tiukasti yksilön asenteita, mielipiteitä ja valintoja. Ihmisen ensisijainen yhteisö on yleensä oma perhe. Ensimmäisen sisimmäisen yhteisön ympärillä sijaitsevat laajenevina, toisiaan leikkaavina kehinä muut yhteisöt aina kansakuntaan ja ihmiskuntaan asti (Kauhanen 2002.)

Maahanmuuton myötä yksilöllinen ja yhteisöllinen kulttuuri kohtaavat. Kulttuuri ja kunniaan liittyvä väkivalta voidaan nähdä moninaisena sosiaalisena prosessina, johon erilaiset kokemukset ja ympäristöt, kuten diasporassa asuminen vaikuttaa (Hansen ym. 2016: 16.) Diaspora tarkoittaa kotimaansa tai -alueensa ulkopuolella elävää ihmisryhmää, joka säilyttää ryhmän identiteetin eristyksissä kotialueestaan (Laitinen – Jukarainen – Boberg

2016: 9.) Diasporalla voidaan katsoa olevan merkityksiä niin maantieteelliseen maastapakoon kuin identiteettikysymyksiin. Diaspora -käsitteessä on keskeistä idea kotimaasta. Kotimaa ei välttämättä ole edes todellinen, symboli tai idea siitä riittää. Joskus kuvitteellinen kotimaa voi olla identiteetille jopa tärkeämpi kuin olemassa oleva kotimaa (Wahlbeck 2012: 26.) Johanna Aapakallio (2015) ilmiötä näin:

"Kun perhe muuttaa uuteen maahan mukana muuttavat myös vuosisatoja vanhat perinteet ja kulttuurilliset elementit. Perheenjäsenten mukana muuttaa sukupolvien mittaiset kokemukset, traumat ja hiljainen tieto omasta kulttuurista ja omasta yhteiskunnasta."

Baladiz (2009) tuo esiin yksilökeskeisen ja yhteisökeskeisen kollektiivisen kulttuurin eroa yksilön itsemääräämisoikeuden näkökulmasta. Yksilökeskeisessä yhteiskunnassa yksilön itsenäisyys ja itsemääräämisoikeus ovat tärkeitä ja ne ovat suuressa roolissa jo lapsen ja nuoren elämää. Yhteisöllisessä kulttuurissa omalla etnisellä ryhmällä on korostunut merkitys, kun taas vastaavasti yksilön oma merkitys on perhettä ja omaa etnistä ryhmää merkittävästi pienempi (kuviot 1). Baladizin mukaan nuoruus on haastavaa erityisesti niille nuorille, jotka elävät yksilöllisen kulttuurin omaavassa länsimaisessa yhteiskunnassa mutta heidän juurensa ovat kunnianormeja ylläpitävässä yhteisöllisessä kulttuurissa. Näiden nuorten on noudatettava oman etnisen yhteisönsä normeja, jotta eivät tuota häpeää perheelleen. Heille perhe on kaikki kaikessa. Kuitenkin nuoria ympäröivässä yhteiskunnassa, kuten esimerkiksi koulussa ja mediassa kannustetaan nuorten omia oikeuksia, itsenäistä roolia ja osallisuutta omaa elämää koskevaan päätöksen tekoon. Tämä luo ristiriidan nuoren kasvuun kahden kulttuurikäsitteen ristipaineessa (Baladiz 2009: 10-11.)

Itsenäisyys yksilökeskeisessä yhteiskunnassa Itsenäisyys kunniakäsitteiden mukaan elävässä yhteisökeskeisessä yhteiskunnassa

Kuvio 1. Erot nuoren itsenäisyyden kokemuksessa yksilöllisessä ja yhteisöllisessä kulttuurissa. (Baladiz 2009)

4 Aiheeseen liittyviä tutkimuksia ja kehittämishankkeita

Suomessa kunniaan liittyvää väkivaltaa ja sen äärimuotoa kunniamurhaa on tutkittu vielä vähän. Sosiaalityöntekijöiden käsityksiä ja kokemuksia kunniaan liittyvästä väkivallasta ovat pro gradu- tutkielmissaan kuvanneet Benouaret (2011) ja Elfving (2017). Järjestötyöntekijöiden näkemykset tulevat esiin Karjalaisen (2016) Pro gradu -tutkielmassa "It is a long process and it will take time but it does not mean that it is impossible – it is possible!"- experiences of workers from three projects in prevention of honour related violence among patriarchal immigrant communities in Finland. Ihmisoikeusliitto toteutti Kunniakäsitteet ja väkivalta - selvityksen kunniaan liittyvästä väkivallasta ja siihen puuttumisesta Suomessa (Hansen ym. 2016).

Kunniaan liittyvän väkivallan sijaan Suomessa on tutkittu jonkin verran maahanmuuttajia sosiaali- ja terveystieteiden kontekstista. Maahanmuuttajien terveys- ja hyvinvointi-tutkimuksessa (Maamu) selvitettiin työikäisten venäläis-, somalialais- ja kurditaustaisten maahanmuuttajien terveyttä, hyvinvointia ja palveluiden käyttöä sekä elinoloja Suomessa (Castaneda ym. 2012). Osana sitä toteutettiin pääkaupunkiseudulla Etnokids ja

Nuorten kotoutumisen indikaattorit -hanke vuosina 2011–2012. Kyseessä oli erillinen tutkimus somalialais- ja kurditaustaisten perheiden 13–16-vuotiaille nuorille. Tutkimuksella selvitettiin maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten terveyteen, hyvinvointiin ja kotoutumiseen vaikuttavia tekijöitä sekä sitä, miten palvelujärjestelmät ja aikuiset tukevat lapsen kasvua ja kehitystä koulussa ja kotona. (Wiksröm – Haikola - Laatikainen 2014.) Kosken väitöskirjatutkimus oli somaliperheiden perhevalmennuksen kehittämistä toimintatutkimuksen keinoin Suomessa (2014). Anis on tutkinut lastensuojelun ammattilaisten ja maahanmuuttajataustaisten asiakkaiden vuorovaikutussuhteita ja tulkintoja (2008).

Kunniaan liittyvästä väkivallasta kuitenkin tehty jonkin verran opinnäytetöitä. Paltamo-Vesterisen (2013) opinnäytetyöstä käy ilmi sosiaalialan työntekijöiden kokema tarpeen kulttuureihin liittyvästä koulutuksesta sekä siitä, miten tietoa kunniaan liittyvästä väkivallasta sovelletaan käytännön työssä. Sorsa ym. (2011) ovat luoneet oppaan kunniaan liittyvästä väkivallasta naisen hoitotyöhön ja erityisesti kätilötyöhön. Lamminpää ja Roimaa (2011) ovat luoneet oppaan kirkon lapsi-, perhe- ja nuorisotyönohjaajille kunniaan liittyvän väkivallan tunnistamisesta ja siihen puuttumisesta.

Vaikka tutkimusta kunniaan liittyvästä väkivallasta on vähän, teemasta ollaan kuitenkin hiljalleen kiinnostuttu myös tieteellisestä näkökulmasta. Korhonen (2012) tarkastelee kunniaan liittyvää väkivaltaa käsittelevää suomalaista julkista keskustelua ja Turun Yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan tutkijatohtori Satu Lidmanin mielenkiinnonkohteisiin kuuluun niin ikään kunniaan liittyvä väkivalta sukupuolittuneen väkivallan kontekstista käsin. (Turun Yliopisto 2016).

Ruotsissa Sedem ja Ferrer-Wreder (2014) ovat tutkineet kunniaan liittyvään väkivaltaan johtavia tekijöitä. Tutkimustietoa tarvitaan lisää etenkin kunniaan liittyvän väkivallan ilmenemisestä ja siihen puuttumiseen liittyvistä menetelmistä sekä niiden arvioinnista. Ruotsissa kunniaan liittyvä väkivalta tulkitaan varsin sensitiiviseksi aiheeksi. Teemaan liittyvät etniset ja feministiset kytkennät saattavat jarruttaa intoa tutkia ilmiötä enemmän. (Kvinnoforum 2005; Sedem – Ferrer-Wreder 2014.) Hollannissa kunniaan liittyvää väkivaltaa on tutkittu laajasti, eritoten maan turkkilais- ja kurdiväestön näkökulmasta. Suuresta turkkilaisaustaisesta väestöstä huolimatta Saksassa on tehty sen sijaan varsin vähän tutkimusta aiheesta. (KlvinnoForum 2005).

Kunniaan liittyvää väkivaltatyötä on Suomessa tehty pääosin kolmannen sektorin toimesta. Monika-naiset ovat tehneet työtä järjestön alusta saakka kunniaan liittyvien kysymysten kanssa maahanmuuttajanaisiin kohdistuvan väkivaltatyönsä piirissä. Ensimmäinen kunniaan liittyvään väkivaltatyöhön liittyvä hanke oli Mannerheimin lastensuojeluliiton Uudenmaan piirin Amoral-hanke vuosina 2007 - 2010 (MLL Uudenmaapiiri 2015). Tätä seurasi Ihmisoikeusliiton Kitke-hanke 2010 - 2015 (Ihmisoikeusliitto 2015). Heidän toimintansa jatkuu edelleen. Setlementtityön kentällä kunniaan liittyvää väkivaltaa ennalta ehkäisevää työtä on toteutettu vuodesta 2012 lähtien Sopusu-hankkeessa (Soputilla 2015) ja Tampereen Setlementin Didar-hankkeessa vuodesta 2013 lähtien (Setlementti Naapuri 2015). Monikanaiset, Amoral, Kitke ja Didar ovat tuottaneet viranomaisille oppaita auttamistyön tueksi.

Kunniaan liittyvä väkivaltatyö on myös globaalisti pitkälti kolmannen sektorin auttamistyön varassa, mutta esimerkiksi Turkissa yliopistot tuottavat paljon tutkimusta aiheesta etenkin lainsäädännön tueksi. Britanniassa kunniaan liittyvät kysymykset ovat varsin yleisiä ja viranomaisilla on jo paljon tietoa ja välineitä asioihin puuttumiseen. Valtakunnallisesti kunniaan liittyvän väkivallan uhreja auttaa Karma Nirvana – järjestö (Karma Nirvana 2017). Lisäksi Lontoossa toimii valtion ylläpitämä Sisäministeriön yksikkö Forced Marriage Unit, joka on erikoistunut auttamaan uhreja pakkoavioliittoon liittyvissä kysymyksissä. He myös tekevät vaikuttamistyötä ja tukevat muita maita erityisesti pakkoavioliiton kriminalisointiin liittyvissä asioissa (Sopusu-hanke opintomatkaraportti 2015; FMU 2015). Ruotsissa kunniaan liittyvää väkivaltatyötä tekee Origo - Resurscentrum mot hindersrelaterat förtryck och våld, joka toimii moniammatillisesti nuoriin kohdistuvan kunniaan liittyvän painostuksen ja väkivallan parissa. Origossa työskentelee mm. terveydenhoitaja, sosionomi, poliisi ja juristi. Tukholmassa toimii myös muita kolmannen sektorin toimijoita kunniaan liittyvässä väkivalta työssä kuten, Fritids Forum, joka on tukholmalainen setlementtitoimija sekä Tukholmassa, Malmössä ja Göteborgissa toimiva Elektra -toiminta (Sopusu-hanke opintomatkaraportti 2014.)

5 Kouluttajakoulutus

5.1 Kouluttajakoulutuksen lähtökohdat

Kouluttajakoulutuksessa lisätään siihen osallistuvien työntekijöiden osaamista jostakin teemasta niin, että he hallitsevat oppimansa niin hyvin, että voivat opettaa oppimaansa

eteenpäin (Terminology of European education and training policy 2014: 269). Suomessa aikuiskoulutuksen katsotaan olevan aikuisille suunniteltua ja järjestettyä koulutusta. Se voi olla omaehtoista koulutusta, työnantajan tarjoamaa henkilöstökoulutusta tai työvoimapolitiittista koulutusta. Tämän kehittämistyön kouluttajakoulutus on vapaatavoitteista, tutkintoon johtamatonta aikuiskoulutusta ja se vastaa ajankohtaisiin koulutustarpeisiin ja kysyntään. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016.)

Kouluttajakoulutus tarkoittaa opettajille, ohjaajille ja muille kouluttajille suunnattua teoreettisen tai käytännön tason koulutusta. Koulutukseen sisältyy oppimiseen, psykologiaan ja sosiaalitieteisiin liittyvää teoreettista tietoa, käytännön työskentelyä ja itse opettamistilanteeseen liittyvien taitojen opettelu. Koulutuksessa lisätään siihen osallistuvien työntekijöiden osaamista jostakin teemasta niin, että he voivat tarkoituksenmukaisesti siirtää oppimaansa eteenpäin (Terminology of European education and training policy 2014: 269.) Hyvän ja tarkoituksenmukaisen kouluttajakoulutuksen suunnitelmallinen valmistelu edellyttää tietoa siitä, mihin tarpeeseen koulutusta järjestetään. Yleensä koulutuksella tavoitellaan muutosta koulutukseen osallistuvien toiminnassa. Huolimatta siitä millaisesta muutoksesta on kysymys, oppimistarpeen analysoiminen on tärkeää. Kun koulutukseen osallistujat tulevat hankkimaan lisätietoa asiaan, josta heillä on jo jonkin verran tietoa entuudestaan, on tärkeää tarjota uusia näkökulmia ja lisätyövälineitä koulutusteemaan liittyen (Kupias - Koski 2012: 11 - 29.)

Koulutuksen kouluttajalla on tiedostettu tai tiedostamaton oppimiskäsitys, joka vaikuttaa tapaan suunnitella ja toteuttaa koulutusta. Oppimiskäsitys vaikuttaa esimerkiksi koulutuksen suunnittelun painopisteisiin, opetusmenetelmiin sekä oppijoiden osallistumisen tason ja heidän aikaisemman osaamisensa huomioimiseen koulutuksen suunnittelussa. Koulutuksen suunnitteluun ja toteuttamiseen liittyvät ratkaisut ovat selkeämpiä ja perusteltuja silloin, kun kouluttajan oppimiskäsitys on selkeä. Kouluttajan on tärkeä tiedostaa oman oppimiskäsityksensä suhdetta koulutuksen tilaajan odotuksiin tai taustaorganisaation koulutuskulttuuriin (Kupias - Koski 2012: 49.)

Kokemuksellisen oppimiskäsityksen mukaan oppiminen on kokemusten muuttumista ja laajentumista. Oppiminen esitetään syklisenä prosessina, joka muodostuu omakohtaisesta kokemuksesta, kokemuksen reflektoinnista, käsitteellistämisestä tai yleistämisestä sekä aktiivisesta kokeilevasta toiminnasta (Kupias 2002: 16.) Kouluttajakoulutuksen kehittäminen etenee vaiheittain koulutuksen suunnittelusta koulutuksen toteuttamiseen ja arviointiin (ks. kuvio 2).

Kuvio 2. Kouluttajakoulutuksen kehittämisen eteneminen (Kupias & Koski 2012, 55).

5.1.1 Konstruktivistinen oppimiskäsitys

Konstruktivistinen oppimiskäsitykselle tyypillistä on oppia uusia tapoja tulkita ja jäsentää tuttua ilmiötä. Oppiminen ilmenee muutoksena, joka kytkeytyy ihmisen toimintaan; oppiminen tapahtuu toiminnan välityksellä toimintaa varten. Konstruktivistisen oppimiskäsityksen mukaan oppija saa ja voi olla aktiivinen (Kupias 2002:8.) Konstruktion sanan juuri on verbissä konstruoida eli rakentamisessa. Konstruktivismilla tarkoitetaan siis yleisesti sitä, että sosiaalinen todellisuus on ihmisen oman toiminnan tai ihmismielen rakentama tuote. Erilaiset sosiaaliset instituutiot, tavat, säännöt, uskomukset, tiedot ja teoriat ovat olemassa vain siksi, että ihminen tuottaa niitä ja pitää niitä yllä (Siljander 2002: 202.) Koska lähtökohtaisesti kysymys on tiedon luonteesta, voidaan konstruktivismia pitää ensisijaisesti tietoteoriana. Oppimisteoreettiseen konstruktivismiin liittyy käsitys oppijasta aktiivisena tietoa luovasta ja muokkaavasta subjektina. Oppiminen ei ole tiedon siirtymistä ulkoisesta kohteesta oppijaan vaan oppijan oman mielen aktiivista toimintaa, tiedon rakentamista ja luomista (Siljander 2002: 209.)

5.1.2 Kokemuksellinen ja yhteistoiminnallinen oppiminen

Kokemuksellinen oppiminen tuo behavioraalisen ja kognitiivisen oppimiskäsitysten rinnalle alitajunnan ja omakohtaisen kokemuksen merkityksen oppimisprosessissa. Kokemuksellisen oppimisteorian kautta voidaan oppimista tarkastella kokonaisvaltaisemmin, monia eri tekijöitä yhdistellen. Kokemuksellisen oppimisen näkökulmasta oppiminen on prosessi, jossa tieto syntyy kokemuksellisuuden kautta. Kokemuksellisessa oppimisessa

painottuvat oppimisen ja tiedon soveltamisen prosessi enemmän kuin sisältö tai oppimisen tulokset. Lisäksi tieto nähdään muutosprosessina, joka jatkuvasti uudistuu ja luodaan uudelleen ja siihen vaikuttavat niin ulkopuoliset kuin omakohtaiset tekijät. Uusi tieto ikään kuin rakentuu jo olemassa olevan kokemuksellisen tiedon päälle. Kuviossa 3 esitetään Kolbin kokemuksellisen oppimisen sykli (Kolb 2015: 31-32, 49-52.)

Kuvio 3. Kokemuksellisen oppimisen sykli (Kolb 2015; Opintokeskus Sivis 2016).

Kokemuksellisen oppimisen kehässä on neljä vaihetta, jotka ovat omakohtainen kokemus, reflektiivinen havainnointi, abstrakti käsitteellistäminen ja aktiivinen kokeileva toiminta. Ymmärtämisellä tarkoitetaan oppimisen tiedostamatonta, intuitiivista kokemusta ja yleisellä tasolla olevaa käsitteiden ymmärtämistä. Omakohtaisten kokemusten kautta teoreettiset käsitteet muuttuvat itselle merkityksellisiksi. Uuden tiedon saavuttaminen vaativat sekä aktiivisen toiminnan kautta tiedon soveltamista että sen reflektointia (Kolb 2015: 51; Kupias 2012: 16.)

Yhteistoiminnallinen oppiminen (cooperate learning) nähdään yhtenä sosiaalisen oppimisen muotona ja sitä on kehitetty erityisesti Yhdysvalloissa 1960-luvulta lähtien. Yhteistoiminnallisen oppimisen taustalla nähdään positiivinen keskinäisriippuvuus, jonka taust-

talla on tutkija Morton Deutschin teoria ryhmien tavoiteriippuvuuksista. Positiivisesta riippuvuudesta voidaan puhua silloin, kun jokaisen ryhmän jäsenen menestys on riippuvainen muiden menestyksestä. Negatiivinen riippuvuus tarkoittaa sitä, että ryhmän jäsenten menestyspyrkimykset ovat toistensa tiellä. Riippuvuutta ei esiinny lainkaan silloin kun kyse on yksilöllisestä työskentelystä. Suomeen yhteistoiminnallinen oppiminen on tullut 1990-luvun alussa (Saloviita 2000: 22-23.)

Yhteistoiminnallisen oppisen keskeiset tuntomerkit ovat, 1) suora vuorovaikutus, 2) positiivinen keskinäisriippuvuus, 3) yksilöllinen vastuu, 4) yhtäläinen osallistuminen. Yhteistoiminnalliset ryhmätyömenetelmät ovat käyttökelpoisia kaikilla ikätasoilla. Yhteistoiminnalliseen oppiseen liittyviä arvoja ovat tasavertaisuus, kaikkien osallisuus toimintaan, toisten kunnioittaminen ja auttaminen sekä muiden näkeminen ja kokeminen yhteistyökumppaneina. Tämän kehittämistyön nuorten koulutuksessa käytetään yhteistoiminnallista oppimisen menetelmiä työskenneltäessä kunniaan liittyvien käsitysten parissa. Tiedollisten oppimistulosten rinnalla yhteistoiminnallisella oppimisella pyritään siihen, että ihmiset hallitsevat yhdessä työskentelyn taitoja ja ovat sitoutuneet demokraattisiin periaatteisiin. Yhteistoiminnalliseen oppimiseen osallistuvat oppivat arvostamaan kansaoppijoitaan huolimatta siitä, millainen sosiaalinen tai kulttuurinen tausta heillä on (Saloviita 2006: 165.)

5.1.3 Sukupuoli- ja kulttuurisensitiivisyys ryhmän ohjaamisessa

Sekä sukupuoli- että kulttuurisensitiiviset tekijät liittyvät keskeisesti kunniakäsitteisiin. (vrt taulukko.1). Sukupuoli rakentuu biologisen ulottuvuutensa lisäksi myös sosiaalisesti ja kulttuurillisesti. Sukupuolisensitiivisyys käsittää myös sukupuolen moninaisuuteen liittyvät tekijät. Sukupuolisensitiivistä ajattelua pidetään edellytyksenä sille, että sukupuolten välinen tasa-arvo voisi toteutua (Anttonen 2017: 10). Sukupuolisensitiivisen ajatteleva työntekijä on herkistynyt ja valpas tarkastelemaan kriittisesti omia arvojaan, käsityksiään ja toimintatapojaan eri näkökulmista.

Sukupuolisensitiivisessä työotteessa yhdistyy työntekijän herkkyys sekä kyky ymmärtää sukupuolen sosiaalisesti tuotettu luonne ja se, että sukupuolella on oma merkityksensä osana nuorten kasvua. (Mulari –Eischer – Uusitalo-Herttua 2012). Sukupuolisensitiivinen kasvattaja tiedostaa, että sukupuoli on ympäristöllisten ja biologisten tekijöiden välinen yhteenliittymä, joista kumpikaan ei ole ensisijaisempi. Yhteiskunnassa on paljon rakenteita, käytänteitä ja toimintatapoja, jotka ovat tekemällä tehtyjä eli sukupuolitettuja. Ne

kohdistavat moninaisia odotuksia lapsiin ja vaikuttavat heihin. Sukupuolisensitiivinen kasvattaja suhtautuu tällaisiin vallitseviin rakenteisiin, käytäntöihin ja toimintatapoihin kriittisesti (Anttonen 2017: 35.)

Osana sukupuolisensitiivistä lähestymistapaa voidaan pitää kulttuurisensitiivisyyttä. Sukupuoli on rakentunut eri tavoin eri kulttuureissa ja sukupuolinnormit toteutuvat omalla tavalla valtakulttuurista huolimatta. Ei siis riitä, että tuodaan esiin, mitä oikeuksia tai velvollisuuksia ihmisillä on olemassa. Olennaista on saada ne koskettamaan ja tuntumaan todellisilta myös vähemmistökulttuurien edustajien näkökulmasta (Bahmani – Honkasalo 2016: 51.)

Kulttuuri on monipuolinen käsite, johon kuuluvat ihmisen kasvuympäristön kieli, uskonto, luonto, ruoka, arvot ja historia sekä käsitykset tasa-arvosta, velvollisuuksista ja vastuusta. Yhden maan kulttuuri voi erota paljon toisen maan arjesta, ja esimerkiksi lasten kasvatustavoista ja koulutusjärjestelmästä. (Setlementtiliitto 2017). Samoin kuin sukupuolisensitiivisessä työssä kulttuurisensitiivisyys tarkoittaa niin ikään työntekijän asenteiden, arvojen, tunteiden ja kulttuurisen tietoperustan huomioimista omassa ohjauksessa (Bahmani – Honkasalo 2016: 50). Kulttuurisensitiivisyys tarkoittaa siis herkkyyttä huomioida eri kulttuurien erityispiirteitä ja toimia yhdenvertaisuutta edistävästi. Kohdatessa eri kulttuuritaustaisia nuoria, heitä ei nähdä yhtenäisenä ryhmänä vaan yksilöinä, ja huomioidaan että kulttuuri on paljon muutakin kuin etnisyyttä. Kulttuurisensitiiviseen kohtaamiseen kuuluu myös tietoisuus omista kulttuurisista lähtökohdista sekä positiivista tai negatiivisista ennakkoluuloista, jotka voivat vaikuttaa kohtaamisen laatuun ja kulkuun. (Tytöjen Talo 2017). Olennaista on työntekijän halu ja kyky selvittää, millä tavoin sukupuoli, etninen ja kulttuurinen tausta sekä muut erot muodostuvat osaksi nuorten ryhmään kuulumisen tai siitä poissulkemisen rakentumista. (Honkasalo-Souto-Suurpää 2007).

6 Kunniaan liittyvän kouluttajakoulutuksen kehittäminen

6.1 Tutkiva kehittäminen

Opinnäytetyö toteutetaan tutkivan kehittämisen menetelmällä. Tutkimuksellista kehittämistoimintaa voidaan lähestyä sekä kehittämisen, että tutkimuksen näkökulmasta. Tut-

kimuksellinen kysymyksen asettelu ja metodologinen tarkastelu etenevät kohti konkreettista kehittämistoimintaa. Toisaalta pääpaino voi olla kehittämistoiminnassa, mutta siinä hyödynnetään tutkimuksellisia periaatteita. (Toikko - Rantanen 2009 : 22; Ojasalo ym, 2009: 72.) Tutkivassa kehittämisessä yhdistyvät tutkiva työote ja kehittäminen, jolla tavoitellaan muutosta parempaan. Tutkimus viittaa tieteelliseen tapaan asennoitua tutkittavaan kohteeseen ja kehittäminen viittaa aktiiviseen toimintaan. Tutkiva kehittäminen voidaan nähdä työskentelytapana, jossa tutkimuksella, tutkimustiedolla tai tiedon tavoittelulla kehittämisen yhteydessä on merkittävä rooli. Tutkiva kehittäminen sisältää myös näkökulman kriittisesti arvioida kehittämistoimintaa, kehittämistapaa, kehittämiskohdetta sekä kehittämistä tekeviä ihmisiä (Heikkilä, Jokinen & Nurmela 2008: 22-23.)

Tutkimuksellinen kehittämistyö voi saada alkunsa esimerkiksi organisaation kehittämistarpeista tai halusta saada aikaan muutoksia. Tutkimukselliseen kehittämistyöhön kuuluu siis yleensä käytännön ongelmien ratkaisua ja uusien ideoiden, käytäntöjen ja tuotteiden ja palvelujen tuottamista ja toteuttamista (Toikko -Rantanen 2009: 22; Ojasalo ym, 2009:72). Kuvaan seuraavissa luvuissa kehittämistyön taustafilosofiaa, opinnäyte-työn tekijän positiota sekä aineiston keräämistä kehittämistyön aikana.

6.2 Tutkimusten filosofiset ja metodologiset lähtökohdat

Tämän kehittämistyön liittyvien tutkimusten tieteenfilosofinen viitekehys on fenomenologinen. Laadullisessa tutkimuksellisessa kehittämistyössä kuvaan kokonaisvaltaisesti ja todellisiin elämäkokemuksiin pohjautuvaa tietoa, joista rakentuu käsitteitä ja rakenteita kunniaan liittyvästä väkivallasta sekä teeman kouluttajakoulutukseen. Fenomenologisessa tutkimuksessa keskeisiä käsitteitä ovat kokemus, merkitys, kuvaus, intentionaalisuus ja esiymmärrys (Burns – Grove 2005: 27, 55; Kankkunen - Vehviläinen-Julkunen 2013: 71.) Kvalitatiivinen lähestymistapa sopii aiheeseen, kun huomioidaan fenomenologinen tieteenfilosofinen tausta ja kehittämistyön luonne ja tavoitteet (Burns – Grove – Gray 2013: 57; Kankkunen – Vehviläinen – Julkunen 2013: 16, 66).

6.3 Tiedon kerääminen kehittämistyön aikana

Tässä työssä hankittiin teoreettista tietoa väkivallasta, kunniaan liittyvästä väkivallasta, kulttuurin eri ulottuvuuksista ja akkulturaatiosta. Tätä tietoa täydennettiin kunniaan liittyvän väkivallan parissa työskentelevien ammattilaisten ryhmähaastattelulla ja hankittua

tietoa käytettiin kouluttajakoulutuksen kehittämistä varten. Tietoa kerättiin myös kouluttajakoulutuksen kehittämisryhmän narratiivisesti kuvatuista muistioista ja kouluttajakoulutukseen osallistujien kirjallisesta palautteesta. Kehittämisryhmän haastatteluista ja koulutusryhmän palautteista saatu aineisto analysointiin sisällön analyysiä käyttämällä. Kehittämistyössä painottui aineistonkeruun monimenetelmällisyys (Ojasalo ym. 2009: 68). Aineiston keruu kouluttajakoulutuksen kehittämisprosessin aikana kuvataan taulukossa 4. Aineiston keruuta kuvataan tarkemmin alaluvussa 7.2.1.

Taulukko 4. Kehittämistyön tiedonkeruu kehittämiskysymyksiin

Tutkimustehtävät	Aineiston keruuta ohjaavat kysymykset	Aineiston keruu
1. Millaisia näkemyksiä kunnia-käsityksistä ja kunniaan liittyvästä väkivallasta sosiaali- ja terveysalan ammattilaisilla on?	Millaisia näkemyksiä nuorten maahanmuuttajataustaisten nuorten kanssa työskentelevillä on kunnia-käsityksistä ja kunniaan liittyvästä väkivallasta?	ryhmähaastattelu nro 1, (Liite 4)
	Millainen koulutus kunniaan liittyvän väkivallan ennaltaehkäisyyn soveltuu nuorten kanssa työskenteleville ammattilaisille?	ryhmähaastattelu nro 2 (Liite 4)
2. Miten kunniaan liittyvän väkivallan ehkäisyyn liittyvä koulututtajakoulutus kehitetään?	Miten yhteistoiminnallinen kehittäminen etenee?	muistiot kehittämisryhmän tapaamisista. (narratiivi kuvaus Salosen kehittämistoiminnan prosessimallia mukaillen)
	Millainen Kouluttajakoulutus tuotetaan kehittämistyön aikana?	Kunniaan liittyvän väkivallan ennaltaehkäisemisen kouluttajakoulutusohjelman kokonaisuuden kuvaus (luku 9)
3. Miten uusi koulutus soveltuu nuorten kanssa työskenteleville ammattilaisille ja koulutukseen osallistujille?	Millaista palautetta koulutukseen osallistujat ja kouluttajat antavat koulutuksesta?	Pilotiryhmän ja kouluttajien palautteet (Liite 7)

Haastatteluun kutsuttiin ihmisiä, jotka edustavat kehittämiskohteena olevaa ilmiötä mahdollisimman hyvin, joten ryhmähaastattelun otos ei ole sattumanvarainen (Hirsjärvi –

Hurme 2009: 41; Kankkunen – Vehviläinen – Julkunen 2013: 67). Metodologisesti ryhmämuotoisessa teemahaastattelussa korostetaan ihmisten tukintoja asioista, heidän asioille antamiaan merkityksiä ja miten merkitykset syntyvät vuorovaikutuksessa (Burns – Grove – Gray 2013: 422 & Hirsjärvi & Hurme 2001: 48; Hirsjärvi – Remes - Sajavaara 1997: 205; Tuomi & Sarajärvi 2009: 74). Teemahaastattelussa edetään tiettyjen keskeisten etukäteen valittujen teemojen ja niihin liittyvien tarkentavien kysymysten varassa ja näin ollen pyritään löytämään vastuksia tutkimuksen tarkoituksen ja ongelmanasettelun ja tutkimustehtävän mukaisesti. Teemahaastattelussa oletetaan, että haastateltavat ovat kokeneet jonkin tietyn tilanteen ja että, tutkijalla on ennalta selvillä tutkittavan ilmiön rakenteet, prosessit ja kokonaisuus. (Hirsjärvi - Hurme 2009: 47-48; Tuomi - Sarajärvi 2009: 75.)

Yksilöhaastattelu ja ryhmähaastattelu tuottavat eriluonteista aineistoa. Ryhmähaastattelu oli aineiston keruumenetelmänä perusteltu, koska keskustelu ei jää vain haastattelijan ja haastateltavan väliseksi keskusteluksi vaan ryhmän jäsenet alkavat kommunikoida myös keskenään. Tällöin haastattelijalla on mahdollisuus kuulla ja eritellä sellaisia käsitteitä, hahmottamistapoja ja argumentaatiostruktuureja, joita ei yksilöhaastattelussa ole mahdollista kuulla. Ryhmä toimii ja ajattelee haastattelutilanteessa ikään kuin kulttuurisena ryhmänä (Alasuutari 2001: 152 -153.)

6.4 Opinnäytetyöntekijän positio

Kehittämisyössä ja konstruktivisessa tutkimuksessa tutkijan tai kehittäjän nähdään olevan muutosagentti, jonka rooli on vaikuttaa voimakkaasti kohdeympäristössä (Toikko - Rantanen 2009: 113 -118). Olen tässä kehittämistyössä tiiviissä vuorovaikutuksessa ja käytännönläheisessä yhteydessä kehitettävän toiminnan kanssa. Toimin tätä kehittämistyötä tehdessäni Sopus-hankkeen johtajana työelämäroolistani, Kalliolan Nuoret ry:n kehittämispäällikön tehtävästä käsin. Tätä asetelmaa vasten on siis luonteva nähdä kehittämistyön tekijän roolin läheinen yhteys käytäntöön. Koko työurani olen toiminut tavalla tai toisella nuorten parissa. Jo 2000 luvun alussa ja puolivälissä kohtasin paljon maa-hanmuuttajataustaisia tyttöjä, joiden elämässä kunniaan liittyvät käsitykset liittyvät monella tapaa. Silloin ei vielä ollut saatavilla tietoa aiheesta siten, kuin tänä päivänä jo on, ja merkittävimmät oppimiskokemukseni sain keskustelemalla tyttöjen kanssa ja sitä kautta ymmärtämällä kunnian monikerroksia merkityksiä ja ilmiön syvyyttä osana ihmis-

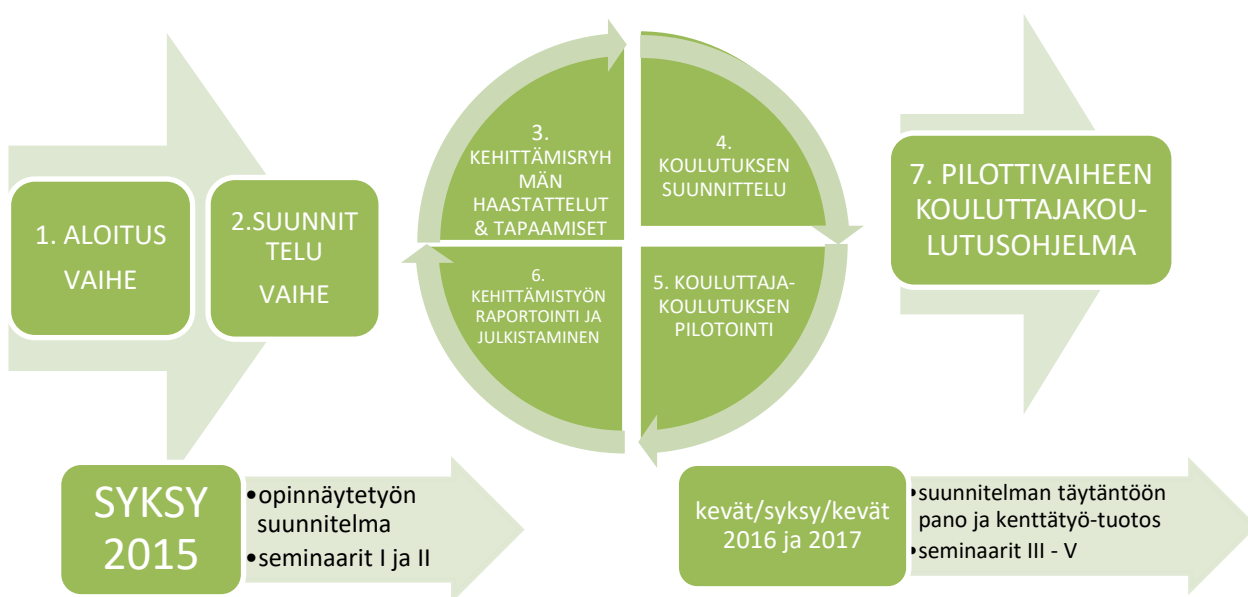
ten tapaa olla ja elää. Ehkä jo niistä ajoista kumpuaa motivaationi rohkaista nuorten parissa työskenteleviä ammattilaisia kohtaamaan monikulttuuriset asiakkaat avoimesta ja yhdessä asiakkaan kanssa hänen tilanteestaan oppien. Toikko ja Rantanen (2009) tuovat esiin, että vuorovaikutus on keskeisellä sijalla erityisesti sellaisissa kehittämistoimintaan liittyvissä tiedon tuottamisen asetelmissa, joissa halutaan saada esiin toimijoiden omia näkökulmia. Tämän kehittämistyön kouluttajakoulutusmallin kehittämiseen tarvittavaa tietoa kerään haastatteleamalla työtekijöitä, jotka kohtaavat työssään päivittäin nuoria ja aikuisia, joiden elämään liittyvät kunniakäsitteet. Uskon että heidän kauttaan saan välitettyä juuri ruohonjuuritasolla merkittävää tietoa kunniaan liittyvän väkivallan ennaltaehkäisyyn.

Tutkija on luonnollisesti tutkimuksen keskeinen toimija. Tämän vuoksi onkin olennaista millaiseen asemaan tutkija itsensä asettaa suhteessa tutkimukseensa ja aineistoon. Se, millainen suhde tutkijalla on aineistoon ja tuloksiin, määrittelee tutkijan position. Juhila määrittelee tutkijan positiot seuraavasti: analyttikko, asianajaja, tulkitsija ja keskustelija (Juhila 1999: 201-203.) Tässä kehittämistyössä positioni rakentuu useamman eri position kautta. Kehittämistyön aineistonkeräämisen ja analyysin aikana positioni on analyttikon ohella tulkitsija, mutta valmiin kouluttajakoulutuksen kautta tarkoitukseni on myös herättää keskustelua nuorten parissa työskentelevien ammattilaisten keskuudessa ja yhteiskunnallisesti esimerkiksi osallistamalla keskusteluun lehtiartikkeleiden kautta tai erilaisissa sosiaalisen median foorumeissa. Tällöin olen kehittämistyön näkökulmasta keskustelijan ja asianajajan positiossa. Sekä kouluttajakoulutuksen että yhteiskunnallisen keskustelun herättämisen tavoitteena on edesauttaa kunniaan liittyvän väkivallan ehkäisemistä ja näin todellisuudessa tapahtuvaa muutosta.

7 Kehittämistyön eteneminen

Kehittämistyö eteni vaiheittain: Aloitusta ja suunnitteluvaihe sekä kehittämisvaihe, joka jakautui neljään eri vaiheeseen sekä pilotointivaihe, johon sisältyy myös arviointivaihe. Kehittämistoiminnan jäsentämisen tukena on konstruktivistinen malli (Kuvio 4). Konstruktivistinen malli sisältää ajatuksen kehittämishankkeen huolellisesta suunnittelusta, hankkeen vaiheistuksesta, toiminnassa oppimisesta, jonka voidaan ajatella olevan kehittämistoimintaa koskevasta riittävästä metodologisesta ymmärtämisestä ja hallinnasta. Konstruktivistisessa mallissa korostuvat myös yhteisöllinen ja osallistava näkökulma sekä sosiopedagoginen työote (Salonen 2013:20-23.)

Kouluttajakoulutusmallin sisällölliset lähtökohdat sidottiin aikaisempaan teoriaan kunnia-
väkivallasta ja aineisto kerättiin tätä kehittämistyötä varten kootulta kehittämisryhmältä
sekä kehittämistyön tuotokseen eli kouluttajakoulutukseen osallistuvilta ammattilaisilta.
Pilottivaiheesta kerätyn tiedon perusteella kouluttajakoulutusta kehitetään vaihe vai-
heelta edelleen paremmin kohderyhmän tarpeita vastaavaksi. Jatkokehittäminen tapah-
tuu tämän kehittämistyön jälkeen ja Kalliolan Nuoret ry:n toimesta. Kehittämisprosessin
vaiheet on kuvattu kuviossa 4 ja avattu seuraavissa ala-luvuissa.

Kuvio 4. Kouluttajakoulutuksen kehittämisprosessin mukailten Salosen kehittämistoiminnan konstruktivistista mallia (Salonen 2013:20).

7.1 Aloitusvaihe

Idea kehittämistyölle nousi omassa työssäni johtaessani Sopus-hanketta, joka tekee työtä kunniaan liittyvän väkivallan parissa. Hanke on kouluttanut kunniaan liittyvistä käsityksistä ammattilaisia sosiaali- terveys, - opetus, ja nuorisotyön kentiltä. Hankkeen kokemusten perusteella kunnia-käsityksiin liittyvälle koulutukselle on tarvetta ja nuorten parissa työskentelevät ammattilaiset kokevat tarvitsevansa sekä tietoa että välineitä kunniaan liittyvissä teemoissa. Sopus-hankkeen työntekijät ovat itse kouluttautuneet Tukholmassa kunniaan liittyvän väkivallan osaamiskeskus Origossa nuorten kunniaan liittyvää

väkivaltaa ennaltaehkäisevään kouluttajakoulutuksessa ja toteuttaneet nuorten koulutuksia pääkaupunkiseudun peruskouluissa ja toisen asteen oppilaitoksissa syksystä 2014 lähtien. Koulutusten kautta on tavoitettu noin 1000 nuorta. (Sopu-hankkeen toimintakertomus 2015).

Aloittaessani sosiaali- ja terveysalan johtamisen YAMK-opinnot Metropolia ammattikorkeakoulussa syksyllä 2015 ajatukseni oli tutkia jollakin tavalla kunniaan liittyviä teemoja ja niihin liittyviä huolen indikaattoreita monikulttuuristen nuorten näkökulmasta. Aiheeksi muotoutui opinnäytetyön ohjaajan kanssa keskusteltaessa kouluttajakoulutusohjelman kehittäminen myös Suomessa toimivien ammattilaisten tueksi, koska maahanmuuttajataustaisten nuorten määrä lisääntyy ja sitä myötä myös kunniaan liittyvät käsitteet ja kunniaan liittyvä väkivalta tulevat ajankohtaiseksi monen nuoria kohtaavien ammattilaisten työssä. Yhdistyksen johtoryhmä ja Sopu-hankkeen työntekijät kokivat kehittämistyön aiheen tarpeelliseksi ja hyödylliseksi. Tutkimussuunnitelma valmistui keväällä toukokuussa 2016 ja tutkimuslupa myönnettiin Kalliolan Nuoret ry:stä niin ikään toukokuussa 2016.

7.2 Kehittämistyön aikana tehdyt tutkimukset

7.2.1 Kehittämisryhmän haastattelut ja tapaamiset

Tämän kehittämistyön tiedonkeruumenetelmäksi valikoitui haastattelu, koska haastattelu on hyvä menetelmä silloin kun tutkitaan erilaisia ilmiöitä ja haetaan vastauksia erilaisiin ongelmiin. Kouluttajakoulutusohjelman kehittämistä varten kutsuttiin koolle kehittämisyhmä, jolta kerättiin tietoa teemallisella ryhmähaastattelulla (Hirsjärvi – Hurme 2009: 41.)

Ryhmähaastattelussa katsotaan eduksi, että ryhmän jäsenillä olisi jokin yhteinen pohja ja intressi keskustella toistensa kanssa. Kutsuin ryhmään neljä työelämän kautta tuntemaani sosiaali- ja terveysalan ammattilaista, joilla oli kokemusta nuoriin kohdistuvasta kunniaan liittyvän väkivallan kanssa työskentelystä sekä kokemusta nuorten kouluttamisesta kunniaan liittyvistä kysymyksistä ruotsalaisen Origon koulutusmallin mukaisesti. Kehittämisryhmän jäsenet olivat 26 – 49- vuotiaita ja heillä oli 2 - 10 vuoden työkokemus kunniaan liittyvän väkivallan parissa työskentelemisestä. Sosiaali- ja terveysalalta heillä

oli työkokemusta 3 – 18 vuoden ajalta. Kahdella kehittämisryhmän jäsenistä oli kokemusta ruotsalaisesta kunniaan liittyvän väkivallan kouluttajakoulutuksesta sekä nuorten kouluttamisesta sen pohjalta. Kahdella kehittämisryhmän jäsenistä oli maahanmuuttaja-tausta ja heillä oli etnisestä taustastaan nähden kokemusta myös yhteisöllisessä kulttuurissa kasvamisesta ja kunniakäsitteistä. Kaikki kehittämisryhmään kutsuttua osallistui-
vat ryhmähaastatteluihin, jotka järjestettiin 27.7.2016 ja 17.8.2016 Söpu-hankkeen toi-
mitiloissa. Teemallisen ryhmähaastattelun kysymykset on esitelty liitteessä 3.

Kehittämisryhmän jäsenille lähetettiin ennen haastattelutilaisuutta saatekirje sekä suos-
tumuslomake kehittämistyöhön osallistumista varten, jossa oli esiteltyä kehittämistyön
tarkoitus, tavoite ja koolle kutsutun kehittämisryhmän rooli kehittämistyössä (Hirsjärvi –
Hurme 2009: 43). Kehittämistyön ja kehittämisryhmän tarkoituksesta keskusteltiin myös
ensimmäisen haastattelu kerran aluksi. Molemmat haastattelutilaisuudet olivat kestol-
taan 2h 20 minuuttia ja niihin sisältyi 10 minuutin tauko. Haastattelut nauhoitettiin. Nau-
hoittamalla haastattelu saadaan tallennettua haastattelutapahtumasta olennaisia seik-
koja (Hirsjärvi - Hurme 2009: 58- 75, 9). Käytössä oli sekä ääninauhuri että puhelimeen
ladattu äänitysohjelma, jotta voitiin varmistaa tiedon tallentuminen siinäkin tapauksessa,
että toiseen laitteeseen tulisi jokin tekninen vika. Molemmat laitteet toimivat moitteetto-
masti ja aineisto tallentui helposti käsiteltäväksi. Aineisto käsiteltiin laadullisella sisällön
analyysillä elo-lokakuussa 2016.

Sisällön analyysin kautta saatujen tulosten ja tietoperustaa apuna käyttäen muodostin
alustavan rungon kouluttajakoulutukselle, jota kehittämisryhmä työsti loppuvuoden ja al-
kukevään aikana eteenpäin. Kehittämisryhmä tapasi yhteensä seitsemän kertaa. Tapaami-
set olivat noin 2- 2,5 tunnin mittaisia. Ensimmäinen tapaaminen oli 18.10. Tapaami-
sessa käsiteltiin haastattelujen tulokset ja sen pohjalta laadittu taulukko kouluttajakoulu-
tuksen opetussuunnitelman laatimisen tueksi (valmis tuotos: taulukko 8.). Kehittämis-
ryhmässä keskusteltiin taulukon pohjalta kouluttajakoulutuksen tavoitteista ja käytettä-
vistä menetelmistä. Tavoitteita kirkastettiin ja lisättiin tavoitteisiin vielä kehittämisryhmän
tuoma näkemys perheen ja yhteisöllisyyden merkityksen ymmärtämisestä osana nuoren
elämää sekä kunnian historialliset juuret eri yhteisöissä.

Toisessa (5.12.2016) ja kolmannessa (19.1.2017) tapaamisessa kehittämisryhmän
kanssa suunniteltiin koulutuksen rakennetta ja sisältöä suhteessa koulutuksen tavoittei-
siin Tapaamisessa päätettiin myös kouluttajakoulutuksen ajankohta. Kehittämisryhmän
neljänteen (1.2.2017) tapaamiseen olin valmistellut pohjan koulutuksessa käytettävälle

esitykselle sekä ehdotuksia ennako- ja välitehtäviä varten. Tapaamisessa päätettiin koulutuksen esityspohjan ja ennako- ja välitehtävien sisältö sekä koulutuksessa käytettävän harjoituskirjan sisältö. Viidennessä (17.2.2017) tapaamisessa käytiin läpi koulutukseen ilmoittautuneet henkilöt ja tehtiin päätös koulutukseen osallistujista. Lisäksi tapaamisessa pohdittiin ja muotoiltiin kirjallisuuslista koulutusmateriaalin ohessa jaettavaksi. Koulutusmateriaalin lähdeluettelon lisäksi kehittämisryhmä nosti muutamia kirjoja, joihin olisi hyödyllistä tutustua kunnia-teemaan tutustumisen lomassa. Kirjallisuuslista (liite 10) sisälsi niin tieteellistä kuin kaunokirjallista tuotantoa. Kirjallisuuslistan teokset olivat kaikille tai joillekin kehittämisryhmän jäsenistä tuttuja ja siksi niitä uskallettiin suositella myös koulutusryhmäläisille. Kuudennessa (17.3.2017) tapaamisessa käytiin materiaali yhteisesti läpi ja jaettiin vastuualueet koulutuksen toteuttamisen suhteen. Tapaamisessa työskenneltiin skenaariotyypisessä koulutuksen toteutukseen liittyvien riskien suhteen. Seitsemännessä (3.4.2017) tapaamisessa käsiteltiin kouluttajakoulutukseen valittujen opiskelijoiden lähettämät ennakkotehtävät. Käsittelyssä kiinnitettiin huomiota opiskeluryhmän jäsenten kokemukselliseen tietoon ja asenteisiin kunniaan liittyvässä väkivallassa sekä pohdittiin materiaalin perusteella kiinnostuksen kohteita ja tarpeita suhteessa koulutuksen suunniteltuihin teoriaosuuksiin, reflektioihin ja toiminnallisiin harjoituksiin. Ennakkomateriaalin pohjalta koulutusmateriaalin ei tehty muutoksia.

7.2.2 Haastatteluaineiston analyysi

Kehittämistyössä kerätty aineisto analysoitiin käyttämällä sisällön analyysiä. Sisällön analyysillä tarkoitetaan kerätyn aineiston tarkastelua eritellen, yhtäläisyyksiä ja eroja et-sien ja tiivistäen (KvaliMoTV 2016.) Analyysi eteni vaiheittain Tuomi & Sarajärven kuvaaman analyysirungon mukaisesti, joka on kuvattu Kuviossa 5. (Tuomi-Sarajärvi 2009: 78- 118).

Kuvio 5. Aineiston analysoinnin eteneminen (Tuomi & Sarajärvi 2009: 92).

Ennen ryhmähaastattelulla keräämäni aineiston auki kirjoittamista kuuntelin nauhat vielä kertaalleen läpi ja tein itselleni muistiinpanoja miellelyhtymistä ja jo siinä vaiheessa mieleeni tulevista teemoista. Litteroitua aineistoa kertyi 39 A4 arkkaa fonttikoolla 12 ja rivivälillä 1. Haastattelun auki kirjoittamisvaiheessa jätin aineiston käsittelyn helpottamiseksi ulkopuolelle joitakin täytesanoja, kuten *niinku-* ja *tota-* ilmauksia ja muita tutkimuskysymysten kannalta merkityksettömiä ilmaisuja.

Tutkimustehtävä ja aineiston laatu ohjaavat analyysiyksikön valintaa ja analyysiprosessia aloittaessa valitaan analyysiyksikkö. Ensimmäisen haastattelun aineiston analyysiyksiköksi valitsin lauseet ja ajatuskokonaisuudet, jotka kuvasivat kunniaan liittyviä käsityksiä nuoren elämässä ja kunniaan liittyvän väkivallan ilmenemismuotoja. Toisen haastattelukerran aineiston analyysiyksikkönä oli kouluttajakoulutuksen rakentumiseen liittyvät tekijät. Luin litteroidun tekstin useita kertoja hakien vastauksia kehittämiskysymyksiin ja koodasin niihin sopivat lauseet manuaalisesti eri värejä apuna käyttäen (Jauhonen - Nikkonen 2001: 25 -29; Kyngäs - Vanhanen 1999: 5-7.)

Sisällönanalyysivaiheessa kokosin koodatut lauseet taulukoihin tutkimuskysymyksittäin. Redusoin aineiston muodostamalla alkuperäisilmaisuista pelkistettyjä lauseita. Tämän jälkeen yhdistin samankaltaiset pelkistetyt ilmaisut (aineiston klusterointi). Abstarhoinnissa empiirinen aineisto liitetään teoreettisiin käsitteisiin. Abstrahointia jatketaan niin pitkään, kuin se aineiston sisältö huomioiden on mielekästä (Jauhonen - Nikkonen 2001:29; Kyngäs - Vanhanen 1999: 6 –7.) Lopuksi luokittelin aineiston ala- ja yläkategorioihin ja peilaten niitä kunniaan liittyvän väkivallan teoriapohjaan (Tuomi –Sarajärvi 2013: 108–113; Kyngäs - Vanhanen 1999: 5-7). Taulukossa 5 on esimerkki aineiston pelkistämisestä tässä kehittämistyössä.

Taulukko 5. Aineiston pelkistäminen, alkuperäinen ilmaus ja pelkistetty ilmaus

alkuperäinen ilmaus	pelkistetty ilmaus
R2: No keskeistä on varmaan omaan seksuaalisuuteen liittyvät kysymykset. Niitä ei nähdä yksilöllisenä kysymyksenä vaan yhteisöllisenä, että kenen kanssa haluat seurustella, kenen kanssa haluat harrastaa seksiä, ja kaikki sellainen mitkä liittyy seksielämään. Ne on mun mielestä ihan ensimmäiset mitkä ensimmäisenä tulee mieleen, mikä on suuri haaste. Ne asiat mitkä nuori haluaa itse määrittellä, perhe ja suku puuttuu siihen ja sivullisetkin tulevat siihen mukaan vielä.	Keskeistä kunniakäsityksissä on nuoren seksuaalisuuteen liittyvät kysymykset, kuten kenen kanssa nuori haluaa seurustella, tai harrastaa seksiä. Seksuaalisuus nähdään yhteisöllisenä kysymyksenä ja se on suuri haaste. Asioihin, jotka nuori haluaa itse määrittellä, perhe, suku ja yhteisö puuttuvat.
Nuorten maahanmuuttajien seksuaalivähemmistöön kuulumisen suhteessa omaan yhteisöön, se ei ole vain tabu, se on tuomittu tuho, joten senkin takia nuoret kuuluvat korkeaan riskiryhmään. Koska jos pelaat kahdella kortilla omassa yhteisössä. Olet hyvä tyyppi ja miehinen mies mutta yrität kuitenkin elää myös itse identiteettiäsi mukaan.	Nuorten maahanmuuttajien seksuaalivähemmistöön kuulumisen on tabu ja on tarkoittaa yhteisön näkökulmasta tuhoa. Nämä nuoret kuuluvat korkeaan riskiryhmään, koska on riski esittää heteroa oman yhteisön keskuudessa mutta toteuttaa kuitenkin seksuaali-identiteettiään toisaalla.

Seuraavan taulukon (taulukko 6) esimerkit ovat aineiston luokittelusta. Aineistossa käsitellään seksuaalisuuden roolia kunniakäsityksissä ja kunniaan liittyvässä väkivallassa.

Taulukko 6. Luokkien muodostaminen, pelkistetystä ilmauksesta alaluokkiin

pelkistetty ilmaus	alaluokka
Keskeistä kunniakäsitteissä on nuoren seksuaalisuuteen liittyvät kysymykset, kuten kenen kanssa nuori haluaa seurustella, tai harrastaa seksiä. Seksuaalisuus nähdään yhteisöllisenä kysymyksenä ja se on suuri haaste. Asioihin, jotka nuori haluaa itse määrittellä, perhe, suku ja yhteisö puuttuvat.	Nuoren perhe, suku ja yhteisö puuttuu nuoren seksuaalisuuteen liittyviin valintoihin, kuten kenen kanssa nuori haluaa seurustella, tai harrastaa seksiä. Seksuaalisuus nähdään yhteisöllisenä kysymyksenä.
Nuorten maahanmuuttajien seksuaalivähemmistöön kuulumisen on tabu ja on tarkoittaa yhteisön näkökulmasta tuhoa. Nämä nuoret kuuluvat korkeaan riskiryhmään, koska on riski esittää heteroa oman yhteisön keskuudessa mutta toteuttaa kuitenkin seksuaali-identiteettiään toisaalla.	Seksuaalivähemmistöön kuuluminen ja sen julkisesti soittaminen tarkoittaa nuorelle todennäköisimmin yhteisön tuomitsemaksi ja vahingoittamaksi joutumista.

Viimeinen esimerkki sisällön analyysistä esitetään taulukossa 7. Esimerkki on aineiston abstrahoinnista. Taulukon esimerkeistä pääkategoriaksi nousi *Kunniaan liittyvät käsitteet liittyvät patriarkaaliin sukupuoli- ja seksuaalisuuskäsitteisiin*.

Taulukko 7. Aineiston abstrahointi, luokkien yhdistäminen

alaluokka	yläluokka	pääkategoria
Nuoren perhe, suku ja yhteisö puuttuu nuoren seksuaalisuuteen liittyviin valintoihin, kuten kenen kanssa nuori haluaa seurustella, tai harrastaa seksiä. Seksuaalisuus nähdään yhteisöllisenä kysymyksenä.	Siveyttä suojellaan kontrolloimalla nuorta yhteisön seksuaali- ja sukupuolimoraalin nimissä.	Kunniaan liittyvät käsitteet liittyvät patriarkaaliin sukupuoli- ja seksuaalisuuskäsitteisiin.
Seksuaalivähemmistöön kuuluminen ja sen julkisesti soittaminen tarkoittaa nuorelle todennäköisimmin yhteisön tuomitsemaksi ja vahingoittamaksi joutumista.	Homoseksuaalisuus kielletään yhteisön seksuaali- ja sukupuolimoraalin nimissä.	

7.2.3 Kouluttajakoulutuksen pilotoinnin aikana kerätty aineisto ja sen analyysi

Kouluttajakoulutuksen pilotoinnin aikana tietoa kerättiin kouluttajakoulutukseen osallistujien kirjallisesta palautteesta, kouluttajakoulutuksen kehittämisryhmän narratiivisesti kuvatuista muistioista. Koulutusryhmän kokemukset palautteista kerättiin koulutuksen vuorovaikutteiselle ja reflektiiviselle rakenteelle ominaisella pienryhmäkeskustelulla. Kerätty palaute analysoitiin sisällön analyysillä.

Molempien koulutuspäivien jälkeen pidettiin noin tunnin mittainen purkutapaaminen kouluttajaryhmän kesken, jossa käsiteltiin spontaanisti annettua suullista ja kirjallista palautetta ja arvioitiin koulutuksen etenemistä tavoitteiden suuntaisesti sekä ohjaajien omaa työskentelyä. Tapaamisista kerättiin lyhyet muistiot, johon myös spontaani palaute kerättiin talteen. Saatu palaute ja ohjaajien oma kokemus analysoitiin tyypittelemällä saadut hyvät kokemukset ja kehittämisaalueet.

7.3 Kouluttajakoulutuksen suunnittelu

Kouluttajakoulutuksen suunnittelussa käytettiin apuna kehittämistyön tietoperustaa, haastatteluissa esiin nousseita teemoja ammattilaisten käsityksiä kunniaan liittyvästä väkivallasta sekä siitä mitä tavoitteita ja menetelmiä kehitettävään koulutukseen tulisi sisällyttää. Tietoperustan ja haastattelujen tulosten perusteella laadittiin runko koulutusohjelmasta. Koulutusohjelman tavoitteita ja tarkoitusta tarkasteltiin rinnan Kolbin kokemuksellisen oppimisen kehän (kuvio 3) kanssa. Koulutusohjelmaan lisättiin reflektioivia ja käytännön harjoituksia oppimista tukemaan.

Kouluttajakoulutusohjelman muodostumista seurattiin kehittämisryhmissä, jossa reflektiivisesti arvioitiin koulutusohjelman sisältöjä ja menetelmiä suhteessa oppimistavoitteisiin. Kehittämisryhmässä tehtiin päätös jättää valtaosa selkeästi hahmotettavasta teoreettisesta tiedosta ja lainsäädännöstä itsenäisesti opiskeltavaksi, koska haluttiin tehdä tilaa uuden soveltavan tiedon opettamiselle, toinen toisilta oppimiselle ja mahdollisille ristiriitaisten tunteiden käsittelylle koulutusryhmässä. Kehittämisryhmässä myös päätettiin, millaisia toiminnallisia harjoituksia harjoituskirjaan valittiin ja mitä toiminnallisia harjoituksia itse koulutustilanteessa käytettiin. Päätösten taustalla vaikutti motiivit havainnollistaa juuri koulutuksessa teoriatasolla opittua sekä edesauttaa koulutukseen osallistujia oman ryhmänohjausprosessin suunnittelussa.

7.4 Kouluttajakoulutuksen pilotointi ja arviointi

Kouluttajakoulutus pidettiin keväällä 2017, noin vuosi tutkimussuunnitelman hyväksymisen jälkeen. Koulutukselle laadittiin tiedotussuunnitelma, jonka ensi vaiheessa päätettiin viestiä koulutuksesta Sopun verkkosivujen ja käytössä olevien sosiaalisen median kanavien kautta ja kertoa koulutuksesta erilaisissa ammatillisissa verkostotapaamisissa. Tiedotussuunnitelman toisessa vaiheessa suunnitelmana oli viestiä koulutuksessa Hus:n nuorisopsykiatrian yksiköihin, Helsingin, Espoon ja Vantaan nuorisotoimiin ja muihin yleisellä sopu-hankkeen postituslistalla oleviin tahoihin. Tiedotus koulutuksesta aloitettiin helmikuun 2017 alussa ja ilmoittautumislinkki oli avoinna helmikuun loppuun saakka.

Tiedot koulutuksesta julkaistiin helmikuun 2017 alussa Sopu-hankkeen verkkosivuilla sekä Facebook-sivuilla. Lisäksi koulutuksesta informoitiin Kalliolan Nuorten Facebook-sivuilla. Helsingin, Espoon ja Vantaan oppilashuoltoryhmän päälliköiden kautta pyydettiin välittämään viestiä koulutuksesta kaupunkien oppilashuoltoryhmille. Koulutusryhmä tuli täyteen kahdessa viikossa, eikä tiedotussuunnitelman toiseen vaiheeseen siirrytty lainkaan. Koulutukseen ilmoittautui 16 henkilöä, josta kaikki valittiin koulutuksen osallistujiksi. Valintailmoitus ja opintokirje ennakkotehtävineen lähetettiin koulutukseen valituille 10.3. Kaikki koulutukseen osallistujat täyttivät koulutuksen pääsykriteerit. Pääsykriteerinä oli sosiaali-, terveys-, opetus- tai nuorisualan koulutus ja työkokemusta maahanmuuttajataustaisten nuorten parissa. Yhdellä koulutusryhmään osallistujista ei ollut mahdollisuutta järjestää koulutukseen kuuluvaa nuorten kasvatusryhmää työnsä puitteissa, mutta hänen kanssaan sovittiin erillisjärjestelystä kasvatusryhmän toteuttamiseksi parityönä.

Koulutuksen ennakkotehtävänä oli tutustua ennen koulutuksen ensimmäistä lähiopetuspäivää seuraaviin materiaaleihin: Ihmisoikeusliiton selvitys Kunniakäsitykset ja väkivalta – selvitys kunniaan liittyvästä väkivallasta ja siihen puuttumisesta Suomessa. s. 15 – 20 ja Tiede-lehden artikkeli Lännen sankari on idän luuseri sekä taulukkoon sukupuoliserityisistä kysymyksistä kunniaan liittyvissä käsityksissä. (ks koulutuskirje liite 5). Lisäksi tehtävänä oli kirjoittaa oikea tai kuvitteellinen tapahtuma, jossa nuoren elämässä on ristiriita, joka tulee esiin yksilöllisen ja yhteisöllisen kulttuurin risteyskohdassa. Kuvauksen lisäksi opiskelijan tuli kirjoittaa lyhyt pohdinta siitä, millaisia ajatuksia ja tunteita ristiriitailanne herättää ja mikä tilanteessa on ymmärrettävää ja mikä hämmentävää sekä miten toivoisi ristiriitaisen tilanteen laukeavan.

Ensimmäinen koulutuspäivä oli 4.4.2017. Koulutus järjestettiin sopu-hankkeen toimitiloissa, osoitteessa Kinaporinkatu 2 C. Paikalle saapui kaikki koulutukseen ilmoittautuneet 16 opiskelijaa.

Arviointitietoa kerättiin sekä pilotoinnin aikana koulutukseen osallistujilta että koko kehittämisprosessista. Arviointeja kuvataan tarkemmin alaluvuissa 9.2.1 ja 9.2.2.

8 Aloitus- ja suunnitteluvaiheeseen liittyneiden tutkimusten tulokset

Seuraavissa alaluvuissa esitellään kehittämisryhmän näkemyksiä kunniakäsityksistä ja kunniaan liittyvästä väkivallasta (Luku 8.1) sekä siitä millainen teemaan liittyvän kouluttajakoulutuksen tulisi olla (Luku 8.2) sekä kouluttajakoulutukseen osallistujien kokemukset koulutuksesta (Luku 8.3). Kouluttajakoulutus esitellään vielä tiivistetysti luvussa 8.

8.1 Nuorten kanssa työskentelevien ammattilaisten näkemykset kunniakäsityksistä ja kunniaan liittyvästä väkivallasta

Nuorten kanssa työskentelevien ammattilaisten näkemysten mukaan kouluttajien on luovuttava etnosentrisyydestä ennen kuin he voivat keskustella nuorten kanssa kunniaan liittyvistä käsityksistä ja kunniaan liittyvästä väkivallasta. Ymmärtämällä yhteisöllisen kulttuurin lähtökohtia voidaan välttää eri kulttuurien välinen vastakkainasettelu ja rajoittamisen ja väkivallan liittäminen uskonnollisiin tekijöihin. Yhteisöllisen kulttuurin ymmärtäminen lisää myös ammattilaisen ymmärrystä perheen tai yksilön tapaa reagoida erilaisissa tilanteissa.

Nuorten kanssa työskentelevien ammattilaisten mukaan kunniaan liittyvät käsitykset ja kunniaan liittyvä väkivalta **liittyvät siveyden suojelemiseen**, joka ilmenee seksuaali- ja sukupuolimoraalin kontrolloimisena. Ammattilaiset toivat esiin, että **perheet suhtautuvat yksilöllisesti kunniakäsityksiin** ja niihin vaikuttavat perheen arvot, kokemukset ja kotoutuminen. Omien oikeuksien rajoittamisesta huolimatta **nuoret haluavat pysyä osana omaa etnistä yhteisöään**. Kehittämisryhmän näkemyksiä kunniaan liittyvän väkivallan ilmenemisestä ja sen taustalla olevista tekijöistä tuodaan esiin kuviossa ja 6. Näkemyksiä avataan luvun 8.1 alaluvuissa.

Kuvio 6. Kunniaan liittyvän väkivallan ilmeneminen ja taustatekijät

8.1.1 Perheet suhtautuvat kunniakäsityksiin yksilöllisesti ja lasten kasvatukseen vaikuttavat perheen arvokäsitykset ja kotoutuminen

Nuorten kanssa työskentelevien ammattilaisten näkemysten mukaan kunniaan liittyvät käsitykset liittyvät yhteisölliseen ja patriarkaaliseen kulttuuriin. Kunniakäsitysten mukaan eläminen on osa patriarkaalisessa kulttuurissa elävien ihmisten jokapäiväistä elämää ja arkea, joka luo turvaa ja voimavaroja elämään. Diasporassa eläminen usein vahvistaa ihmisen kiinnittymistä vanhan kotimaan tapoihin, perinteisiin ja kasvatuseräpäätteisiin. Lapset ja nuoret puolestaan sopeutuvat uuteen maahan nopeastikin ja heidän kasvuunsa vaikuttavat kodin ohella myös päiväkotia, koulu ja kaveripiiri.

Kunniaan liittyvä konflikti tai väkivaltaa tapahtuu silloin, kun nuori enää asetukaan vanhempien ja kunniakäsitysten asettamiin raameihin ja hänen käytöksensä on ristiriidassa kunniakäsitysten näkökulmasta. Ristiriidat alkavat usein murrosiässä, kun nuori etsii omaa identiteettiään ja seksuaalisuuteen liittyvät kysymykset nousevat vahvasti pinnalle nuoren elämässä. Kehittämissyhmä kuitenkin korosti, että vaikka kunniakäsitykset liittyvät yhteisölliseen kulttuuriin, on jokaisella perheellä kuitenkin oma yksilöllinen rajansa, jossa se katsoo sallitun rajan nuoren käyttäytymisessä ylittyneen, johon myös kunkin perheenjäsen persoonallisuuteen liittyvät piirteet vaikuttavat. Kunniakäsitykset eivät toteudu siis samalla tavoin jokaisessa yhteisöllisen kulttuurin perheessä ja suvussa. Toinen perhe saattaa sallia tyttären olla käyttämättä huivia, olla myöhään ulkoa ja valita oman kaveripiirinsä, jopa poikaystävän, mutta asettaa rajan siihen, että tytär menee naimisiin vanhempien valitseman puolison kanssa. Toisen perheen tyttäret taas eivät saa

viettä vapaa-aikaa koulun ulkopuolella ja huivia käytetään jo alle kouluikäisenä. Viimeksi mainitussa perheessä on suurempi riski kunniaan liittyvään väkivaltaan, mikäli nuoren ja vanhempien välille syntyisi ristiriita. Nuorten parissa toimivat ammattilaiset toivat esiin, että ensimmäisenä mainitun perheen kaltainen sopimusmenettely on varsin yleinen tapa toimia perheissä. Kaikki perheenjäsenet tietävät vaaditut kunniakäsitykset mutta samalla mietitään millä tavoin sääntöjä voidaan kiertää. Perheen sisällä saattaa olla monia sisäisiä sopimuksia, joiden tarkoitus on saada lisää vapauksia. Kaikelle on kuitenkin hintansa ja tämän vuoksi nuori saattaa sopeutua siihen, että nuoruusiän vapauksia vastaan, hän valitsee vanhemmille mieluisan puolison. Tämän kaltaiset sopimukset ovat usein perheen sisäisiä, eikä niistä kerrota suvulle tai yhteisölle. Myös isät saattavat olla tietämättömiä sopimuksista.

Vanhemmathan voi hyvin tietää asioita mutta leikkivät että eivät tiedä. Voidaan esimerkiksi tietää, että lapsi seurustelee, ja se ei ole hyväksyttävää, mutta se voidaan hyväksyä tietyillä ehdoilla. Mutta sitten jos tytär vaikka tulisikin raskaaksi, niin siitä on sitten isommat seuraukset, tai jos seurustelu muuttuisikin astetta vakavammaksi. Voidaan joustaa jossain mutta tulee myös rajat vastaan.

Nuoren ei tarvitse käyttää huivia ja hän saa olla illalla myöhään ulkona, jos ilmoittaa sen, mutta ei saa muuttaa yksin asumaan. Kaikissa asioissa voi tehdä sopimuksen, jossa molemmat ovat tyytyväisiä.

Jos vaikka täysi-ikäinen tyttö haluaisi muuttaa omilleen, niin se ei olekaan enää vanhemmille mahdollista, vaikka he ovat itse kasvattaneet hänet siihen, että saat tehdä kaikki mitä haluat ja me tuemme sinua, mutta sitten raja tulee tässä itsenäistymisessä. Jokaisella vanhemmalla on joku raja, jossa sallivuuden raja täyttyy.

Äidit ja pojatkin tekee näitä sopimuksia, esimerkiksi poika polttaa tupakkaa, mutta äiti ei kerro isälle siitä tai sitten tyttö sanoo äidille, että jos saan tavata poikaystäväni niin en kerro, että laitot isän palkasta salaa sivuun.

8.1.2 Kunniakäsitysten sukupuolisidonnaisuus ja kunniaan liittyvän väkivallan taustalla olevat tekijät

Nuorten kanssa työskentelevien ammattilaisten näkemysten mukaan kunniakäsitykset ilmenevät eri tavalla tyttöjen ja poikien välillä. Erot näkyvät esimerkiksi lasten kasvatuksessa. Tyttöjä kasvatetaan jo lähtökohtaisesti vaimon ja äidin rooliin ja pojille unelmoidaan hyvää, korkeasti koulutettua ammattia. Merkki perheen kunniakäsitysten mukaan elämisestä voi olla tyttöjen vapaa-ajanviettomahdollisuuksien ja harrastusten rajoittaminen. Pojat saavat nuorten kanssa työskentelevien ammattilaisten näkemyksen mukaan vapaammin valita, miten viettävät koulun ulkopuolista aikaa tai millaisessa kaveripiirissä

liikkuvat. Kantaväestöä edustavalla tytöllä liikkumavapaus yleensä lisääntyy nuoruus- iässä, mutta patriarkalisesta kulttuurista tulevalla tytöllä vapaus puolestaan kapeutuu sitten lapsuusvuosien. Murrosikäisen tytön menemisiä seurataan jo tarkemmin ja hänen odotetaan ottavan osaa entistä enemmän kotitöihin. Perheen sisällä jaetaan varsin erilaisia rooleja kunniaan liittyvässä painostus- tai väkivaltatilanteessa. Perhe, joka elää tiukkojen kunniakäsitusten mukaan saattaa määrätä veljen vahtimaan tai rajoittamaan tyttären menemisiä ja raportoimaan niistä perheelle. Tämä rooli ei välttämättä ole aina mieluisa veljelle ja saattaa asettaa hänet hankalaan ristiriitaiseen asemaan siskon ja vanhempien ja muun suvun välille.

Pojilla ja tytöillä on kummallakin omat kysymyksensä kunniaan liittyen. Kunniakäsitteisiin pohjautuvat tavat on lähtöisin patriarkalisesta kulttuurista, ja se on ikään kuin miesten tekemä kulttuuri. Kulttuuri on antaa miehelle enemmän mahdollisuuksia toteuttaa asioita kuin tytöillä. Tytöt ovat enemmänkin kohde, jonka kautta kunniakäsitteet toteutuvat. Vaikka (kunnia)kysymys koskettaa molempia yhtä lailla, niin käytännössä naisia ja tyttöjä kontrolloidaan ja miehellä on toisenlainen rooli - valvojana, vartijana jne.

Yhteisöllisen, patriarkalisen kulttuurin vaikutukset nuoren elämässä alkaa jo siitä, miten lasta syntymästä lähtien kohdeltu ja miten sukupuoliroolit näkyvät perheessä. Se miten lasta kohdellaan, riippuu sukupuolesta, mihin hän on syntynyt. Ensin siinä miten lasta kohdellaan ja sitten siinä mitä häneltä odotetaan, minkälaisia toimintaa ja millaisia rooliodotuksia hänellä. Monesti vanhemmat vasta lapsen murrosiän alkaessa, alkaa ymmärtämään, että tästä kasvaa nainen tai mies. Murrosiässä heräävä seksuaalisuus pelottaa vanhempia ja siksi sitä lähdetään kontrolloimaan, jotta ei tulisi niitä "ei toivottuja"- tekoja, mitä vanhemmat pelkäävät.

Joskus kunniaan liittyviä konflikteja kuitenkin syntyy, ja ne voivat johtaa rajoittamisesta ja painostuksesta jopa väkivaltaan saakka. Ammatilliset nimesivät konfliktien syyksi useimmiten nuoren omia elämänvalintoja koskevat teemat, kuten ristiriidat suhteessa seurusteluun, ammatinvalintaan, itsenäisesti asumaan muuttamiseen, puolison valintaan tai seksuaaliseen tai sukupuoliseen suuntautumiseen.

8.1.3 Siveyttä suojellaan kontrolloimalla seksuaali- ja sukupuolimoraalin nimissä

Nuorten kanssa työskentelevien ammattilaisten näkemysten mukaan avioliitolla on keskeinen merkitys yhteisöllisissä kulttuureissa ja se on vahvasti kytköksissä kunniakäsitteisiin. Hyvä avioliitto on asia, jota jokainen vanhempi toivoo lapselleen, erityisesti tyttärille. Vanhemmat toivovat tyttärelle hyvää avioliittoa, koska hyvä avioliitto turvaa hänen tulevaisuuteensa. Hyvän avioliiton edellytys on kunniallinen käytös, johon siveys kytkeytyy

vahvasti. Tämän vuoksi seksuaalisuuden kontrolli näyttelee niin vahvaa roolia yhteisöllisissä kulttuureissa. Tyttöjä kasvatetaan jo lapsesta vaimon ja äidin tehtävää varten.

Keskeistä kunnian näkökulmasta on seksuaalisuuteen liittyvät kysymykset. Omaa seksuaalisuutta ei nähdä yksilöllisenä kysymyksenä vaan yhteisöllisenä. Ei ole oma asiaksi kenen kanssa haluat seurustella, kenen kanssa haluat harrastaa seksiä ja niin edespäin.

Se on nykyäänkin se tapa tai käsitys, että naisen ja tytön pitää olla neitsyt ja pojan ei. Kyllä johdan tämän taas siihen patriarkaalisuuteen, että kun nainen on ollut entisaikaan "tavaraa", omistettu, jolla on voitu käydä kauppaa. Jos haluat niin kuin hyvän liittolaisen, niin haluat antaa sellaisen "tavarana" joka on koskematon ja puhdas ja vahingoittumaton. Niin siksi tytön seksuaalisuutta hallitaan ja kontrolloidaan. Ettei mitään mene pilalle. sitten ei tule kauppoja.

Vanhemmat kokevat, että heidän tärkein tehtävä on se, että onnistuneesti saavat hyvän puolison tyttärelle, jotta siitä työstä tulisi onnellinen. Tämä tehdään rakkautta ja tyttären parhaaksi. Siksi seksuaalisuutta suojataan ja vaalitaan kaiken uhalla, jotta tytär saisi parhaan mahdollisen onnen.

Tyttöjen ja poikien välillä on eroa puolison valintaan liittyen. Nuorten parissa työskentelevien ammattilaisten mukaan Suomessa asuvat nuoret voivat nykyään vaikuttaa puolison valintaan sukupuolesta riippumatta, mutta pojilla nähtiin kuitenkin olevan enemmän liikkumavaraa asiassa. Varsinaisia pakkoavioliittoja tapahtuu etenkin silloin, jos nuori on käyttäytynyt yhteisön mukaan sopimattomalla tavalla. Tätä voi esimerkiksi olla seurustelu- tai seksisuhde jonkun kanssa, jota perhe ei hyväksy. Tällöin tytär lähetetään kotimaahan avioitumaan, ennen kuin hänen mahdollisuutensa päästä suvun hyväksymään avioliittoon katoavat. Tavallisimmin naimisiin menon tullessa ajankohtaiseksi vanhemmat katsovat valmiiksi muutamia puolisoehdokkaita, joista nuori voi valita mieleisensä. Sekä vahvasti kunniakäsitusten mukaan elävät tytöt että pojat valitsevat mieluummin puolison kotimaasta.

Omilta asiakkailta kun kyselen, että onko teillä tyttö- tai poikaystävä, niin kyllä niillä on mutta kun kysyn, haluatteko mennä naimisiin niin he sanovat, että ei kun mä haluan vaimon mun omasta kulttuurista. He näkevät nää seurustelusuhteet sellaisena väliaikaisena, että he eivät edes ajattele sitä, että voisi sitoutua tähän suhteeseen. Vaan tää on tämä väliaikainen juttu ja sitten oikea vaimo hankitaan omasta maasta.

Olen tyttöjen suusta kuullut, että he haluavat puolison omasta kotimaasta. Olen kysynyt, että miksi ei Suomesta oman kulttuurin edustajaa, niin he vastaavat "No nehan on kauheita, ne juo ja polttaa ja niillä on tyttöystäviä, mutta kotimaassa ne on vielä hyviä." Että sellainen käsitys että kotimaan pojat olisi vielä pilaantumattomia. Sama kuin pojilla, että haetaan kotimaasta se ikään kuin puhdas pilaantumaton hedelmä.

Työille avioliitto voi olla mieluisa ratkaisu ja portti ulos synnyinkodista. Yhteisöllisessä kulttuurissa on harvinaista, että tytöt itsenäistyivät ja muuttaisivat omilleen asumaan. Tytön itsenäistymispyrkimykset ovat ammattilaisten mukaan yksi syy kunniaan liittyviin konflikteihin tai väkivaltaan. Järjestettykin avioliitto saattaa kuulostaa työstä houkuttelevalta vaihtoehdolta, koska se tuntuu tuovan lisää vapautta ja mahdollisuuksia. Käytännössä näin ei kuitenkaan ole, vaan kontrollointi siirtyy avioliiton kautta aviomiehen ja hänen sukunsa tehtäväksi. Nuori, joka on kasvanut yhteisöllisessä kulttuurissa, kokee järjestetyn avioliiton olevan myös jollakin tapaa turvallinen vaihtoehto. Hän luottaa vanhempien arvostelukykyyn. Toinen merkittävä tekijä on se, että mikäli avioliitossa esiintyy ongelmia, tyttö kokee, että hänen ei tarvitse kantaa vastuuta asiasta, vaan vastuu on perheen ja koko yhteisön, koska he ovat valinneet puolison hänen puolestaan.

Jos vanhemmat ovat valinneet puolison, niin avio-ongelmissakin vanhemmat ovat auttamassa. Kyllä se nuori mieluummin itsekin vanhemman valitseman puolison valitsee, kuin että hän ottaa jonkun vastoin vanhempien tahtoa ja jos tuleekin ongelmia, vastaus on, että itseä valitsit. Silloin jää yksin ja vaille tukea.

Seksuaalisuus on keskeisessä roolissa nuoruusiässä. Seksuaalisuuden ja sukupuolen moninaisuus on väistämättä ristiriitoja aiheuttava tekijä kunniaesitysten näkökulmasta. Homoseksuaalisuus on yhteisöllisessä kulttuurissa suuri tabu ja homoseksuaaliksi tunnustautuminen merkitsisi mitä todennäköisesti nuorelle suurta tragediaa, jonka tuloksena olisi yhteisön hylkäämäksi joutuminen. Homoseksuaalit pojat joutuvatkin todennäköisimmin pakkoavioliittoon, mikäli voivat jäädä yhteisönsä jäseniksi. Kehittämissyryhmä nostaakin seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön kuuluvat nuoret erityisen haavoittuvassa asemassa oleviksi kunniaan liittyvän väkivallan näkökulmasta. Kaksoiselämän tai salassa toimiminen lisäävät riskiä esimerkiksi tulla hyväksikäytetyksi tai kaltoin kohdelluksi. Jatkuva pelossa eläminen ja itseään vastaan toimiminen johtavat usein myös päihteiden haitalliseen käyttöön tai mielenterveysongelmiin.

Nuorten maahanmuuttajien seksuaalivähemmistöön kuulumisen on tuomittu tuho omassa yhteisössä, joten sen takia he kuuluvat korkeaan riskiryhmään kunniaan liittyvän väkivallan näkökulmasta. Olet hyvä tyyppi ja miehinen mies, mutta yrität kuitenkin toteuttaa myös seksuaalista puolta itsessäsi. Jos pelaat kahdella kortilla omassa yhteisössä, menee ehkä tekemään sellaista, jota ei välttämättä tekisi jos olisi julkisesti sitä mitä on. Silloin myös voi sattua mitä vain. Se on riskikäyttäytymistä.

Jos ei ole käsitellyt asiaa itsensä kanssa, tulee usein käytettyä päihteitä, jotta uskaltaa tehdä asioita ja tämä saattaa edesauttaa sitä, että vaarantaa oman tervey-

tensä tai joutuu hyväksikäytetyksi. Homoseksuaalisuus on kaikkien vahvin asia liit-
tyen nuorten odotuksiin ja rooliodotuksiin kunniakäsitteistä yhteisön puolelta ja
on eri yhteisöissä yhtenevä. Tällä hetkellä yhteisöistä ei löytyisi ketään, joka pu-
hisi julkisesti homoseksuaalisuuden puolesta. Uskonto yksipuolisesti kieltää
asian, koska ihminen on tullut maailmaan lisääntyäkseen eikä seksiin liity esimer-
kiksi nautintoon. Se on vain perustehtävä.

Joissakin yhteisöissä nähdään homoseksuaalisuus länsimaisena hapatuksena.
Nyt kun näkee tämän suomalaisten seksuaalivähemmistöjen kehityksen, niin se
antaa vähän perspektiiviä tähän keskusteluun. Sehän oli joskus 80-luvulla, kun
homous poistui tautiluokituksesta. Oletamme, että patriarkalisesta yhteisöistä tu-
levien pitäisi tehdä sama kehityskaari nopeutetusti ja omaksua heti samat arvot
kuin meillä nykyään on. Mutta sehän ei onnistu. Miten saisi heitä kohtaavat työn-
tekijät ymmärtämään, että edesautetaan heitä kunnioittavalla tavalla ja omalla ke-
hitysaikataululla eteenpäin.

8.1.4 Etninen yhteisö koetaan voimavarana ja siitä irrottautuminen on vaikeaa

Nuorten kanssa työskentelevien ammattilaisten näkemysten mukaan nuori kasvaa sii-
hen, että hän ei ikään kuin olisi olemassa ilman yhteisöä. Perhe ja yhteisö tarjoavat
nuorelle turvaa ja jatkuvuutta. Nuori kokee, että hänestä pidetään huolta ja hän on arvo-
kas perheen ja yhteisön jäsenenä. Yhteisöön kuuluminen nuorelle on itsestäänselvyys.

Ihminen on laumaeläin. Me tarvitaan lajitovereita, että voidaan elää ja selviytyä.
Jotenkin tuntuu, että jos olet syntynyt yhteisölliseen kulttuuriin ja kasvanut siinä, et
voi elää ilman sitä yhteisöä. Sen takia se houkuttaa. Vaikka nuori seurustelee
täällä suomalaisen tytön kanssa mutta sanoo, että haluaa vaimon omasta maasta.
silloin nuori tietää, että vaimon kautta kaikki sukulaiset ja perinteet ja se kaikki mi-
hin nuorena on tottunut, tulee mukana. Jos hän jatkaa suomalaisen kanssa, ei hän
välttämättä tiedä mitä siitä seuraa. Voi tulla paljon positiivista, mutta ei tiedä tu-
leeko sitä yhteisöllisyyttä. Kyllähän me tässä yhteiskunnassakin nähdään, että kun
olet yksin, niin sosiaalityöntekijät, järjestöt ja muut toimijat heti luodaan ne verkos-
tot, jotka tukee ihmistä. Vaikka nuori on kuinka hankalassa tilanteessa, niin hän
ajattelee, että se on plusmiinusnolla, että mulla on kuitenkin yhteisön tuki enkä jää
yksin.

Ammattilaiset toivat esiin myös nuorten vaikeuden tehdä omia päätöksiä elämänsä suh-
teen. Erityisesti tyttöjen kohdalla, päätösten tekemistä hankaloittaa se, että tyttöjä ei ole
kasvatettu tekemään päätöksiä. Tytöt eivät ole niin harjaantuneita tekemään päätöksiä
kuin individualistisessa yhteiskunnassa kasvanut tyttö. Siihen että tyttöjä ei kasvateta
tekemään päätöksiä, juontaa juurensa yhteisöllisestä kulttuurista, jonka ihmiskäsityksen
mukaan nainen tekee päätöksensä tunteella järjen sijaan.

Konfliktitilanteessa näkyy, että tytöt ja naiset eivät osaa tehdä päätöksiä. Kun ei
ole tavallaan harjaannutettu. Yhteiskunnassa missä me ollaan kasvettu, pienestä
pitäen kysytään, että otatko keltaisen vai punaisen paidan tänään, ja mehän pide-
tään sitä kauheen arvokkaana meidän kulttuurissa, että osaa tehdä päätöksiä

oman elämän osalta. Sehän käy näissä väkivaltatilanteissakin, että ei pysty tekemään sitä päätöksiä, koska ei ole tottunut siihen.

Omaa elämää koskevaan päätöksentekoon vaikuttaa myös se, että nuoret kokevat olevansa kiitollisuuden velassa perheelleen ja suvulleen siitä turvasta ja hoivasta, jota ovat saaneet osakseen lapsuudessaan. Syyllisyys itsekkäiltä tuntuista ratkaisuista ja kiitollisuuden velka tuntuu raskaalta taakalta ja siksi nuoret suostuvat yleensä toimimaan vastoin omaa tunnettaan tai tahtoaan.

Esimerkiksi on vaikka 7 -vuotias poika, jolla on vanhempia serkkuja, jotka kaikki lellittelevät ja ostavat herkkuja ja leluja. He lupaavat kaikenlaista ja myös toteuttavat niitä lupauksia. Mutta kun katsotaan tätä kunniaan liittyvän väkivallan problematiikasta, nämä lahjat ja hyvyys voi toimia myös kahleena. Kun sulle on tehty niin paljon hyvää ja niin monta ihmistä on tehnyt sulle hyvää, et vain voi olla eri mieltä sinä päivänä, kun sanotaan että, kuulehan, lentolippu on hoidettu ja lähdet nyt naimisiin. Lahjat ja hyvänäpito on niin systemaattisesti rakennettu rakennelma, joka tähtää johonkin. Huolenpito on hyvä, mutta sitten joskus se voi mennä vahingoittamiseen saakka.

On tärkeää keskustella nuorten kanssa, että mihin asti kunnioittamisen raja menee, mihin pitää kiitollisuuden velassa suostua. Missä omat oikeudet rikotaan ja milloin, missä ja millä tavalla pitää avata suunsa ja tehdä toisenlainen päätös, kuin on valmiiksi pedattu.

Yhteisöllisessä kulttuurissa kasvaneelle nuorelle ei ole rakentunut sellaisia ajattelumalleja tai taitoja kuin yksilöllisessä kulttuurissa kasvaneelle nuorelle. Joskus kunniaan liittyvä väkivaltatilanne on niin vakava, että nuoren on pakko irtautua perheestä ja yhteisöstä ja aloittaa elämänsä itsenäisesti ja mahdollisesti vieraalla paikkakunnalla tai toisessa maassa. Irtaantumisen johtuva yksilölliseen kulttuuriin asettuminen, itsenäiseen päätöksentekoon joutuminen ja irrallisuus johdattavat nuoren erityisen haavoittuvaan asemaan ja nuori voi altistua esimerkiksi hyväksikäytölle. Auttamistyössä tulisikin ammattilaisten mukaan huomioida nuoren perheestä irtautumiseen liittyvät pidemmän aikavälin vaikutukset nuoren elämässä. Mikäli nuoren turvallisuus voidaan taata, tulisi konfliktit perheissä ratkaista niin, että nuori voi jäädä yhteisöön ja luoda yhdessä perheenjäsenten kanssa uudet väkivallattomat ja rakentavat tavat olla vuorovaikutuksessa ja ratkaista ristiriidat. Jos se ei ole mahdollista, tulisi nuoren sopeutumista uuteen elämäntilanteeseen seurata ja tukea pitkän aikaa. Mikäli tuki ei ole riittävää nuori saattaa ajautua toisella tavalla hyvinvointia heikentävään elämäntilanteeseen tai ikävissään palaa edelleen väkivaltaiseen perheeseensä.

9 Toteutusvaiheen tulokset

9.1 Kunniaan liittyvää väkivaltaa ennaltaehkäisevä kouluttajakoulutusohjelma

9.1.1 Koulutuksen kehittämisen lähtökohdat

Kouluttajakoulutus tuotettiin aloitus- ja suunnitteluvaiheeseen liittyneiden tutkimusten tulosten ja kirjallisuuden (Aapakallio 2015; Anttonen 2007; 2017; Bahmani – Honkasalo 2016; Baladiz 2009; Berry 1997; Hansen ym. 2016; Hofstede 2001) perusteella. Ryhmähaastattelun toisella haastattelukerralla sisältönä oli kouluttajakoulutuksen kehittämiseen liittyvät teemat. Taulukossa 8 on kuvattu kouluttajakoulutuksen tavoitteet, koulutuksen sisältö ja menetelmät sekä arvot ja arviointiperiaatteet. Kehittämisyhmä tarkasteli rinnan kouluttajakoulutusta ja nuorille järjestettävää koulutusta, koska kehitettävän koulutuksen tarkoitus on kouluttaa ammattilaiset kouluttamaan nuoria ohjelman mukaisesti.

Kouluttajakoulutuksen tarkoitus ja tavoite ovat lisätä ymmärrystä ja antaa tietoa ja välineitä ottaa puheeksi kunniaan liittyviä käsityksiä sekä tarjota uudenlaisia menetelmiä herätellä nuoria tiedostamaan kunnia-käsitysten vaikutuksia heidän omassa elämässään. Lisäksi tarkoituksena on, että koulutuksen jälkeen kouluttajat osaavat tarjota nuorille tietoa nuorten oikeuksista ja mahdollisuuksista saada tukea kunniaan liittyvissä konflikteissa.

Tärkeäintä on se, että heillä on ymmärrys siitä, että mikä on kunnia ja miten siveys liittyy siihen ja että kunnia ja väkivalta on eri asiat. Ja osaa nähdä objektiivisesti ilmiön ja asian ja lähestyy ihmisiä ihmisinä eikä kulttuuri tai uskonto edellä. Ja tietenkin että uskalletaan ohjata koulutusta nuorten kanssa.

Antaa nuorille tilaa ja houkuttaa nuoria puhumaan ja kysyä heiltä miksi nuoret näin ajattelevat käynnistää sitä nuoren omaa prosessia, että ihmiset alkavat itse miettiä.

Nuorten parissa työskentelevät ammattilaiset kokivat tärkeänä, että kouluttajakoulutukseen osallistuvalla ammattilaisella tulisi olla kokemusta maahanmuuttajataustaisen nuorten kanssa työskentelystä ja ryhmätoiminnan ohjaamisesta. Kouluttajakoulutusta ohjaa konstruktivistinen ja kokemuksellinen oppimiskäsitys, jossa keskeistä on koulutukseen osallistujan valmius rakentaa uutta tietoa aikaisemmin koetun ja omaksutun tiedon päälle. Mikäli opiskelijalla ei ole käytännön kokemusta maahanmuuttajataustaisista nuorista tai ryhmätoiminnasta entuudestaan, hän ei hyödy koulutuksesta siinä määrin, kuin olisi tarkoituksenmukaista. Lisäksi koulutuksessa on tarkoitus jakaa omia kokemuksia ja

oppia niistä yhdessä, joten myös ryhmän tasapainon vuoksi on etua, että kaikilla koulutukseen osallistujilla on kokemusta nuorista ja maahanmuuttajan kohtaamisesta. Koulutukseen osallistujan koulutustaustalla tai työtehtävällä ei sen sijaan koettu olevan juuriakaan merkitystä kouluttajakoulutuksen onnistumisen kannalta. Merkittäväksi kouluttajakoulutuksen sisällöksi nousi myös maahanmuuttajanuoren ja perheen kohtaaminen kunnioittavasti ja arvostavasti sekä ohjaajan omat tietoisuustaidot.

Kouluttaja ymmärtäisi myös kohdata kun kouluttaa, että itse pystyy siirtämään sen, että kun kouluttaja kohtaa sen nuoren tai kenet tahansa niin, hän kohtaa nuoren ihmisenä. Kun meillekin tulee konsultaatioita ja kysytään neuvoa että mitä tekisin jonkun maahanmuuttajataustaisen perheen kanssa niin kysyn että mitä tekisit sen suomalaisen perheen kanssa.

Pitää olla rohkeus kysyä niitä kysymyksiä, jotta ne nuoret uskaltavat vastata, että on sillä tavalla läsnä, että mitä tahansa mä sanon, niin se kestää sen. Ja just tässä työkaluna, mitä me käytettiin itse koulutuksissa, että aina ensin luotiin säännöt ja oppilaat sitten sitoutuivat siihen. Sovittiin että vaikka toinen olisi ihan mitä mieltä tahansa ja itse olisi eri mieltä niin sitä ei dissata ja käytiin näitä perussäännöitä. Jokainen osallistuu ja tietää ja saa vaikuttaa siihen mitä tilanteessa tapahtuu.

Ruotsin kouluttajakoulutuksesta ammattilaiset kokivat hyvänä kunniakäsityksiä ja kunniaan liittyvää väkivaltaa taustoittavan teoriaosuuden. Erityisesti yhteisöllisen kulttuurin merkityksen avaaminen nuoren näkökulmasta koettiin hyvänä. Hyväksi koettiin myös vuorovaikutteisuus ja toiminnalliset harjoitukset. Kehitettävää nähtiin ruotsin koulutuksen sekä toteutettujen tietoisuuskasvatusten perusteella nuorten tietoisuus kasvatusten ajan pidentäminen 45 minuutista puoleentoista tuntiin, harjoitusten porrastamisen ja soveltamisen opettelu jo kouluttajakoulutuksessa.

Just toi teoria osuus antaa teoreettista tietoa ja sitten kun nuorten koulutus on toiminnallinen, niin harjoiteltaisiin niitä toiminnallisia harjoituksia oikeasti, että miten ne toimii. Ja harjoituksia voi jo siinä tilanteessa arvioida että mikä siinä oli hyvää ja mikä huonoa ja että toimiiko se ja miten sitä voisi soveltaa sopivampaan muotoon. Minusta Ruotsin koulutuksen idea oli hyvä, että mennään ja kokeillaan harjoituksia oikeasti nuorten kanssa ja sitten tullaan takaisin ja pohtimaan mitä kysymyksiä häräsi.

Ammattilaisten näkemykset sukupuolenmukaisiin kasvatustuokioihin olivat ristiriitaisia. Kokemuksen mukaan kasvatustuokioita on toteutettu sekä sukupuolenmukaisissa että sekaryhmissä. Sukupuolenmukaisista ryhmistä on tullut hyvää palautetta erityisesti tytöiltä. Tytöt olivat kokeneet, että eivät olisi voineet tuoda esiin kaikkia haluamia asioita,

jos poikia olisi ollut läsnä kasvatustuokiossa. Toisaalta sekaryhmien palautteen perusteella pojat kokivat hyvänä, että saivat tietoa tyttöjen käsityksistä kunniaan liittyvissä teemoissa ja tai ylipäätään käsitystä heidän mielipiteistään.

NUORTEN KUNNIAAN LIITTYVÄÄ VÄKIVALTAAN ENNALTAEHKÄISEVÄ KOULUTTAJAKOULUTUSOHJELMA					
	Tavoitteet	Sisältö	Menetelmät	Arviointi	Ohjaus ja tuki
Kouluttajakoulutus	<p>lisätä ammattilaisten ymmärrystä maahanmuuttajataustaisen nuoren tilanteesta ja todellisuudesta osana yhteisöllistä ja yksilöllistä kulttuuria, lisätä tietoa ja ymmärrystä kunniaista ja kunniaan liittyvästä väkivaltaasta,</p> <p>lisätä ammattilaisten välineitä tunnistaa ja ottaa puheeksi kunniakäsitykset ja väkivalta nuoren kanssa</p> <p>lisätä ammattilaisen menetelmällistä osaamista erilaisten arvokäsitysten pohittamiseen nuorten kanssa.</p>	<p>Teoriaosuus: kunnian käsitteenä, kunnian historialliset ulottuvuudet, yhteisöllinen ja yksilöllinen kulttuuri, yhteisöllisen kulttuurin perhedynamiikka, nuoruusikä, maahanmuuttajanuoren kohtaaminen, nuorten vertaisoppiminen, nuorten ryhmän ohjaaminen</p> <p>Toiminnalliset harjoitukset: Omien kokemusten ja osaamisen jakaminen, reflektiivisyys, nuorten kanssa tehtävien harjoitusten kokeileminen osallistujien näkökulmasta.</p> <p>Käytännönharjoittelu opintopäivien välissä.</p>	<p>Luento</p> <p>Yhteistoiminnallinen oppiminen: Dialogi, reflektiivisyys, toiminnalliset harjoitukset ryhmässä ja pienryhmissä.</p> <p>itseoppiminen, kirjallinen itseopiskelumateriaali</p> <p>käytännön harjoittelu</p>	<p>Kouluttajakoulutuksen hyväksyttävästi suorittaminen edellyttää ennakkotehtävien tekemistä, aktiivista osallistumista koulutukseen, käytännön harjoituksen suorittamista.</p>	<p>Ohjaus ja tuki toteutuu koulutuspäivien aikana.</p> <p>Mahdollisuus keskustella koulutuksen järjestäjien kanssa yksilöllisesti tarpeen mukaan.</p> <p>Tarvittaessa ohjaus muun ammatillisen avun piiriin</p>
Nuorten koulutus	<p>Käynnistää nuorten ajattelu-prosessi omista kunniaan liittyvissä käsityksissä suhteessa omaan elämään</p> <p>Tarjota mahdollisuus tutustua monimuotoisen vertaisryhmän käsityksiin arvoista ja elämäntavoista.</p> <p>Antaa tietoa mistä saada tukea, jos kohtaa kunniaan liittyvää uhkaa tai väkivaltaa</p>	<p>Toiminnallisia harjoituksia teemoista: ihmisoikeudet</p> <p>Rasismi</p> <p>Väkivalta</p> <p>Vähemmistöt</p> <p>Omat rajat</p> <p>Rakkaus</p>	<p>Toiminnalliset harjoitukset:</p> <p>esim. neljä nurkkaa</p> <p>jana ja dilemmat</p>	<p>Ei arviointia</p>	<p>Nuoren kanssa tarjottava mahdollisuutta saada tarvittaessa tukea joko kouluttajan omasta toimesta tai ohjaus tarvittaessa tai lisäksi muun ammatillisen tuen piiriin.</p>
Koulutuksen arvoperusta: Setlementtiarvot, toisen ihmisen ja hänen mielipiteidensä arvostus ja kunnioitus.					
Oppimisympäristön ja toimintatapojen periaatteet: Rauhallisuus, turvallisuus, yhteistoiminta, avoimuus, vertaisoppiminen					

Taulukko 8. Kouluttajakoulutuksen koulutussuunnitelma

9.1.2 Koulutuksen kohderyhmä

Nuoruus ja kunnia - kouluttajakoulutus on suunnattu nuorten parissa työskenteleville sosiaali- ja terveysalan ja opetus- ja nuorisotoimen ammattilaisille. Kouluttajakoulutus soveltuu sekä kunta- että järjestösektorin työntekijöille. Koulutuksessa hyödynnetään aikaisemmin omaksuttua osaamista, joten koulutukseen osallistujalla tulee olla vähintään vuoden kokemus monikulttuuristen nuorten kanssa työskentelystä. Opintopäivien välissä on käytännönharjoittelua ja siksi koulutukseen osallistuvalla tulisi olla mahdollisuus toteuttaa nuorten tietoisuuskasvatus opintopäivien välissä. Kasvatuksen voi tarvittaessa toteuttaa parityönä. Kouluttajakoulutuksen opetusryhmä on optimaalinen 15 opiskelijan ryhmälle, jotta koulutukseen sisältyvä reflektiivisyys ja yhteistoiminnallisuus toteutuisivat parhaalla mahdollisella tavalla.

9.1.3 Koulutuksen tavoitteet

Kehittämistyön tuloksena tuotettiin Suomeen soveltuva kouluttajakoulutusohjelma kunniaan liittyvän väkivallan ennaltaehkäisyyn. Kouluttajakoulutuksen tavoitteet, sisältö ja arviointiperusteet tuotettiin kirjallisuuden ja kehittämistyön aikana kerätyn tiedon perusteella.

Kouluttajakoulutuksen tavoitteena on lisätä ammattilaisen ymmärrystä kunnian ja siveyden juurista eri yhteisöissä ja tulla tietoiseksi omasta suhteesta kunniakäsityksiin ja kulttuurien monimuotoisuuteen. Lisäksi tavoitteena on **lisätä ammattilaisen välineitä tunnistaa ja ottaa puheeksi kunniaan liittyviä käsityksiä ja väkivaltaa nuorten kanssa.** Koulutuksen tavoitteena on hallita riittävä teoreettinen pohja ja toiminnallisia menetelmiä arvokäsitysten pohtimiseen nuorten kanssa.

Kouluttajakoulutuksen kautta ammattilainen saa pätevyyden kouluttaa nuoria kunniakäsityksistä. Nuorten kasvatusryhmän tavoitteena on käynnistää ajatteluprosessi omista ja ikätovereiden kunniaan liittyvistä käsityksistä ja tarjota mahdollisuus tutustua monimuotoisen vertaisryhmän erilaisiin arvokäsityksiin ja taustoihin elämänvalintojen taustalla. Nuoret saavat myös tietoa siitä, että on mahdollisuus saada tukea, jos kohtaa kunniaan liittyvän väkivallan uhkaa itse tai lähipiirissä.

9.1.4 Koulutuksen rakenne ja menetelmät

Kouluttajakoulutuksen kokonaisuus on esitetty taulukossa 8. Tässä alaluvussa kuvaan koulutuksen sisältöä tarkemmin.

Koulutus sisältää ennakkotehtävän, kaksi lähiopetuspäivää, itsenäistä työskentelyä ja käytännön harjoittelun. Opintojen laajuus on kaksi opintopistettä (2 op), joka jakaantuu seuraavasti; ennakkotehtävät 15 h, lähiopetus 14 h, käytännön harjoittelu 6 h ja kirjalliset tehtävät 19 h. Kouluttajakoulutuksessa käsitellään kokemuksellista ja yhteistoiminnallista oppimista, kunniaa käsitteenä ja sen historiallisia juuria eri yhteisöissä, kunniaan liittyvää väkivaltaa ja siihen liittyvää lainsäädäntöä, kotoutumisprosessin akkulturaatiomallia ja diasporassa asumisen vaikutuksia kunniakäsitteeseen, nuoruutta yhteisöllisessä ja yksilöllisessä kulttuurissa, kunniakäsitteiden ilmenemistä; perhedynamiikassa ja lasten kasvatuksessa, seksuaalisuudessa ja avioliiton solmimisessa. Lisäksi koulutuksessa käsitellään nuorten ryhmän ohjaamista ja omaa ohjaajuutta kulttuuri- ja sukupuolisensitiivisestä näkökulmasta.

Koulutuksen menetelminä käytetään kirjallisuuteen perehtymistä, kirjallisia tehtäviä, luentoja, itse, pari- ja ryhmäreflektointia, yhteistoiminnallisia harjoituksia ja käytännön harjoittelua. Kirjalliset materiaalit ovat Ihmisoikeusliiton selvitys Kunniakäsitteet ja väkivalta – selvitys kunniaan liittyvästä väkivallasta ja siihen puuttumisesta Suomessa. s. 15 – 20 ja Tiede-lehden artikkeli Lännen sankari on idän luuseri sekä taulukkoon sukupuoliserityisistä kysymyksistä kunniaan liittyvissä käsityksissä (taulukko 1). Ennako- ja välitehtävät sisältävät myös kirjallisia tehtäviä, jossa opiskelija pohtii omaa suhdettaan käsiteltäviin teemoihin. Kirjallisina tehtävinä on kirjoittaa oikea tai kuvitteellinen tapahtuma, jossa nuoren elämässä on ristiriita, joka tulee esiin yksilöllisen ja yhteisöllisen kulttuurin risteyskohdassa. Kuvauksen lisäksi opiskelija kirjoittaa pohdinnan siitä, millaisia ajatuksia ja tunteita ristiriitatilanne herättää ja mikä tilanteessa on ymmärrettävää ja hämmentävää. Lisäksi tehtävänä on kirjoittaa kuvaus siitä, miten toivoisi ristiriitaisen tilanteen laukeavan.

Kouluttajakoulutus on rakennettu nelivaiheiseksi: 1) ennakkotehtävät 2) ensimmäinen lähiopetuspäivä 3) kirjalliset tehtävät ja käytännön ohjausharjoittelu 4) toinen lähiopetuspäivä. Ennakkotehtävien kautta tutustutaan teemaan ja ensimmäinen lähiopetuspäivä jakaantuu teoriaosuuteen ja yhdessä tehtäviin toiminnallisiin harjoituksiin, jotka ovat samoja, mitä koulutukseen osallistuja tulevat käyttämään myös nuorten

kanssa. Opintopäivä sisältää reflektiivisiä harjoituksia yksilöllisesti, parin tai pienryhmän kanssa. Ensimmäisen lähiopetuspäivässä saadun tiedon ja oman reflektiivisen työskentelyn pohjalta opiskelijat voivat ohjata kasvatustuokion nuorten kanssa. Opintopäivien välissä olevilla kirjallisilla tehtävillä syvennetään opittua tietoa. Toinen lähiopetuspäivä painottuu omien ja toisten kokemusten reflektioon ja opitun tiedon kokonaiskäsityksen ja oman ammattitaidon syventymisestä.

Opintokokonaisuus voidaan suorittaa tiiviisti kuudessa viikossa, ideaalipituus prosessille on 8 viikkoa, joka ei pidä sisällään kouluttajakoulutuksen tahon valmistautumista koulutuksen järjestämiseen. Koulutuksen järjestämiseen käytetty resurssiin liittyy yksilöllisiä ja organisaation työkuultuuriin liittyviä tekijöitä. Tämän vuoksi toteutumisaikatauluun on vaikea ottaa kantaa. Ennakkotehtäville on varattu 3 viikkoa ja lähiopetuspäivien väli on myös 3 viikkoa, joiden aikana käytännön kasvatustuokio ja kirjalliset tehtävät tulee suorittaa. Lähiopetuspäivät toteutetaan klo 9-16 välisenä aikana ja niihin sisältyy 45 minuutin lounastauko. Kouluttajakoulutusprosessin myötä heränneisiin kysymyksiin voi palata myös myöhemmin kouluttajakoulutuksen järjestäjien kanssa. Laajempaan yksityiseen tai ammatilliseen tukeen pyritään tarvittaessa löytämään tukitahot koulutukseen osallistujan kannalta tarkoituksenmukaiselta taholta.

9.1.5 Koulutuksen eteneminen

Koulutuksen aluksi tarjoiitiin aamupalaa ja aamupalan lomassa aloitettiin koulutusryhmäläisiin tutustuminen ja ryhmäytyminen. Koulutus alkoi omakohtaisella pohdinnalla ”Mikä on tärkein velvollisuus perhettäni kohtaan?” Vastauksen sai esittää oman esittämisen yhteydessä. Esittäytymiskierroksen jälkeen ryhmälle luotiin säännöt. Sääntöjen luominen on tärkeää nuorten ryhmiä ja kasvatustuokioita ohjatessa, joten sen merkitystä korostettiin myös aikuisten opiskelijoiden ryhmässä. Ryhmän säännöiksi määriteltiin yhdessä mm. seuraavat säännöt: Jokaisen mielipide on arvokas ja sitä kunnioitetaan, puhelimia ei pidetä päällä, pidetään huoli aikatauluista, ei puhuta toisen päälle.

Aluksi koulutuksessa käsiteltiin koulutuksen rakennetta ja tavoitteita, joiden jälkeen siirryttiin kunniaan käsitteeseen, sen historiallisiin merkityksiin ja sosiaalisiin ulottuvuuksiin. Tämän jälkeen käsiteltiin akkulturaatioprosessia ja yhteisöllistä kulttuuria, jossa kunnia-käsityksillä on erityinen merkitys. Kunniakäsitysten ja yhteisöllisen kulttuurin jälkeen käsiteltiin diasporassa asumista ja kunniakäsitysten ilmenemistä nuorten elämässä. Näiden käsiteltyjen teemojen jälkeen vietettiin tunnin lounastauko.

Iltapäivän teemana oli nuorten ryhmien ohjaaminen, oma ohjaajuus ja nuorten ryhmissä käytettävät harjoitukset. Teoriaosuuden jälkeen tehtiin toiminnallisia harjoituksia koulutusryhmässä. Käytetyt harjoitukset olivat suoraan tai sovelluksia koulutusmateriaalina käytettävästä harjoitusvihkosesta.

Koulutuspäivän lopuksi kerrattiin päivän sisällöt ja ohjeistettiin koulutuksen välitehtävät, jotka olivat lyhyt reflektio itsestä nuorten ryhmän ohjaajana, toiminnallinen ryhmä/oppitunti, jossa käytetään Nuoruus ja kunnia – ryhmän runkoa ja harjoituksia tai harjoituksia, joita on sovellettu kouluttajakoulutuksen osallistuvan ryhmään soveltuvaksi. Ohjatun ryhmän suosituspituus on 1-2 h. Lisäksi tehtävänä oli kirjoittaa lyhyt kuvaus ohjatusta ryhmästä/oppitunnista ja kouluttajan tekemistä havainnoista ryhmässä. Kirjalliseen tehtäviin kuului myös lukutehtävä, joka oli Kunniakäsitykset ja väkivalta – selvitys kunniaan liittyvästä väkivallasta ja siihen puuttumisesta Suomessa- julkaisun sivut 40-88 ja valinnainen osuus osiosta III, Kunniaan liittyvä väkivalta ja viranomaistyö. Koulutukseen osallistuja sai valita kyseisestä osiosta omaan ammattikuntaasi sopivan osion omaa työstä ja osaamista syventämään. Mikäli koulutukseen osallistuja sovelsi tai loi itse uusia harjoituksia, jotka ovat toimivat ryhmässä hyvin, tehtävänä oli valmistautua jakamaan harjoitus toisessa koulutuspäivässä.

Toisessa koulutuspäivässä käsiteltiin aluksi pienryhmissä koulutusryhmän omien ryhmien ohjaaminen ja niiden oppimiskokemukset. Pienryhmätyöskentelyn jälkeen reflektitiin esiin nousseita kokemuksia vielä koko ryhmässä. Työskentelyyn käytettiin koko aamupäivä. Lounaan jälkeen käsiteltiin kunniaan liittyvän väkivallan ilmenemistä nuoren näkökulmasta ja millä tavoin kunniaan liittyvää väkivaltaa voi tunnista omassa työssään. Lisäksi esiteltiin Sopus-hankkeen työtä ja tapaa käsitellä aihetta eri yhteisöissä. Aikaa oli varattuna myös kysymyksille. Kouluttajakoulutukseen osallistujat kysyivät paljon omista asiakastilanteistaan.

Lopuksi osallistujilta kerättiin palautteet koulutuksesta. Koulutusryhmä jaettiin viiteen pienryhmään ja he keskustelivat kokemuksistaan suhteessa kouluttajakoulutuksen tarpeellisuuteen, sisältöön, rakenteisiin ja oman ohjaajuuden tai ammatillisen osaamisen kehittymiseen koulutuksen aikana. Ryhmä kirjoitti yhden kirjallisen palautteen reflektointinsa pohjalta (liite 7).

Päivän päätteeksi jaetaan koulutuksiin osallistujille todistukset (liite 9) ja kukat. Osa opiskelijoista ei ehtinyt ohjata ryhmää opintopäivien välissä, he saivat todistuksen myöhemmin kotiin postitse, kun olivat lähettäneet kaikki kirjalliset työnsä ja ne oli arvioitu.

9.2 Arviointien tulokset

9.2.1 Kouluttajakoulutukseen osallistuneiden arvioinnit

Kouluttajakoulutuksen hyväksytytty kahden opintopisteen (2 op) suorittaminen käsittää kouluttajakoulutuksen kaikkiin neljään vaiheeseen osallistumista ja koulutukseen sisältyvien tehtävien suorittamista. Aihe on laaja ja kouluttajakoulutukseen osallistujan on omaksuttava paljon tietoa, jotta kunniaan liittyvien teemojen puheeksi ottaminen ja käsittely nuorten kanssa sekä koulutuksen kautta saadun tiedon edelleen välittäminen olisi mahdollista. On tärkeää, että koulutukseen osallistujat voivat kokeilla koulutuksen toiminnallisia harjoituksia opintopäivien välissä. Kouluttajakoulutuksen taustalla olevan konstruktivistisen oppimiskäsityksen ja kokemuksellisen oppimisen teorian mukaan, on merkittävää, että koulutukseen osallistujat voivat täydentää ja omaksua uutta tietoa kunniaan liittyvästä väkivallasta ja sen käsittelystä nuorten kanssa oman kokemuksensa pohjalta ja uutta tietoa soveltaen.

Yhteiskunnan ja palvelujärjestelmä-tason arviointiin liittyy vahvasti muutoksen aikaan saaminen. Muutoksen mittaaminen on haastavaa, kun kyseessä on lyhytkestoinen koulutusprosessi. Kouluttajakoulutukseen osallistuneiden palautteiden kautta saatiin kuitenkin tietoa koulutukseen osallistuvien ajatuksista suhteessa oman toiminnan tai ajattelumallien muuttumiseen, joka kertoo ryhmän asenteiden ja työmenetelmien muuttumiseen maahanmuuttajataustaisten nuorten kanssa työskenneltäessä

Kouluttajakoulutukseen osallistujat (n=16) kokivat koulutuksen tarpeelliseksi, koska he olivat kohdanneet työssään kunniaan liittyviä teemoja mutta he kokivat teeman vaikeasti lähestyttäväksi. Koulutuksen kautta he kokivat saaneensa lisää tietoa ja välineitä tunnistaa kunniaan liittyviä käsityksiä ja kunniaan liittyvää väkivaltaa. koulutusryhmä koki saaneensa jo heti ensimmäisestä koulutuspäivästä riittävästi oman tietopohjan ja tiedostamisen vahvistumista sekä konkreettisia välineitä nuorten kanssa työskentelyyn. Kaikki koulutusryhmän osallistujat kokivat, että he voivat hyödyntää koulutuksesta oppimaansa

työssään nuorten parissa, ja että se saivat koulutuksesta välineitä ja toimintatapoja kunniaan liittyvien teemojen käsittelyyn. Koulutukseen osallistujat toivat esiin, että kunniaan liittyvän väkivallan tunnistaminen ja puheeksi ottaminen oli ollut helpompaa jo ensimmäisen lähiopetuspäivän jälkeen. Toiminnalliset harjoitukset tuntuivat koulutukseen osallistujilta luontevalta ottaa heti käyttöön ja niiden hyödyllisyys tuntui palkitsevalta todeta käytännössä, joka lisäsi ammatillisen osaamisen lisääntymisen tuntua vielä koulutuksen ollessa kesken. Kouluttajakoulutukseen osallistujat olivat yllättyneitä siitä, että nuoret ottivat aiheen parissa työskentelyn poikkeuksetta hyvin vastaan. Nuoret olivat kokeneet teeman parissa työskentelyn tarpeellisena ja antoisana. Osa kouluttajakoulutukseen osallistujan omien harjoitusryhmien nuorista oli ilmaissut toiveen siitä, että harjoituksia ja keskustelua kunniaan liittyvistä käsityksistä jatkettaisiin pian uudelleen.

"Kunniaan liittyvät eri teemat ovat jäsenytyneet koulutuksen myötä paremmin ja voimme jakaa tietoa nyt myös varmemmin mielin eteenpäin."

"Voimme nyt paremmin ennakoida konfliktitilanteita. Lain eri puolien ymmärtäminen oli hyödyllistä myös."

"Saimme vahvistusta vanhempien kanssa tehtävän työn merkitykseen."

"Konkreettiset harjoitukset ovat todella hyviä ja käyttökelpoisia sovellettuna kaikille ikäryhmille."

"Harjoitusvihkonen on hyvä sellaisenaan ja lisäksi saimme paljon tietoa ja kirjallisuusvinkkejä koulutuksen muusta materiaalista."

Kouluttajakoulutuksen tavoitteena oli myös tunnistaa itsessään ja työtavoissaan kunnia-käsityksiin ja kulttuurisensitiivisyyteen liittyviä asenteita. Koulutukseen osallistujat kokivat oppineensa uutta myös itsestään ja kulttuurisensitiivisen osaamisensa vahvistuneen koulutuksen myötä. Kouluttajakoulutusryhmässä pohdittiin paljon keskeneräisyyden ja avuttomuuden tunnetta. Ryhmäläiset olivat yllättyneitä siitä, että oivalsivat koulutuksen myötä, että he olivat ymmärtäneet teemasta paljon vähemmän kuin olivat kuvitelleet aiemmin ymmärtäneensä. Tiedostamisen lisääntymisen myötä kuitenkin oman ammatillisen keskeneräisyyden sietäminen lisääntyi. Kouluttajakoulutuksen rakenteen mahdollistama vertaistuki auttoi tässä asiassa ryhmäläisiä paljon.

"Olemme pohtineet aika avoimestikin omaa häpeää ja syyllisyyttä ja velvollisuuden tunteita."

"Olemme saaneet oppia asioita, jota emme aiemmin osanneet edes ajatella olevan olemassa. On ollut huikeaa ymmärtää, että oman itsensä kanssa työskentelyllä on niin suuri vaikutus ryhmän kanssa työskentelyyn."

”Oma sensitiivisyys ammatillisena työntekijänä vahvistui. Koulutuksen jälkeen puntaroi sanojaan ihan toisella tavalla.”

”Ymmärrys aiheesta lisääntyi ja pelko väheni. Oli tärkeä huomata, että muilla on samanlaisia kysymyksiä ja vaikeuksia teeman parissa”

”Harva kahden päivän mittainen koulutus lisää ammattiosaamista samalla tavalla kuin tämä!”

Koulutuksen sisältö koettiin hyväksi, monipuoliseksi ja riittävän syvälle meneväksi. Koulutuksen rakenne oli palautteen mukaan tasapainossa ja tavoitteet ja tehtävät riittävän vaativat. Omat reflektio-osuudet ja käytännön harjoittelu ohjaustoiminnan muodossa koettiin haastavana mutta hyvänä ja tarpeellisena.

Lisää tietoa oltaisiin toivottu esimerkiksi kunniaan liittyvän väkivallan tilastoista ja Sopusankkeen asiakastilastoista sekä asiakastapauksista. Koulutuksessa käytetyt harjoitteet olivat koulutukseen osallistujien mielestä hyviä ja toimivia. Ryhmän koko koettiin sopivana. Kyseessä oli puhelias ryhmä ja palautteessa tuli ilmi, että suuremman ryhmäkoon tullessa kyseeseen voisi antoisat keskusteluosuudet kärsiä tai kaikilla ei olisi yhtäläistä mahdollisuutta tulla kuulluksi samalla tavoin, kuin nyt pilottikoulutuksen ryhmässä oli.

Kouluttajakoulutuksen kouluttajat totesivat koulutuksen purkukokouksissa, että koulutuksen tavoitteet saavutettiin kouluttajien näkökulmasta hyvin. Kouluttajien oman reflektion sekä kouluttajakoulutukseen osallistujien kirjallisten töiden perusteella voitiin sanoa, että koulutukseen osallistujien ammatillinen osaaminen oli lisääntynyt. Koulutukseen onnistuttiin luomaan turvallinen ja luottamuksellinen ilmapiiri, joka mahdollisti koulutukseen osallistujien aidon reflektiivisyyden toteutumisen ja rohkeuden kyseenalaistaa ja pohtia omaa ammatillista toimintaansa. Kouluttajakoulutuksen kouluttajat kokivat hyvänä, että kunniaan liittyvän väkivallan määritelmää, siihen liittyvää lainsäädäntöä ja kunkin ammattiryhmän toimintaan liittyvää tietoa voitiin opiskella itseohjautuen kirjallisen materiaalin tuella. Tärkeäksi koettiin kuitenkin, että omaksuttua tietoa voitiin syventää ja soveltaa koulutuspäivissä kouluttajien tuella ja ohjauksella. Erityisen tärkeäksi kouluttajakoulutuksen osallistuvat kokivat kunniaan liittyvän väkivallan taustatekijöiden ja merkityksen avaamisen sekä koulutukseen osallistuvien omien aikaisempien ja uusien kokemusten reflektiivisen pohdinnan. Reflektion kautta koulutuksessa toteutui Kolbin kokemuksellisen oppimisen sykli (kuvio 3). Muutos osallistujissa ja uuden oppimisen ilo tuntuivat todellisilta myös kouluttajien näkökulmasta.

Sekä koulutukseen osallistuneiden, että koulutuksen toteuttajien palaute antavat suuntaa sille, että tässä kehittämistyössä tuotettu koulutus soveltuu kunniakäsitysten ja kunniaan liittyvän väkivallan käsittelyyn nuorten kanssa.

9.2.2 Koulutuksen yhteiskehittelyn arvioniiti

Koulutuksen arviointia tehtiin yhdessä koulutusta järjestävän organisaation, opetukseen osallistuvan yksilön sekä koko toimintayksikön tai palvelujärjestelmän näkökulmasta (Turunen – Halila – Mäntyranta - Tolska 2008: 2459). Kouluttajakoulutuksen arvioinnissa otettiin huomioon kehittämishankkeen tuloksen, eli kouluttajakoulutuksen ohella myös itse kehittämisprosessi. Koulutuksen kehittäminen tapahtui työelämälähtöisesti, joten arvioinnin kohteena oli myös kehittämistyön läpinäkyvyys, systemaattisuus, kokemuksellisuus, reflektiivisyys, tuloksellisuus ja tuloksien hyödynnettävyys (Anttila 2007: 11.) Arvioinnissa tarkastellaan myös kehittämistyön suunnittelua, tavoitteiden selkeyttä ja niiden saavuttamista, kehittämisessä käytettyjä menetelmiä, toiminnan johdonmukaisuutta sekä vuorovaikutuksellisuutta ja sitoutumista prosessissa (Ojasalo ym. 2009: 47.) Koulutuksen arvioinnissa huomioitiin kehittämisprosessin ja tuloksen arvioinnin ohella myös koulutuksen tarpeita, tavoitteita ja rakenteita. Arvioinnin tukena toimii siis tässä kehittämistyössä se, että kehittämistyön prosessi on tarkasti kuvattu ja siitä tulevat selkeästi esiin kehittämistyön eri vaiheet.

Kouluttajakoulutus kehitettiin yhteistyössä työelämän ja Metropolia ammattikorkeakoulun kanssa. Kouluttajakoulutuksen kehittämisprosessia arvioitiin Metropolian opinnäytetyön seminaareissa ja opinnäytetyön ohjauksissa sekä Kalliolan Nuorten Sopu-hankkeen työkokouksissa ja Kalliolan Nuorten johtoryhmässä. Palaute ja kehittämis ehdotukset otettiin huomioon kouluttajakoulutuksessa kerättyä aineistoa ja teoriataustaa kunnioittaen.

Nuoruus ja kunnia kouluttajakoulutukselle oli tarvetta, joka kävi ilmi Kalliolan Nuoret ry:n omasta toiminnasta saadun tiedon ja selvitysten ja suositusten kautta, jotka liittyvät kunniaan liittyvään väkivaltaan. Koulutustarvetta tuki yhteiskunnallisen tilanteen ajankohtaisuus, kun Suomeen saapui ennätysmäärä turvapaikanhakijoita vuonna 2015. Koulutuksen tavoitteet asetettiin kehittämistyötä varten kootussa kehittämisryhmässä ja niitä arvioitiin ja muokattiin Kalliolan Nuoret ry:n Sopu-työtiimissä ja Kalliolan Nuorten johtoryhmässä. Jo itse kehittämistyössä kouluttajakoulutusta suunniteltaessa painottuivat vuoro-

vaikutuksellisuus ja reflektiivisyys, joka kyettiin palautteen mukaan onnistuneesti siirtämään myös itse kouluttajakoulutuksen toteuttamiseen. Kehittämistyö oli vahvasti työelämälähtöinen ja näin ollen oli luonnollista, että työelämä sitoutui ja antoi tukea kehittämistyön tekemiselle riittävän paljon.

Kehittämistyön tuloksia ja itse kouluttajakoulutusta ja siihen luotua oheismateriaalia voidaan hyödyntää myös tulevaisuudessa. Kouluttajakoulutusta on suunniteltu järjestettävän jatkossa Kalliolan Nuorten Sopu-hankkeen tuottamana vähintään kerran vuodessa, mutta kouluttajakoulutuksen laajemmalle toteutumiselle etsitään uusia kanavia. Mikäli kehitetty kouluttajakoulutus voidaan esimerkiksi kytkeä osaksi Metropolian perus- ja täydennyskoulutustarjontaa, se tukisi koulutuksen juurruttamista osaksi terveydenhuollon koulutusjärjestelmää ja tätä kautta osaksi terveydenhuollon palvelujen kehittämistä. Neuvotteluja tästä käydään Metropolian kanssa tulevan syksyn aikana.

10 Pohdinta ja johtopäätökset

10.1 Kehittämisprosessin ja tuloksen pohdinta

Tässä kehittämistyössä tarkasteltiin nuorten parissa työskentelevien ammattilaisten näkemyksiä kunniakäsitteistä ja kunniaan liittyvästä väkivallasta sekä kouluttajakoulutuksen kehittämistä ja soveltumista nuorten kunniaan liittyvän väkivallan ennaltaehkäisyyn. Tässä kehittämistyössä nousi esiin suurimmaksi osin yhtäläisiä käsityksiä kunniaan liittyvän väkivallan määritelmästä kuin tehdyissä tutkimuksissa tai selvityksissä kansainvälisestikin.

Benouaret (2011) ja Elfving (2017) tutkivat kumpikin sosiaalityöntekijöiden kunniaan liittyvän väkivallan käsityksiä. Tutkimuksista käy ilmi, että tytöt ja naiset nähdään joko uhriina tai suojelun kohteena kunniaan liittyvässä väkivaltakontekstissa. Tutkimuksiin osallistuneet sosiaalityöntekijät yhdistivät kunniaan liittyvän väkivallan etnisiin tai uskonnollisiin tekijöihin. Karjalaisen (2015) tutkimuksessa tuotiin esiin, että kunniaan liittyvä todellinen asennemuutostyö alkaa yhteisöjen sisältä. Sen vuoksi tutkimuksessa todettiin, että dialogin ja tietoisuuden lisäämisellä ammattilaisten ja yhteisöjen välillä vaikuttaisi kunniaan liittyvän väkivallan ennaltaehkäisemiseen positiivisesti. Tutkimus osoitti myös, että sukupuolisensitiivinen ja kulttuurisensitiivinen lähestymistapa toimii aihetta käsiteltä-

essä. Nuorisotutkimusseuran Geneso - hankkeen (Sukupolvien väliset neuvottelut, sosiaalinen kontrolli ja sukupuolistettu seksuaalisuus 2012–2016) tuloksissa nousivat esiin maahanmuuttajataustaisten perheiden sisäiset neuvottelustrategiat. Perheen sisäinen dynamiikka ja omien oikeuksien laajentamiseen käytettävät strategiat, sukupuolisensitiivisyys ja asenteisiin vaikuttaminen nousivat esiin myös tässä kehittämistyössä.

Ihmisoikeusliiton Kunniakäsitykset ja väkivalta tuodaan esiin, että kunniaan liittyvän väkivallan muodot Suomessa vaihtelevat sosiaalisesta rajoittamisesta vakavaan henkiseen ja fyysiseen väkivaltaan. Selvityksessä nostetaan esiin myös poikien ja miesten kokema, etenkin seksuaali- tai sukupuolivähemmistöön kuuluvien miesten kohtaama kunniaan liittyvä väkivalta. Tämä näkökulma on ollut aikaisemmin vähäinen kunniaan liittyvässä väkivaltatutkimuksessa. Myös tähän kehittämistyöhön osallistuneet nuorten kanssa työskentelevät ammattilaiset nostivat seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön kuuluvat miehet erityiseksi riskiryhmäksi kunniaan liittyvän väkivallan näkökulmasta.

Kunniakäsitykset ja väkivalta – selvityksessä todetaan, että maahanmuuttohallinnon, kotoutumis- ja sosiaalipalveluiden, opetus- ja terveydenhuollon, poliisin ja ulkoasiainhallinnon ammattilaiset kohtaavat kaikki kunniaan liittyvää väkivaltaa. He kaipaavat sekä ennaltaehkäisevän työn välineitä että lisää keinoja puuttua asiaan. Selvityksen johtopäätös oli, että suomalaisilla viranomaisilla ja ammattilaisilla on yleisesti ottaen riittämättömät tiedot kunniaan liittyvän väkivallan yhteisöllisistä erityispiirteistä ja siihen puuttumisesta. Tässä kehittämistyössä tuotettu kouluttajakoulutus vastaa viranomaisten ja nuorten parissa työskentelevien ammattilaisten tarpeeseen saada laajempi ymmärrys kunniaan liittyvän väkivallan taustalla olevista tekijöistä ja siitä, miten yhteisölliseen kulttuuriin liittyvät kunniakäsitykset vaikuttavat nuorten kasvuympäristöön ja perhedynamiikkaan. Koulutuksissa on tärkeää selvittää, että kunniaan liittyvä väkivalta ei ole yksiselitteisesti etninen, kulttuurillinen tai uskonnollinen ilmiö. Ilmiön kulttuurisointi johtaa vastakkainasetteluun ja estää aidon dialogin, asennemuutostyön tai auttamistyön laadukkaasti toteutumisen. Voidakseen ennaltaehkäistä kunniaan liittyvää väkivaltaa tai auttaa kunniaan liittyvän väkivallan uhria, työntekijöiden tulee olla tietoisia omista asenteistaan sekä ymmärtää kunniaan liittyvään väkivaltaan liittyviä piirteitä ja yhteisöllisen väkivallan mekanismeja. Britanniassa Chesterin Yliopiston poliisityön laitoksen kunniaan liittyvän väkivallan konferenssissa (21.09.2017) viranomaiset toistivat usein lausetta: ”*One chance rule.*” Siinä saattaa olla vain yksi mahdollisuus auttaa. Kunniaan liittyvä väkivalta yltyä harvoin kunniamurhaan saakka, mutta sen mahdollisuus on kuitenkin aina otettava huomioon.

Kehittämistyöryhmä tuotti työelämälähtöisen, käyttökelpoisen ja monistettavissa olevan kouluttajakoulutusohjelma. Järjestön näkökulmasta haasteeksi nousi Nuoruus ja kunnia – kouluttajakoulutukseen käytettävät resurssit. Lisäksi hankkeen jatkorahoitus selviää loppuvuodesta 2017. On olemassa mahdollisuus, että hanke ei saa jatkorahoitusta tai avustussumma pienenee merkittävästi. Tällöin kouluttajakoulutuksen toteuttaminen järjestön toimesta on haasteellista. Mikäli koulutus saadaan kytkettyä osaksi Metropolian koulutustarjontaa koulutuksen jatkokehittäminen ja juurruttaminen mahdollistuu osana toimivaa koulutusjärjestelmää ja järjestö voi toimia jatkossakin yhteistyössä Metropolia Ammattikorkeakoulun kanssa. Yhteistyö mahdollistaisi tarvittaessa myös uuden rahoituksen hakemisen.

10.2 Kehittämistyön eettisyys ja luotettavuus

10.2.1 Kehittämistyön eettisyys

Kuten tutkimuksissakin myös kehittämistyössä noudatetaan hyvää tieteellistä käytäntöä (Heikkilä – Jokinen - Nurmela 2008: 44). Eettisyyttä pidetään tieteellisen toiminnan ytimenä (Kankkunen – Vehviläinen-Julkunen 2013: 211). Tämä tutkimuksellinen kehittämistyö noudattaa tutkimuseettisen neuvottelukunnan hyvän tieteellisen käytännön lähtökohtia. Itse kehittämistyössä ja kouluttajakoulutusmallin tallentamisessa ja esittämisessä noudatetaan rehellisyyttä, huolellisuutta ja tarkkuutta. Kehittämistyössä sovelletaan tieteellisen tutkimuksen kriteerien mukaisia ja eettisesti kestäviä tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmiä. Muiden kunniaan liittyvää väkivaltaa tutkineiden ihmisten työn tulokset on tässä kehittämistyössä otettu huomioon arvostaen ja heidän tekemiinsä julkaisuihin viitataan asianmukaisella tavalla. Kehittämistyö on suunniteltu, toteutettu ja raportoitu tieteelliselle tiedolle asetettujen vaatimusten edellyttämällä tavalla. Kehittämistyön aikana syntyneet tietoaineistot on tallennettu kuten tutkimusaineistot yleensä ja tietosuojasta on huolehdittu asianmukaisella tavalla. Kehittämistyötä varten on saatu tutkimuslupa Kalliolan Nuoret ry:ltä. Kehittämistyön aihe ei vaadi eettistä ennakoarviointia eikä sitä varten ole hankittu rahoitusta. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2015; Vilka 2015:42)

Vilkan mukaan etiikalla on syklinen luonne tutkimusprosessissa. Myös tässä kehittämistyössä tutkimusetiikka on osana koko tutkimusprosessissa, ideointivaiheesta tutkimus-

tulosten tiedottamiseen asti. Hyvän tieteellisen käytännön noudattaminen tarkoittaa liikkeelle lähtemistä tutkimuseettisistä kysymyksistä ja niihin palaamista tutkimuksen loppuvaiheessa. (Vilkkä 2015: 42.) Tutkivan kehittämisen eettisyyttä arvioitaessa kiinnitetään huomiota erityisesti hyvään tieteelliseen ja toimintakäytäntöön mutta käytännönläheisessä ammatillisessa toiminnassa on otettava huomioon myös ammattieettiset periaatteet ja sekä organisaatioiden omat käytännöt ja vaatimukset. (Heikkilä – Jokinen - Nurmela 2008: 44.) Tätä kehittämistyötä on tehty yhteistyössä ja vuorovaikutuksessa työelämäkumppanin kanssa. Yhteistyö ja vuorovaikutus on ollut sujuvaa ja kaikkia osapuolia tukevaa.

Tässä työssä tarkastellaan eettisyyttä seuraavien näkökulmien kautta: aiheen valinnan eettisyys, kehittämistehtävä, tietolähteiden valinta, aineistonkeruumenetelmien ja kehittämisen menetelmien valinta, aineistonkeruun toteutus, saadun tiedon analysointi, luotettavuuden arviointi ja raportointi. (Heikkilä – Jokinen - Nurmela 2008: 44). Kunniaan liittyvää väkivaltaa, sen ilmenemistä, siihen puuttumista tai sen ennaltaehkäisemistä ei ole vielä tutkittu Suomessa kattavasti (Hansen ym. 2016: 20). Vaikka tämä kehittämistyö ei tuota laajaa ja yleistettävissä olevaa tietoa kunniaan liittyvästä väkivallasta, sen kautta tuodaan näkyväksi tietoa ja menetelmäosaamista ruohonjuuritason toimijoille nuorten kunniaan liittyvän väkivallan riskitekijöistä sekä niiden tunnistamisesta ja puheeksi ottamisesta. Kehittämistyön tekijän aito kiinnostus aiheita kohtaan ja ymmärrys uudenlaisen tiedon tuottamisen merkityksestä lisäävät työn laatua (Kankkunen – Vehviläinen-Julkunen 2013: 218; Ojasalo ym. 2009: 48.) En ole kehittämistyön tekijänä kokenut minkäänlaisia eettisiä ristiriitaa kehittämistyöhön liittyvien arvojen ja tarkoituksien kanssa (Ojasalo ym 2009: 49.) Tutkijana oma eettinen pohdintani on tullut tietoisemmaksi kehittämistyön edetessä. Minulle kehittämistyöntekijänä on ollut tärkeää käsitellä kunniaan liittyvää väkivaltaa sensitiivisesti, mutta todenperäisesti ja kaikkia ilmiön koskettavia ihmisiä kunnioittaen.

Kehittämistyön teema on sensitiivinen ja läpi koko työn on huolehdittu siitä, että kehittämistyön aineiston keräämiseen tai sen raportointiin ei ole liittynyt seikkoja, jotka vaarantaisivat kenenkään terveyttä tai turvallisuutta. Tiedonkeruuta varten perustettuun kehittämisyhmään kutsuttujen henkilöiden ja kouluttajakoulutukseen osallistuvan ammattilaisten kokemukset ja koulutuksessa jaettu tieto, sekä heiltä kerätty tieto on käsitelty raportoinnissa anonymisti. Ryhmähaastatteluun että kouluttajakoulutuksen palautekeskusteluun osallistuville henkilöille annettiin kirjallisesti ja suullisesti riittävästi tietoa kehittämistyön tarkoituksesta ja luonteesta sekä heidän roolistaan kehittämistyössä. Tämän

johdosta heillä oli riittävä perehtyminen asiaan suostumuksensa tueksi. Tutkimukseen osallistuminen oli kaikille henkilöille vapaaehtoista ja suostumus varmistettiin kirjallisesti. Suostumuslomakkeessa oli asianmukaisesti kerrottu kehittämistyön tarkoitus ja se, miten tietoa käsitellään (Hirsjärvi ym. 2009: 25; Ojasalo ym. 2009: 49; Kuula 2011: 100.)

Kehittämistyön aineistonkeräämisen eettisyydestä huolehdittiin yksityisyyden suojaamisesta noudattamalla henkilötietolakia. Yksityisyyden suojaan liittyviä tekijöitä tässä tutkimuksessa ovat erityisesti ryhmähaastattelun ja kyselyn tunnistetietoihin liittyvät tekijät sekä kerätyn aineiston käsittely ja säilyttäminen tietoturva noudattamalla. Ryhmähaastattelut tallennettiin nauhoittamalla, joten ne sisältävät suorat biometriset tunnistetiedot ryhmän osallistujilta. Vain tämän kehittämistyön tekijä käsitteli kerättyä aineistoa, noudatti salassapitovelvollisuutta ja tuhoaa aineiston, kun kehittämistyöhön liittyvä opinnäytetyö on hyväksytty oppilaitoksessa (Kuula 2011: 99–120.)

Eettisesti kestävä kehittämis toiminnan oleellinen tehtävä on rehellisesti, asiallisesti, perustellusti ja huolellisesti tiedotetut tulokset ja niiden luotettavuus. Ilman sitä tulokset eivät ole hyödynnettävissä (Heikkilä ym. 2008: 46). Kehittämis toiminnan ydin on tuottaa jokin uusi ja käyttökelpoinen tuote tai malli. Tässä kehittämistyössä huomioitiin myös tekijänoikeudet osana eettisiä periaatteita. Tekijänoikeuslaki ja sen soveltaminen perustavat teossuojan siihen, että luotu teos on tekijänsä luovan työn tulos (Kuula 2011: 68.) Tekijänoikeuksista sovittiin erillisellä sopimuksella oppilaitoksen kanssa. Kehittämistyön tekijällä säilyy tekijänoikeudet luotuun kouluttajakoulutukseen ja sen jatkokehittäminen jää työelämälähtöisesti Kalliolan Nuoret ry:lle (Heikkilä ym. 2008: 46- 52). Kehittämistyö on tarkistettu Turnitin-ohjelmalla, plagiointiin liittyvien tekijöiden ehkäisemiseksi.

10.2.2 Kehittämistyön luotettavuus

Kehittämistyön luotettavuuden kriteereinä voidaan pitää uskottavuutta, siirrettävyyttä, riippuvuutta ja vahvistettavuutta. Kehittämistyössä huolehditaan siitä, että kehitettävän kouluttajakoulutuksen teemat ja koulutuksen toteutus ja arviointi on kuvattu kattavasti ja ymmärrettävästi. Tutkimuksellinen lähtökohta ja käytettävät menetelmät tuodaan perustellusti esiin ja kouluttajakoulutuksen kehittämistä varten kerätyn tiedon analyysi kuvattiin sisällön analyysiä käyttämällä niin, että esiin nousevat luokitukset ja kategoriat tulevat selkeästi esiin läpi koko kerätyn aineiston. Haastatteluihin osallistuneiden taustatiedot on kuvattu kattavasti ja tutkimusasetelma on kehittämistyössä annettujen tietojen perus-

teella toisinnettavissa. Ryhmämuotoisella teemahaastattelulla saatiin tarkoituksenmukaista ja laadukasta tietoa kunniaan liittyvän väkivallan teemoista kouluttajakoulutuksen kehittämisen näkökulmasta. Ryhmämuotoinen haastattelu myös kouluttajakoulutuksen pilotointivaiheessa on perusteltu, kun otetaan huomioon koulutuksen pedagoginen rakenne. Tutkimusprosessia on kuvattu avoimesti ja selkeästi ja riittävän paljon. Koska kehittämistyön tekijä laati työn oman organisaationsa käyttöön, hänen suhdettaan kehittämistyön osallistujiin ja itse kehitettävään malliin kuvataan riittävästi ja reflektiivisesti (Kankkunen – Vehviläinen-Julkunen 2013: 197–204.)

Kehittämistoiminnassa valmiin tuotoksen käyttökelpoisuus nousee luotettavuutta merkittävämpään asemaan. Kehittämistoiminnalla ei ole merkitystä, ellei sen seurauksena synny jotakin käyttökelpoista. Tämän kehittämistyön kouluttajakoulutuksen käyttökelpoisuuden näkökulmasta katsottuna ei ole niinkään välttämätöntä, että tulokset on raportoitu tieteellisesti luotettavien kriteereiden mukaisesti vaan työn luotettavuutta on pyritty lisäämään avoimella raportoinnilla läpi koko kehittämisprosessin. Työn luotettavuutta lisää myös se, että valmis tuotos on käyttökelpoinen ja toimiva kokonaisuus, joka on siirrettävissä myös oman organisaation ulkopuoliseen kontekstiin (Toikko - Rantanen 2009: 159.)

10.3 Johtopäätökset ja jatkotutkimusaiheet

Tämän opinnäytetyöprosessin ja sen tulosten perusteella voidaan tehdä seuraavat johtopäätökset.

1. Kunniaan liittyvällä väkivallalla on erityinen liittymäkohta juuri nuoruusikään ja siksi tietoa ja osaamista on tarpeen vahvistaa juuri nuorten parissa työskentelevien ammattilaisten keskuudessa.
2. Kunniaan liittyvä väkivalta ei ole irrallinen tai yllättävä käänös nuoren elämässä. Kunniakäsitykset vaikuttavat pitkällä aikavälillä nuoren jokapäiväisessä elämässä ja kunniakäsitysten tiukkuus tai joustavuus vaihtelevat perhekohtaisesti.
3. Perheen eläminen perinteisten kunniakäsitysten mukaan ja niissä joustamattomuus voivat indikoida ristiriitoja nuoren ja perheen välillä, mikäli nuori ei tunnu sopeutuvan yhteisön asettamiin käyttäytymismalleihin.
4. Vahaisella puuttumisella voidaan ennaltaehkäistä kunniakäsityksiin liittyviä ristiriitoja eskaloitumasta konfliktiksi tai vakavaksi väkivallaksi.

5. Nuoren ohella myös perheenjäsenet kasvavat ja omaksuvat uusia mielipiteitä ja arvoja, mutta muutos vie aikaa ja tarvitsee sekä ammattilaisten että yhteisön sisäistä tukea.
6. Nuorten parissa työskentelevät ammattilaiset hyötyvät täydennyskoulutuksesta, joka tapahtuu luottamuksellisessa ja turvallisessa ilmapiirissä, on luonteeltaan reflektiivinen ja mahdollistaa uuden tiedon omaksumisen jo olemassa olevaa tietoa täydentäen ja syventäen.

Kunniaan liittyvää väkivaltaa on tutkittu Suomessa vielä vähän. Laadulliselle, että määrälliselle tutkimukselle on varmasti tarvetta. Tämän opinnäytetyön perusteella esitän seuraavia jatkotutkimusaiheita:

Kunniaan liittyvää väkivaltaa on tutkittu pääosin sukupuolittuneen väkivallan viitekehyksestä käsin, joka jättää huomiotta kunniaan liittyvälle väkivallalle ominaisia sukupuoleen, sukupolviin, seksuaalisuuteen, maahanmuuttoon ja yhteiskunnalliseen asemaan liittyviä tekijöitä. Intersektionaalinen lähestymistapa tutkimukseen saattaisi tuoda ilmiötä esille laajemmasta ja sukupuolittunutta väkivaltaa täydentävistä näkökulmista.

Tutkimuskenttä hyötyisi varmasti myös kunniaan liittyvän väkivallan tilastoinnista. (Kvinfoforum 2015.) Tällä hetkellä poliisi ei tilastoi erikseen kunniaan liittyvää väkivaltaa ja tällä väkivallan muodolla ei edelleenkään ole virallista määritelmää. (Ihmisoikeusliitto 2015). On tarpeellista tehdä pohjoismaista ja kansainvälistä yhteistyötä kunniaan liittyvien väkivalta-teemojen parissa ja saada myös kansainvälisesti vertailukelpoista tutkittua tietoa kunniaan liittyvän väkivallan ehkäisemiseksi.

Oma kiinnostukseni heräsi tätä kehittämistyötä tehdessäni nuorten avioliittostrategioita ja seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön kuuluvien kunniakokemuksia kohtaan. Lisäksi tietoa tarvittaisiin lisää siitä, millaiset asiat perheissä ennakoivat kunniaan liittyvän painostuksen ja väkivallan syntyä. Seurantatutkimus siitä, toistuuko kunniaan liittyvä väkivalta perheessä viranomaisten toimenpiteiden jälkeen, toisi myös arvokasta tietoa nykyisten viranomaistoimien merkityksestä kunniaan liittyvässä väkivallassa.

10.4 Opinnäytetyönä tuotetun kouluttajakoulutuksen jalkauttaminen

Tämän kehittämistyön tuotoksena syntynyt Nuoruus ja kunnia - kouluttajakoulutus oli osallistujille hyödyllinen ja jää käyttöön osaksi Kalliolan Nuorten koulutustarjontaa.

Useamman yhtäaikaisen alueellisen koulutuksen järjestäminen lisää osallistujia määrää. Tähän tarvitaan joko lisärahoitusta tai vahvaa yhteistyötä Metropolia ammattikorkeakoulun terveyden edistämisen osaamisalueen kanssa. Neuvotteluja jatketaan koulutuksen liittämiseksi osaksi joko tutkinto-ohjelmia tai täydennyskoulutusta.

Kouluttajakoulutuksen osia on mahdollista hyödyntää myös osana muuta koulutusta, jolloin se olisi on kevyempi toteuttaa eri yhteyksissä. Koulutukseen osallistujat eivät tällöin saa pätevyyttä itse kouluttaa kunniaan liittyvästä väkivallasta mutta heidän osaamisensa aiheeseen liittyen lisääntyy. Nuoruus- ja kunnia – kouluttajakoulutuksen esittelystä ja koulutuksesta johdettavan tiiviimmän koulutuksellisen työpajan toteuttamisesta ollaan jo sovittu Settlementityön päivien yhteyteen Helsinkiin 23.11.2017

Kouluttajakoulutuksen palaute vahvisti sitä, että lisää tietoa ja varmuutta asian kanssa työskentelyyn tarvitaan. Prosessinomainen koulutus jossa uuden oppimisen lomassa jäsennetään ja integroidaan aikaisemmin oppimaansa ja omia kokemuksia refleктоimalla tuntuu toimivan tämän teeman kouluttamisessa hyvin. Kouluttajakoulutusryhmästä ohjautui välittömästi neljä uutta (Sopun asiakastilastot 2017) asiakastapausta Sopuun. Tämä kertoo siitä, että kouluttajakoulutus todella auttoi työntekijöitä tunnistamaan kunniaan liittyvää väkivaltaa omassa työssään.

Huolimatta siitä, lisääntyykö maahanmuutto Suomessa vielä entisestään, olemme joka tapauksessa sen todellisuuden edessä, että yhteiskuntamme on monikulttuuristunut. Arvottamatta siihen liittyviä ilmiöitä, on sosiaali- ja terveysalan kyettävä vastaamaan yhteiskunnan jokaisen jäsenen tarpeeseen ja osallistumaan hyvinvoinnin tukemiseen ja terveyden edistämiseen. Kunnia- ja kunniaan liittyvä väkivalta tulevat lisääntymään ja sitä kohtaavat tuovat sen ammattilaisille esille. Asiakkaiden luottamus ammattilaisiin kasvaa, kun ammattilaisilla on todenmukainen ja asiallinen käsitys ilmiöstä ja siitä monisyisestä dynamiikasta joka ilmiön kanssa elämiseen liittyy.

Lähteet

Aapakallio Johanna 2015. Taustatietoa kunniaan liittyvästä väkivallasta. Verkkojulkaisu. <http://soputila.fi/sites/default/files/Taustatietoa%20kunniaan%20liittyv%C3%A4st%C3%A4%20v%C3%A4kivallasta_0.pdf> Luettu 20.11.2015)

Anis, Merja 2008. Sosiaalityö ja maahanmuuttajat, Lastensuojelun ammattilaisten ja asiakkaiden vuorovaikutus ja tulkinnat. Väestötutkimuslaitoksen julkaisusarja D 47/2008. Helsinki

Anttonen Erja 2007. Sukupuolisensitiivisyys kansalaistoiminnassa ja nuorisotyössä. Humanistisen ammattikorkeakoulun julkaisuja. Oppimateriaali. Itä-Suomen lääninhallitus ja Humak.

Anttonen Erja. 2017. Sukupuolisensitiivisyys nuoriso- ja aikuistyössä Suomessa. Artikkel. Julkaisematon lähde.

Alasuutari Pertti 1993. Laadullinen tutkimus. 3. uudistettu painos. Jyväskylä. Gummerus.

Bahmani, Airin – Honkasalo, Veronika 2016. Kulttuurisensitiivinen sukupuoli. Monikulttuurinen sukupuolisensitiivinen työ setlementtiliikkeessä. Setlementtijulkaisuja 44. Vaasa. Fram.

Baladiz, Dilek 2009. I hederns skugga. De unga männens perspektiv. Gothia.

Burns, Nancy – Grove, Susan K.- Gray Jennifer R. 2013. The Practice of Nursing Research: Appraisal, Synthesis, and Generation of Evidence. 7.painos.

Benouaret, Susanne 2011. Sosiaalialan ammattilaiset kunnian, häpeän ja kunniaväkivallan jäljillä. Verkkodokumentti. <<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/26097/GRADU.valmis.pdf?sequence=2> > Luettu 25.5.2015.

Berry, John W. 1997. Immigration, acculturation and adaptation. Applied psychology: An international review. 46 (1). 5 - 68.

Bourdieu Pierre - Wacquant, Loïc J. D. - Antikainen, Ari 1995. Refleksiiviseen sosiologiaan. Tutkimus, käytäntö ja yhteiskunta. Joensuu. Joensuu University Press

Castaneda Anu E. - Rask, Shadia - Koponen Päivikki – Mölsä Mulki- Koskinen, Seppo 2012. Maahanmuuttajien terveys ja hyvinvointi - Tutkimus venäläis-, somalialais- ja kurditaustaisista Suomessa. Tampere. Suomen Yliopistopaino Oy

Connors, Jane 2005. United Nation approaches to” crimes of honour”. Teoksessa “Honour” Crimes, Paradigms, and violence against women. Welchem, Lynn – Hossain Sara (toim.).Zeb Books.

Frisk, Tarja 2008. Opas arvioinnista kouluttajille. Educa-instituutti Oy.

Didar 2015. Verkkodokumentti. <<http://www.didar-hanke.fi/?x118281=191602.>> Luettu 20.11.2015

Eva Elfving 2017: Pro gradu. Kunnia, etnisyys ja kulttuuri -sosiaalityöntekijöiden käsityksiä kunniaan liittyvästä väkivallasta.

Government of United Kingdom. Forced marriage unit. Verkkodokumentti. <<https://www.gov.uk/guidance/forced-marriage>> Luettu 23.11.2015.

Hannus, Riitta – Mehtola, Sirkku – Natunen, Luru – Ojuri, Auri 2011. Ensi- ja turvakotien liiton raportti 13. Ensi- ja turvakotien liitto.

Hansen Saana – Sams Anni – Jäppinen Maija – Latvala Johanna 2016. Kunniakäsitykset ja väkivalta – selvitys kunniaan liittyvästä väkivallasta ja siihen puuttumisesta Suomessa. Ihmisoikeusliitto.

Heikkilä, Asta – Jokinen, Pirkko - Nurmela Tiina 2008. Tutkiva kehittäminen. WSOY

Hirsjärvi Sirkka - Remes Pirkko - Sajavaara Paula 1997. Tutki ja kirjoita. 15. uudistettu painos. Kirjayhtymä Oy.

Hirsjärvi, Sirkka – Hurme, Helena 2009. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Gaudeamus Helsinki University Press.

Hofstede Geert 2001. Culture's consequences. Comparing Values, Behaviors, Institutions and Organizations Across Nations. Second Edition. Sage Publications.

Holm – van Dijken 2009. Teoksessa Kunnia konfliktina. Näkökulmia ilmiön tunnistamiseen ja ennaltaehkäisyyn. Amoral-hankkeen loppujulkaisu. Mannerheimin Lastensuojeluliiton Uudenmaan piiri. Tauro, Tanja & Van Dijken, Marjo (toim.) Aldus. Helsinki 2009. 196-198.

Honkasalo Veronika - Souto Annemari -Suurpää Lenna 2007. Mikä tekee nuorisotyöstä monikulttuurisen. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 114. Helsinki

Ihmisoikeusliitto 2015. Verkkodokumentti. <<http://ihmisoikeusliitto.fi/toiminta/kunniavakivalta/>> Luettu 23.11.2015

Juhila Kirsi 1999. Tutkijan positiot. Teoksessa Diskurssianalyysi liikkeessä. Jokinen, Arja – Juhila, Kirsi - Suoninen, Eero. Tampere. Vastapaino. 201-232.

Kalliolan Nuoret ry 2015. Vuosikertomus. Verkkodokumentti. <https://issuu.com/kalliollanuoret/docs/kalliollanuoret_vuosikertomus2014/1> Luettu 10.11.2015

Kanervo, Marianna – Nurmi, Reet – Gerbert, Natalie 2011. Maahanmuuttajanaisen auttaminen. Teoksessa Riitta Hannus, Sirkku Mehtola, Luru Natunen, Auli Ojuri (toim.) 2011. Veitsen terällä. Naiseus ja parisuhdeväkivalta. Ensi- ja turvakotien liiton raportti 13. Luettavissa sähköisesti < http://www.e-julkaisu.fi/ensi_ja_turvakotien_liitto/veitsen_teralla/pdf/veitsen_ter__ll__lo-res_orig.pdf >. Luettu 10.11.2015.

Kanervo, Sari – Saarinen Tiina 2004: Kulttuurit keskuudessamme. Turun kaupungin kulttuurikeskus.

Kankkunen, Päivi - Julkunen-Vehviläinen, Katri 2013. Tutkimus hoitotieteessä. 3.painos. Sanoma Pro.

Karimi, Rebwar 2009. Teoksessa Kunnia konfliktina. Näkökulmia ilmiön tunnistamiseen ja ennaltaehkäisyyn. Amoral-hankkeen loppujulkaisu. Mannerheimin Lastensuojeluliiton Uudenmaan piiri. Tauro, Tanja & Van Dijken, Marjo (toim.) Aldus. Helsinki 2009. 159-160.

Karma Nirvana. Verkkodokumentti. <<https://www.karmanirvana.org.uk/>> Luettu 25.9.2017.

Karjalainen, Katri 2016. "It is a long process and it will take time but it does not mean that it is impossible – it is possible!"- experiences of workers from three projects in prevention of honour-related violence among patriarchal immigrant communities in Finland. Verkkojulkaisu <<https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/62373/Karjalainen.Katri.pdf?sequence=2>> Luettu 26.5.2016

Kauhanen, Erkki 2002. Verkkojulkaisu. Lännen sankari on idän luuseri. Tiedelehhti 5/2002. <http://www.tiede.fi/artikkeli/jutut/artikkelit/lannen_sankari_on_idan_luuseri>. Luettu 1.10.2016.

Klemetti, Reija - Raussi-Lehto, Eija 2013. Edistä, ehkäise, vaikuta - Seksuaali- ja lisääntymisterveyden toimintaohjelma 2014-2020. Helsinki: THL. Verkkojulkaisu <<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-174-7>>

Kolb, David A. 2015. Experiential learning. Experience as the source of learning and development. Second edition. Pearson Education Inc.

Korhonen, Suvi 2012. Kunniaan liittyvä väkivalta Helsingin Sanomien kirjoituksissa vuosina 2007–2011. Verkkodokumentti. <<https://helda.helsinki.fi/handle/10138/33>> Luettu 25.5.2016.

Koski, Pirjo 2014. Somaliperheiden perhevalmennuksen kehittäminen toimintatutkimuksen keinoin Suomessa. Verkkodokumentti. <<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/42963/978-951-39-5608-0.pdf?sequence=2>> Luettu 23.5.2016.

Krug, Etienne G. – Dahlberg, Linda L. – Mercy, James A. – Zwi, Anthony B. – Lozano, Rafael 2005. Väkivalta ja terveys maailmassa– WHO:n raportti. Gummerus Kirjapaino Oy.

Kumpulainen, Kirsti – Aronen, Eeva - Ebeling, Hanna - Laukkanen, Eila - Marttunen, Mauri – Puura, Kaija - Sourander, Andre 2016. Lastenpsykiatria ja nuorisopsykiatria. Kustannus oy Duodecim.

Kupias, Päivi 2002. Oppia opetusmenetelmistä. Educa-Instituutti Oy.

Kupias, Päivi - Mia Koski 2012. Hyvä kouluttaja. Sanoma Pro Oy

Kuula, Arja 2011. Tutkimusetiikka. aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. 2. uudistettu painos. Osuuskunta Vastapaino.

Kvalimotiv 2016. Verkkodokumentti. <<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/aineistosivu.html>> Luettu 12.9.2016.

KvinnoForum. Verkkojulkaisu. Honour Related Violence. European Resource Book and Good Practice. Based on the European project "Prevention of violence against women and girls in patriarchal families. < <http://www.medinstgenderstudies.org/wp-content/uploads/hrvresourcebook.pdf#page=175>> s. 175-200. Luettu 21.4.2016

Kyllönen-Saarni, Eija - Nurmi, Reet 2005. Maahanmuuttajanaiset ja väkivalta. Opas sosiaali- ja terveysalan auttamistyöhön. Helsinki. Yliopistopaino.

Kyngäs, Helvi - Vanhanen, Liisa 1999. Sisällön analyysi. Hoitotiede, 11, 1 (1999). 3-11.

Lamminpää Sanna - Roimaa Maria 2011. Kunnia ja perinteet väkivaltana. Opas kirkon lapsi-, perhe- ja nuorisotyönohjaajille kunniaan liittyvän väkivallan tunnistamisesta ja siihen puuttumisesta. Verkkodokumentti. <<http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2011120216924>> Luettu 28.5.2016

Lidman, Satu 2015. Väkivaltakulttuurin perintö, sukupuoli, asenteet ja historia. Gaudeamus Oy

Liebkind, Karmela - Mannila, Simo - Jasinskaja-Lahti, Inga - Jaakkola, Magdalena - Kyntäjä, Eve - Reuter, Anni 2004. Venäläinen, virolainen, suomalainen. Kolmen maahanmuuttajaryhmän kotoutuminen Suomeen. Helsinki: Gaudeamus Kirja / Oy Yliopistokustannus University Press Finland.

Maahanmuutovirasto, Migri. 2016. Verkkodokumentti. <<http://www.migri.fi/maahanmuuttokirjasto/verkkojulkaisut>>. Luettu 13.2.2016.

Mannerheimin lastensuojeluliiton uudenmaanpiiri 2015. Verkkodokumentti. <http://uudenmaanpiiri.mll.fi/toiminta/kunniaan-liittyvan-vakivallan-eh/mita_kunniaan_liittyva_vakivalta/>Luettu 23.11.2015

Mulari Heta - Eisher Heli - Mari Uusitalo-Herttua. 2012. Tyttötyön kansio. Suomen Settlementiliitto.

Niemi, Hannele - Sarras Riitta 2007. Erilaisuuden valot ja varjot. Eettinen kasvatus koulussa. Opetusalan ammattijärjestö & Otava oy.

Ojasalo, Katri – Moilanen, Teemu – Ritalahti, Jarmo 2009. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. WSOYpro Oy.

Opetushallitus 2015. Verkkojulkaisu. http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/perusopetus. Luettu 17.5.2016

Opintokeskus Sivis. Verkkojulkaisu. <<http://kouluttaja.ok-opintokeskus.fi/opetuksenmallit>> Luettu 2.10.2016.

Origo. Resurscentrum för hedersrelaterad förtryck och våld. Verkkodokumentti. <<http://origostockholm.se/>> Luettu 18.11.2015

Paltamo-Vesterinen Pauliina 2011. Kunnia haasteena: sosiaalialan työntekijöiden kokemuksia kunniaan liittyvästä väkivallasta Verkkodokumentti. <<http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201105096898>>. Luettu 28.5.2016

Peltola, Marja – Keskinen, Suvi; Honkasalo, Veronika - Honkatukia, Päivi 2017. Verkkojulkaisu. <<http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13676261.2016.1241870?journalCode=cjys20>> Intergenerational negotiations on (hetero)sexuality and romantic relationships - views of young people and parents in multi-ethnic contexts. *Journal of Youth Studies* 20(5): 533–548. Luettu 25.7.2017

Ruusuvuori, Johanna - Tiittula, Liisa 2005. Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Tampere. Gummerus.

Salonen, Kari 2013. Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäytetyöhön, Opas tutkijoille, opettajille ja TKI-henkilöstölle. Turku: Turun ammattikorkeakoulu

Saloviita, Timo 2006. Yhteistoiminnallinen ja osallistava kasvatus. Jyväskylä. PS-kustannus.

Sedem, Mina - Ferrer-Wreder, Laura 2014. Fear of the Loss of Honor: Implications of Honor-Based Violence for the Development of Youth and Their Families. *Child Youth Care Forum* 44. 225–237.

Siljander, Pauli 2002. Systemaattinen johdatus kasvatustieteeseen. 2. painos. Otava Oy.

Sorsa, Tanja – Aaltovirta, Anri – Ilmarinen Noora - Asikainen, Eeva 2013. Kunniaan liittyvä väkivalta: Opas naisen hoitotyöhön. Verkkodokumentti. <<http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201305148301>> Luettu 28.5.2016

Sopu – Kalliolan Nuoret ry 2015. Verkkodokumentti < <http://soputila.fi/sopu-hanke>> Luettu 23.11.2015

Sopu toimintakertomus 2015. Julkaisematon lähde.

Sopu opintomatkatamatkaraportit 2013 ja 2015. Julkaisematon lähde.

Sopu asiakastilastot 2017. Julkaisematon lähde.

Talib, M - Loima J - Paavola H - Patrikainen, P 2009. Multicultural education and intercultural education: Is there a difference? Frankfurt am Main. *Dialogs on Diversity and Global Education*.

Tammisalo-Savolainen Tuuli 2009. Teoksessa Kunnia konfliktina. Näkökulmia ilmiön tunnistamiseen ja ennaltaehkäisyyn. Amoral-hankkeen loppujulkaisu. Mannerheimin Lastensuojeluliiton Uudenmaan piiri. Tauro, Tanja & Van Dijken, Marjo (toim.) Aldus. Helsinki 2009. 31-49.

Tilastokeskus 2016. Verkkodokumentti, < <http://www.stat.fi/til/vrm.html>> Luettu 03.02-2016.

Terminology of European education and training policy. A selection of 130 key terms. 2014. 2. painos. Luxemburg: Publications office of the European union. European Union.

THL: Lapset, nuoret ja perheet. Kasvun kumppanit. Verkkojulkaisu
<https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/lahisuhde_perhevakivalan_ehkaisytyo/lahisuhde> Luettu 20.11.2017

Toikko, Timo – Rantanen, Teemu 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. 3. painos. Tampereen Yliopiston aino Oy.

Tuomi, Jouni – Sarajärvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. 5.painos. Tammi.

Turun Yliopisto 2016. Verkkodokumentti. < <https://www.utu.fi/fi/yksikot/law/tiedekunta/henkilosto/Sivut/Satu-Lidman.aspx>> Luettu 28.5.2016.

Turunen, Juha Pekka – Halila, Hannu – Mäntyranta, Taina – Tolska, Timo 2008. Lääkärien täydennyskoulutuksen arviointi – koulutuksen tuloksen ja prosessin näkökulmia. Duodecim 124. 2459 - 2465.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2015. Verkkodokumentti < <http://www.tenk.fi/fi/htk-ohje/hyva-tieteellinen-kaytanta>>. Luettu 15.5.2016.

Tyttöjen Talo 2017. Verkkodokumentti. < <http://www.tytojentalo.fi/kulttuurisensitiivisyys>> Luettu 12.3.2017.

Vilka, Hanna 2015. Tutki ja kehitä. 4. uudistettu painos. PK-kustannus.

Wahlbeck, Östen 2012. Verkkodokumentti. The Kurdish Refugee Diaspora in Finland. <http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/09739572.2013.764124?scroll=top&needAccess=true> > Luettu 23.3.2017

WHO 2015. Violence against women. Verkkodokumentti.
<http://www.who.int/topics/gender_based_violence/en> Luettu 25.11.2015.

Wikström Katja – Haikkola Lotta – Laatikainen Tiina 2014: Maahanmuuttajataustaisten nuorten terveys ja hyvinvointi - Tutkimus pääkaupunkiseudun somali- ja kurditaustaisista nuorista. Verkkojulkaisu <<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-245-739-4>> Luettu 25.5.2015.

Väestöliitto 2017. Verkkodokumentti. <http://www.vaestoliitto.fi/monikulttuurisuus/tieto-monikulttuurisuudesta/monikulttuurinen_parisuhde/yhteisollinen_ja_yksilöllinen_ku/>. Luettu 20. 10.2017.

Yurdakul, Gökce – Korteweg, Anna C. 2013. Gender equality and immigrant integration: Honor killing and forced marriage debates in the Netherlands, Germany, and Britain. Women's Studies international Forum 41 (3).

SAATEKIRJE

Helsinki XX.XX.XXXX

Hyvä kunniaan liittyvien käsitysten ja kunniaan liittyvän väkivallan asiantuntija ja ammattilainen,

kokemukseni mukaan, Sinulla on laajaa tietoa ja kokemusta kunniaan liittyvien teemojen käsitte-lystä ja kunniaan liittyvien konfliktien ja väkivallan parissa työskentelystä Suomessa ja erityisesti nuorten kanssa. Toivon, että voisit osallistua ryhmämuotoiseen teemahaastatteluun, joka koskee tutkimuksellista kehittämistyötäni ”Kouluttajakoulutusmalli nuorten kunniaan liittyvän väkivallan ennaltaehkäisyyn”. Tutkimuksellinen kehittämistyö on Helsingin ylemmän ammattikorkeakoulu Metropolian opinnäytetyö. Työn ohjaajina toimivat TtT , lehtori Pirjo Koski ja TtT, lehtori Ly Kalam-Salminen.

Kunniaan liittyvä väkivalta tuli suomalaisten tietoisuuteen vuonna 2002 kun Ruotsissa nuoren kurdityön isä surmasi hänet ja kertoi teon motiiviksi kunnian. Tytön isä oli tehnyt kunniamurhan. Yleisessä keskustelussa ihmeteltiin miten kunnia ja murha voivat liittyä toisiinsa ja pohdittiin voiko sama asia tapahtua myös Suomessa. Näin ei ainakaan virallisten tietojen mukaan ole toistaiseksi tapahtunut. Suomessa kunniaan liittyvää väkivaltaa ja sen äärimuotoa kunniamurhaa on tutkittu melko vähän. Suomi elää kuitenkin monikulttuurista todellisuutta. Vuoden 2015 aikana turvapai-kanhakijoiden määrä on ollut voimakkaassa kasvussa, ja Suomeen on tullut arviolta 35 000 tur- vapaikanhakijaa vuonna 2015. Kanervo, Nurmi ja Gerbert tuovat esiin teoksessa Veitsen terällä (2011), että on todennäköistä, että kunniaan liittyvät väkivaltatapaukset tulevat lisääntymään Suo- messa. He perustavat väitteen siihen, että Suomeen tulevat maahanmuuttajat tulevat pääosin kulttuureista, joissa kunniaan liittyvä väkivalta on edelleen yleistä, esimerkiksi sukuelinten silpo- misen ja pakkoavioliittojen osalta. Suomessakaan kunniaan liittyvää väkivaltaa ei esiinny pelkäs- tään ulkomaalaistaustaisessa väestössä, vaan sitä ilmenee myös kotoutuneilla henkilöillä.

Tämä tutkimuksellinen ylemmän ammattikorkeakoulun kehittämistyö vastaa osaltaan kunniaan liittyvän väkivallan koulutustarpeeseen. Kehittämisen tuloksena syntyy kunniaan liittyvän väkival- lan kouluttajakoulutusmalli. Koulutus tukee ammattilaisten kykyä ottaa puheeksi kunniaan liittyviä käsityksiä ja herättelee nuoria tiedostamaan kunniakäsitysten vaikutuksia heidän omassa elä- mässään sekä antaa nuorille tietoa omista oikeuksista ja mahdollisuuksista saada tukea kunniaan liittyvissä konflikteissa. Kouluttajakoulutus soveltuu kaikille nuorten kanssa työskenteleville sosi- aali- ja terveysalan ammattilaisille. Kehittämistyön pilottiryhmäksi kutsutaan nuorten kanssa työ- kenteleviä ammattilaisia oppilashuoltoryhmistä, järjestösektorilta ja nuorisotaloilta.

Kerään aineistoa kouluttajakoulutuksen luomista varten haastattelemalla kehittämisryhmään kut- suttuja henkilöitä. Kehittämisryhmään kutsun neljä ammattilaista, joilla on useamman vuoden ko- kemus kunniaan liittyvien käsitysten ja kunniaan liittyvän väkivallan kanssa työskentelystä sekä

teemasta kouluttamisesta. Kehittämissryhmässä on neljä henkilöä ja haastattelu toteutetaan ryhmämuotoisena teemahaastatteluna, joka on luonteeltaan keskustelunomainen. Toimin itse haastattelijana ja tarkoituksena on toteuttaa kaksi kahden tunnin haastattelutilaisuutta. Haastattelut nauhoitetaan osallistujien suostumuksella.

Tutkimukselliseen kehittämistyöhöni osallistumisen peruslähtökohtana on vapaaehtoisuus. Voit missä vaiheessa tahansa perua osallistumisesi. Mikäli perut osallistumisesi haastattelun jälkeen, poistan Sinua koskevan aineiston tutkimusaineistosta. Tutkimukselliseen kehittämistyöhön osallistuvien nimiä ei luovuteta ulkopuoliseen käyttöön. Nimeäsi ei tulla mainitsemaan aineiston yhteydessä esimerkiksi haastattelunauhoilla tai puhtaaksi kirjoitetuissa haastatteluissa. Analysoin aineiston itse ja hävitän aineiston heti opinnäytetyön hyväksymisen jälkeen. Haastattelussa saamiani tietoja käytän yleisellä tasolla, niin että ketään yksittäistä henkilöä ei voida tuloksista tunnistaa. Tutkimuksellisesta kehittämistyöstä raportoidaan ammatillisissa ja tieteellisissä julkaisuissa sekä erilaisissa koulutustilaisuuksissa. Tutkimukselle on saatu tutkimuslupa Kalliolan Nuoret ry:stä.

Olen Sinuun ensi viikolla yhteydessä varmistaakseni oletko valmis osallistumaan teemahaastatteluun ja sopiakseni haastattelu ajasta ja – paikasta. Yhteystietoni ovat tämän viestin alalaidassa. Annan mielelläni lisätietoja tutkimuksellisesta kehittämistyöstäni, mikäli haluat niitä ennen kuin teet päätöksesi mahdollisesta osallistumisestasi.

Ystävällisin terveisin,

Henna Kolehmainen

kehittämispäällikkö, toimintaterapeutti, työnohjaaja, YAMK-opiskelija

p. 0400 273046

henna.kolehmainen@kalliola.fi

SUOSTUMUSLOMAKE

(annetaan saatekirjeen yhteydessä)

Kirjallinen suostumus tutkimukselliseen kehittämistyöhön **”Kouluttajakoulutusmalli nuorten kunniaan liittyvän väkivallan ennaltaehkäisemiseen”** osallistumisesta

Tietoisena Henna Kolehmainen toteuttaman ”Kouluttajakoulutusmalli nuorten kunniaan liittyvän väkivallan ennaltaehkäisemiseen” tutkimuksellisen kehittämistyön tarkoituksesta, suostun vapaaehtoisesti osallistumaan kehittämistyön aineiston keruuvaiheen teemahaastatteluun. Minulle on selvitetty tutkimukseen osallistumisen vapaaehtoisuus sekä mahdollisuus vetäytyä kehittämistyöstä, jos sitä haluan. Mikäli vetäydyn pois, minua koskeva aineisto poistetaan tutkimusaineistosta. Tiedän, että haastattelut nauhoitetaan ja tutkimusraportissa saattaa olla lainauksia omasta haastattelustani, mutta kuitenkin niin kirjoitettuna, että minua ei voida tunnistaa tekstistä. Minulle on myös selvitetty, että haastattelunauhut ja niiden pohjalta kirjoitetut haastattelukertomukset eivät joudu kenenkään ulkopuolisen käsiin. Haastattelunauhoilla tai haastattelukertomuksissa ei myöskään mainita minun nimeäni. Olen myös tietoinen mahdollisuudestani ottaa tarvittaessa myöhemminkin yhteyttä Henna Kolehmaiseen kehittämistyön tiimoilta ja olen saanut tarvittavat yhteystiedot häneltä.

Tätä suostumuslomaketta on tehty kaksi samankaltaista kappaletta, joista toinen jää minulle itselleni ja toinen Henna Kolehmaiselle.

_____	____/____2016
Paikka	Aika
_____	_____
Kehittämistyöhön osallistuja	Osallistujan yhteystiedot, sähköposti
_____	_____
Nimen selvennys	Osallistujan puhelinnumero

Kehittämistyön tekijä, Henna Kolehmainen
p. 0400273046, henna.kolehmainen@kalliola.fi

**KEHITTÄMISRYHMÄN TEEMAHAASTATTELUUN OSALLISTUJAN
TAUSTATIEDOT**

- Ikä?
- Sukupuoli?
- Koulutusnimike?
- Nykyinen työtehtävä?
- Työkokemus sosiaali- ja terveysalalta?
- Työkokemus kunniaan liittyvissä kysymyksissä/ kunniaan liittyvässä väkivallassa? (kuukausina tai vuosina)
- Työkokemus kunniaan liittyvien kysymysten kouluttamisesta ammattilaisille? (kuukausina tai vuosina)
- Työkokemus kunniaan liittyvien kysymysten kouluttamisesta nuorille? (kuukausina tai vuosina)
- Työkokemus Ruotsin Origon koulutuksesta kunniaan liittyvän väkivallan ennaltaehkäisemiseksi?(kyllä/ei)

HAASTATELUSUUNNITELMA KOULUTTAJAKOULUTUKSEN KEHITTÄMISRYHMÄLLE

Haastattelun alussa kerrotaan vielä kehittämistyön tarkoitus ja tavoite ja tuodaan esille koolle kutsutun kehittämisryhmän rooli siinä. Esitetään haastattelun kulku ja haastattelun nauhoittamiseen ja kehittämistyöhön osallistumisen suostumiseen liittyvät tekijät.

I Haastattelutilaisuus

1. Mitkä asiat näette keskeisinä Suomessa elävän nuoren (12- 20 vuotiaan) elämässä kunniakäsitteiden näkökulmasta?
2. Millaisissa tilanteissa ammattilaisten tulisi reagoida kunniaan liittyvän konfliktin tai väkivallan ennaltaehkäisemiseksi?
3. Miten nuoriin kohdistuvaa kunniaan liittyvää väkivaltaa voidaan ehkäistä Suomessa?
4. Mikä on mielestänne koulutuksen tavoite?

II Haastattelutilaisuus

5. Millaista sisältöä olisi hyvä sisällyttää kunniaan liittyvää väkivaltaa ennaltaehkäisevään kouluttajakoulutukseen?
6. Millaisia menetelmiä olisi hyvä sisällyttää kunniaan liittyvää väkivaltaa ennaltaehkäisevään kouluttajakoulutukseen?
7. Miten koulutuksen toteutumista ja siinä opittua mielestänne olisi hyvä arvioida?
8. Millä tavoin voidaan hyödyntää ruotsalaista Origon kulutusta Kalliolan Nuorten koulutuksen luomisen tukena?
9. Muita asioita, joita mielestänne on tärkeä tuoda esiin nuorten kunniaan liittyvän väkivallan ehkäisemiseen liittyvässä kouluttajakoulutuksessa?

KOULUTUSKIRJE

LÄMPIMÄSTI TERVETULOA NUORUUS JA KUNNIA - KOULUTTAJAKOULUTUKSEEN

Olet osa 16 ammattilaisen ammatillisen kasvun ryhmää. Koulutuksen lähiopetuspäivät ovat tiistaina 4.4. ja keskiviikkona 26.4. klo 9-16. Koulutuspaikkanamme toimii Soputila osoitteessa Kinaporinkatu 2 C. Toimitila sijaitsee rakennuksen sisäpihalla, pääset sisään porttikongista Sopun summeria soittamalla. Koulutuspäiviin sisältyy tunnin mittainen omakustanteinen lounas.

Tutustu ennen koulutuksen ensimmäistä lähiopetuspäivää seuraaviin materiaaleihin:

- Kunniakäsitykset ja väkivalta – selvitys kunniaan liittyvästä väkivallasta ja siihen puuttumisesta Suomessa. s. 15 – 20. Julkaisun löydät mm. alla olevan linkin takaa.

https://ihmisoikeusliitto.fi/wp-content/uploads/2016/06/Kunniak%C3%A4sitykset-ja-v%C3%A4kivalta_B5_netti-002.pdf

- Tiede-lehden artikkeli http://www.tiede.fi/artikkeli/jutut/artikkelit/lannen_san-kari_on_idan_luuseri

(artikkeliin kuuluva taulukko ei avaudu selaimessa hyvin. Se ei ole merkittävä suhteessa Sopun Nuoruus ja Kunnia kouluttajakoulutuksen asiayhteydessä, joten voit jättää sen huoletta huomiomatta.)

- Tämän kirjeen toisella sivulla oleva taulukko sukupuoliserityksistä kysymyksistä kunniaan liittyvissä käsityksissä.

Tehtävä: Kirjoita oikea tai kuvitteellinen tapahtuma, jossa nuoren elämässä on ristiriita, joka tulee esiin yksilöllisen ja yhteisöllisen kulttuurin risteyskohdassa. Kun olet kuvannut ristiriitatilanteen, kirjoita lyhyt pohdinta siitä, millaisia ajatuksia ja tunteita ristiriitatilanne herättää sinussa, mikä tilanteessa on sinusta ymmärrettävää ja mikä hämmentävää ja miten toivoisit ristiriitaisen tilanteen laukeavan.

Palauta tehtävä 31.3.2017 mennessä sähköpostilla osoitteeseen henna.kolehmainen@kalliola.fi.

Antoisia opintohetkiä kanssasi odottaa Sopolaiset Henna, Johanna ja Majid

SUOSTUMUSLOMAKE

(annetaan osallistujille kouluttajakoulutuksen yhteydessä)

Kirjallinen suostumus tutkimukselliseen kehittämistyöhön ***”Kouluttajakoulutusmalli nuorten kunniaan liittyvän väkivallan ennaltaehkäisemiseen”*** osallistumisesta

Tietoisena Henna Kolehmainen toteuttaman ”Kouluttajakoulutusmalli nuorten kunniaan liittyvän väkivallan ennaltaehkäisemiseen” tutkimuksellisen kehittämistyön tarkoituksesta, suostun vapaaehtoisesti osallistumaan kehittämistyön aineiston keruuvaiheen teemahaastatteluosioon koskien kouluttajakoulutuksen toteutusta. Minulle on selvitetty tutkimukseen osallistumisen vapaaehtoisuus sekä mahdollisuus vetäytyä kehittämistyöstä, jos sitä haluan. Mikäli vetäydyn pois, minua koskeva aineisto poistetaan tutkimusaineistosta. Tiedän, että haastattelut nauhoitetaan ja tutkimusraportissa saattaa olla lainauksia omasta haastattelustani, mutta kuitenkin niin kirjoitettuna, että minua ei voida tunnistaa tekstistä. Minulle on myös selvitetty, että haastattelunauhat ja niiden pohjalta kirjoitetut haastattelukertomukset eivät joudu kenenkään ulkopuolisen käsiin. Haastattelunauhoilla tai haastattelukertomuksissa ei myöskään mainita minun nimeäni. Olen myös tietoinen mahdollisuudestani ottaa tarvittaessa myöhemminkin yhteyttä Henna Kolehmaiseen kehittämistyön tiimoilta ja olen saanut tarvittavat yhteystiedot häneltä. Tätä suostumuslomaketta on tehty kaksi samankaltaista kappaletta, joista toinen jää minulle itselleni ja toinen Henna Kolehmaiselle.

Paikka

____/____2016

Aika

Kehittämistyöhön osallistuja

Osallistujan yhteystiedot, sähköposti

Nimen selvennys

Osallistujan puhelinnumero

Kehittämistyön tekijä, Henna Kolehmainen

p. 0400273046, henna.kolehmainen@kalliola.fi

RYHMÄKESKUSTELUN TEEMAT KOULUTTAKOULUTUKSEEN OSALLISTUNEELLE PILOTTIRYHMÄLLE

1. Mitä mieltä olitte seuraavista teemoista liittyen käymäänne koulutukseen
 - koulutuksen sisältö
 - koulutuksessa jaettu materiaali
 - käytetyt harjoitteet
 - koulutuksen teoreettinen osuus
 - koulutuksen rakenne
 - ohjaajien ammattitaito
 - aikataulutus
 - ryhmän koko
2. Oliko koulutus mielestänne tarpeellinen, miksi?
3. Voiko koulutuksessa opittua hyödyntää työssänne nuorten parissa?
4. Saitteko koulutuksesta välineitä ja toimintatapoja kunniaan liittyvien teemojen käsittelemiseen nuorten kanssa?
5. Opitteko koulutuksen aikana jotakin uutta itsestänne?
6. Muuttuiko jokin tavassanne toimia nuorten kanssa koulutuksen jälkeen? Jos jokin muuttui, kuvaile millä tavoin?
7. Mistä olisitte kaivanneet lisää tietoa tai minkä olisit toivonut olevan toisin koulutuksessa?
8. Miten koulutusta voisi mielestänne kehittää ja millaista koulutusta toivoisitte jatkossa?

KOULUTTAJAKOULUTUKSEN LISÄMATERIAALI KIRJALLISUUTEEN

- Benouaret, Susanne 2011. Pro gradu. Sosiaalialan ammattilaiset kunnian, häpeän ja kunniaväkivallan jäljillä.
- Elfving, Eva 2017: Pro gradu: Kunnia, etnisyys ja kulttuuri -sosiaalityöntekijöiden käsityksiä kunniaan liittyvästä väkivallasta
- Hansen, Saana - Sams, Anni – Jäppinen, Maija – Latvala, Johanna 2016. Kunniakäsitteet ja väkivalta – selvitys kunniaan liittyvästä väkivallasta ja siihen puuttumisesta Suomessa. Ihmisoikeusliitto.
- Hussein, Rana. 2014. Murha Kunnian varjolla
- Lidman, Satu 2015. Väkivaltakulttuurin perintö
- Karimi Rebwar 2015. Rozanan vanhemmille
- Karjalainen, Katri 2016. Pro gradu: "It is a long process and it will take time but it does not mean that it is impossible – it is possible!"- experiences of workers from three projects in prevention of honour-related violence among patriarchal immigrant communities in Finland
- Kiuru, Hanna – Strömberg-Jakka, Hanna (toim.) 2017. Seksuaalisuuden tabut suljetuissa yhteisöissä.
- Kohtaaminen ja dialogi kunnia- ja kunniaväkivaltatyössä 2016. Tampereen Settlementin DIDAR -hanke.
- Niemi, Johanna - Kainulainen, Heini - Honkatukia Päivi 2017: Sukupuolistunut väkivalta: Oikeudellinen ja sosiaalinen ongelma
- Sundström, Jessica 2009. Kunnia suomalaisten miesten väkivallassa.

Kaunokirjallisuus:

- Anja Snellman: Parvekejumalat
- Elif Shafak: Kunnia
- Jari Tervo: Leyla
- Jenny Nordberg: Kabuln tyttöjen salaisuus
- Khaled Hosseini: Tuhat loistavaa aurinkoa
- Pajtim Statovci: Kissani Jugoslavia
- Waris Dirien: Aavikon kukka

NUORUUS JA KUNNIA KOULUTTAJAKOULUTUKSEN OSALLISTUMISTODISTUS

TODISTUS OSALLISTUMISESTA NUORUUS JA KUNNIA - KOULUTTAJAKOULUTUKSEEN

On osallistunut Kalliolan Nuoret ry:n Sopu-hankkeen kouluttajakoulutukseen. Koulutuksessa on käsitelty kunniaan liittymiä käsityksiä, kunniaan liittymää väkivaltaa ja niiden ilmenemistä nuorten elämässä

Koulutuksessa on opeteltu tunnistamaan ja vahvistamaan omaa kulttuurisensitiivistä ohjaajuutta. Koulutus antaa valmiudet käsitellä kunniakäsitteitä nuorten kanssa toiminnallisissa ryhmissä tai kasvatustuokioissa sekä tuoda esiin kunniaan liittyvien käsitysten taustavaikuttajia nuorten kasvatustyössä.

Koulutuksen laajuus oli 2 opintopistettä ja se sisälsi ennakkotehtävän, kaksi lähiopetuspäivää, (4. ja 26.4.2017) tutustumista kirjallisuuteen, kirjallisia tehtäviä sekä käytännön harjoittelun.

Helsingissä 13.7.2017

Henna Kolehmainen
kehittämispäällikkö
Kalliolan Nuoret ry

Johanna Aapakallio
vastaava projektityöntekijä
Kalliolan Nuoret ry

Majid Allahyari
projektityöntekijä
Kalliolan Nuoret ry

